

Peter Handke
KARANLIK
BİR GECEDE

♥
CAN

Almanca aslından çeviren
İLKNUR ÖZDEMİR

Peter Handke

KARANLIK BİR GECEDE

Peter Handke, çağdaş Avusturya edebiyatının en özgün adlarından biri. Bir dil ustası. Yoğun ve güçlü anlatımıyla okura sanki meydan okuyan bir yazar. *Karanlık Bir Gecede* adlı kitabıyla Can Yayınlarına katılıyor *Peter Handke*. Avusturya'nın Salzburg kenti yakınlarındaki kendi içine gömülmüş, çevresinden soyutlanmış Taxham kasabasının eczacısı, bir gece apansız evinden çıkar, kasabanın yakınındaki bozkırda, yalnız, upuzun, inanılmaz bir yolculuğa çıkar. Başına yediği bir darbeyle konuşma yeteneğini yitiren eczacı, yolculuğun bir bölümünde yanına katılan iki yol arkadaşı ve yer yer yaşamına giren bir kadın dışında bir başına sürdürür serüvenini. Gerçek dünyanın sınırları dışına çıkıp düşsel bir dünyada gerçeküstü bir serüven yaşayan eczacı, yaşadıklarını, daha sonra dili çözülünce, bir 'yazıcı'ya anlatır. Dinsel göndermelerle, mistik bir üslupla yazılan ve gerçek ile gerçekdışının ustaca harmanlandığı *Karanlık Bir Gecede*, insanın yalnızlığını ve özünü acımasızca gözler önüne sererken, okuru sanki derinliği olan bir aynanın karşısında çıplak bırakıyor. Bir büyük ustanın kaleminden benzersiz betimlemelerle, şaşırtıcı gerçeklerle yüklü bir çalışma.

Kapaktaki resim: RENÉ MAGRITTE

ISBN 975-510-906-4

9 789755 109176

KDV İÇİNDEDİR

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

ALPTEKİN
DİZİSİ

ISBN 975-510-917-X

© Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main 1997 /
Can Yayınları Ltd. Şti. (1997)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Eko Basımevi'nde basıldı. (1999)

Dizgi: Serap Kılıç

Peter Handke
KARANLIK
BİR GECEDE

ROMAN

Almanca aslından çeviren
İLKNUR ÖZDEMİR

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

Özgün adı
In einer dunklen Nacht
ging ich aus meinem stillen Haus

6 Aralık 1942'de Avusturya'da doğdu. Öz babası, daha o doğmadan annesinden ayrıldı ve annesi daha sonra *Peter Handke*'ye adını veren Bruno Handke ile evlendi. *Peter Handke* 1944 yılında ailesiyle birlikte Doğu Berlin'e göç etti, ama Berlin'in Ruslar tarafından abluka altına alınmasından hemen önce oradan ayrıldılar. On iki yaşına kadar, din ağırlıklı eğitim veren bir okulda okudu, sonra normal liseye geçti. Anne tarafından büyükbabası Slovak olduğu için küçük yaşlardan başlayarak bu kültüre ilgi gösterdi. 1961 yılında hukuk fakültesine girdi ve öğrencilik yıllarında yazmaya başladı. İlk roman denemesi olan 'Die Hornissen'in Suhrkamp Yayınevi tarafından kabul edilmesiyle birlikte eğitimini yarıda bıraktı. Bu romanın yayımlandığı 1966 yılından sonra *Peter Handke* yazarlık dışında bir iş yapmadı. 1971 yılında annesi intihar etti. Kendisini çok etkileyen bu olayı, 'Wunschloses Unglück' adlı romanına konu edindi. 1972 yılında eşinden ayrılan *Handke* bu evlilikten olan kızını tek başına büyüttü. Yetmişli yıllarda *Peter Handke* hem kişisel görüşleri ve yaşam tarzı, hem de başkaldıran kişiliği nedeniyle fazlaca eleştiri aldı. 1973-78 yılları arasında Paris'te, 1978-79'da Amerika'da yaşadı. 1979'da Salzburg'a döndü. Şiir, roman ve tiyatro oyunları bulunan yazarın bazı yapıtları Türkçeye de çevrilmiştir. Birkaç dile çevrilen 'Mein Jahr in der Niemandsbucht' adlı romanı da pek yakında Can Yayınları arasında çıkacaktır. *Peter Handke*, Paris'te yaşamaktadır.

Bu öykünün Salzburg yakınındaki Taxham' la bir ilişkisi var, ama şu anda orada yaşayan herhangi bir eczacı ya da bir başka kişiyle pek ilgisi yok, hatta hiç ilgisi yok.

1

Bu öykünün geçtiği günlerde Taxham neredeyse unutulmuş bir yerdii. Yakındaki Salzburg kentinde yaşayanların çoğu bu yerin nerede bulunduğunu söyleyemezdi. Çoğu kimsenin kulağına bu ad bile yabancı gelirdi. Taxham mı? Birmingham mı? Nottingham mı? Aslında, savaş sonrası kurulan ilk futbol kulübünün adı, ligin en alt sıralarından yukarılara çıktıktan sonra, değişene kadar, 'Taxham Forrest' olmuştu, hatta zaman içinde daha da yükseldikçe, bu ad 'FC Salzburg'a bile dönüştürülmüştü (aradan geçen zaman içinde yeniden eski adını hak etti). Gerçi kent merkezinde insanların, önlerinden geçen otobüslerde sık sık 'Taxham' levhasını gördükleri de oluyordu, hem bu otobüsler ötekilere kıyasla ne daha dolu ne de daha boşlardı, ama kentte neredeyse hiç kimse bu otobüslere binmemişti.

Savaş sonrasında kurulan bir köy olan Taxham, Salzburg çevresindeki öteki eski köylerden farklı olarak hiçbir zaman bir gezi yeri olmadı. Oradaki lokantalar da, görülecek yerler de, hatta ürkütücü olanlar bile, insanlara cazip gelen türden değildi. Klessheim Sarayı, kumarhane ve devlet konukevine rağmen, ne bir mahalle ne banliyö ne de çiftlik arazisi sayılan Taxham'ı, çayırların hemen bitiminde yer alsada, ci-

vardaki öteki yerleşim yerlerinin aksine, hiç kimse görmeye gitmiyordu, ne yakından ne de uzaktan.

Bırakın orada gecelemeği, oraya şöyle bir uğrayan bile yoktu. Çünkü Salzburg'un içinde olsun dışında olsun, her yerde otel bulunurken, Taxham'da hiçbir zaman bir otel olmamıştı. Pansiyon olarak hücreler, kovuklar, sığınaklar vardı. Taxham adı, otobüslerin ön yüzlerinde bir ışıklı levha olarak, gece geç saatlerde iyice karanlıklaşan, ıssızlaşan kent merkezinde sokaklarında dönüp dolaşsa da yıllar yılı hiç kimseyi kendine çekememişe benziyordu. Taxham'ın nerede olduğu kime sorulursa sorulsun, hatta bu kişi görmüş geçirmiş, özellikle de feleğin çemberinden geçmiş biri bile olsa, ya 'Bilmiyorum' derdi, ya da omuzlarını silkerdi.

Herhalde oraya bir kereden fazla giden tek yabancı bendim, bir de eski diller öğretmeni ve kendi kendini Eşik Bilgini ilan etmiş olan arkadaşım Andreas Loser. Taxham'a ilk gidişimde, 'Klessheim Bulvarı' adını taşıyan (ne Klessheim Sarayından iz vardı orada, ne de bulvara benziyordu) ana caddede derme çatma bir bara girmiştim, birini öldürmek için yanıp tutuştuğunu söyleyip duran bir adam vardı orada: "Ölme!" Bir kış gecesi, Salzburg Havaalanının hemen hemen boş lokantasında (o sıralarda lokanta neredeyse giriş holünden daha büyüktü) kulağıma, "Bak, karşıda Taxham'ın eczacısı oturuyor!" diye fısıldayan da Andreas Loser'di.

Arkadaşım Loser daha sonra ortadan kayboldu. Ben de uzun zamandır Salzburg'dan çok uzaklardayım. Eskiden sık sık bir araya geldiğimiz Taxham'ın eczacısı da, bu olay geçtiği sırada, uzunca bir zaman

ortalarda görünmemişti – huyu mu böyleydi bilmiyorum.

Taxham'ın böyle ulaşılmaz görünmesi, konumu yüzündendi, bu yerleşim yerinin kusuru kendisinden kaynaklanıyordu.

Bugün birçok yer için geçerli olan şey, Taxham için başından beri vardı: çevresinden ve komşu yerleşim yerlerinden kopuk olmak ya da en azından, özellikle uzak yörelere bağlayan hangi ulaşım yolu seğilirse seğilsin, güç ulaşılır olmak, hatta bisikletle ya da yayan bile güç ulaşılmak. Ancak, zamanla böyle bir köşeye kısıtılan, dört bir yanda çoğalan engellerle çevreyle ilişkisi kesilen, sıkıştırılan şimdiki yerleşim yerlerinin aksine, Taxham başından beri böyle engellerin içinde doğup gelişmişti. Bir ırmağın geniş düzlüğünde ve bir büyük kentin girişinde yer almasına karşın, Taxham'da bir ordu lojmanı ve kışla havası vardı; gerçekten de, Alman sınırına çok yakın olduğu için, yakın çevresinde tam üç tane kışla vardı, bunlardan biri Taxham sınırları içindeydi. Taxham'ın önünü kesen engellerden biri Münih'e ve daha öteye giden demiryoluydu ve bu demiryolu Taxham kurulmadan önce de vardı; otoyol da İkinci Dünya Savaşından önce, İmparatorluk zamanında yapılmıştı (tünel genişliğindeki altgeçidin yanına yapım tarihiyle birlikte oyulmuş olan imparatorluk simgesi kartalın pençeleri arasındaki gamalı hağ, savaşın bitiminden sonra onyıllarca orada kalmıştı); ayrıca ilk Avusturya cumhuriyeti sırasında yapılmış olan havaalanı da, daha sonra kurulacak olan yerleşim yerine ulaşmayı ta başından güçleştirmişti.

Ulaşım yollarının oluşturduğu bu üçgenin içinde yer alan ve neredeyse yalnızca dolambaçlı, karmaşık yollardan ve altgeçitlerden geçerek ulaşılabilen Taxham, yalnızca ilk bakışta bir devlet içinde devlet gibi gelmiyordu insana.

Hangi devletin içindeki devlet? Kime ait? Burası, savaştan kaçanların, sürgünlerin, yerinden yurdundan edilenlerin sömürgesiydi sanki ve bu durum Salzburg'da, başka her yerde olduğundan daha çok göze çarpıyordu. Eczacı böyle biriydi; ailesi Doğuda, önce Habsburg sülalesinin monarşisi sırasında, sonra da Çekoslovak Cumhuriyetinde ve Alman işgali altında bir ilaç fabrikası işletmişti. Eczacının burada anlatacağım öyküsü için kendisinden bu konuda bunun ötesinde bir şey öğrenmek istemedim, o da bana, "Tamam, böyle belirsiz bırakalım!" dedi.

Onun gibi yeni gelenler, savaştan sonra kentlerarası demiryolunun, otoyolun ve havaalanının oluşturduğu üçgende, oradaki kırlık arazide, adı 'Taxham' olan o çiftlikte –çoktan tarihe karıştı orası– yalnızca yerleşmekle kalmadılar, üstelik orada korunup barındılar.

Oraya ulaşmayı güçleştiren dış engelleri aştıktan sonra sanki ikinci bir engel daha çıkıyordu ortaya; önceden oluşmuş bir şey değildi bu, sonradan yapılmıştı. Demiryolu imlâsının arkasından olsun, uçuş pistini çevreleyen çitin arkasından olsun, bakıldığında, bütün Taxham bir kez daha gözler önüne seriliyordu, dış çemberin içindeki ikinci bir çemberin ortasında, çevresinde setlerle; tellerle olmasa da ağaç boyunda, dar aralıklı, sert ağaçtan çitlerle çevrilmişti; çitlerin üstünden yalnızca bir tek kilisenin, savaştan sonra yapılmış Katolik kilisesinin (uzaktan bakınca

Protestan kilisesi görünmüyordu) kulesi boy gösteriyordu.

Başkalarınca kondurulmuş dış koruma ve orada yaşayanlarca eklenmiş iç koruma sistemlerinin arasında kalan araziler ya futbol sahası ya piknik alanı olarak hizmet görüyorlar ya da, her yıl birkaç günlüğüne orada konaklayan sirk çadırından geriye kalan kelleşmiş çemberin izinin görüldüğü bakımsız bir toprak parçası olarak kalıyorlardı. Böylece bu araziler genelde kale burcu gibi girintili çıkıntılı oluyorlardı.

Taxham ta elli yıl önce, bir başka biçimde, çok daha küçük ölçüde de olsa, bugünkü yeni yerleşim bölgelerinin, 'Yenişehirler'in birçoğunun öncüsü olmuştu: Oralara girmek güçtür, yayan da olsa otomobile de olsa, çıkmak daha da güçtür. Oraya götürmeyi vaat eden bütün yollar daha sonra dönüp evlerin ya da küçük bahçelerin çevresini dolaşır ve sizi yeniden başladığınız yere getirirler. Ya da öyle sık bir çalılığın önünde son bulurlar ki, anayolun adı ister Macellan olsun, ister Porsche, o çalılığın arkasındaki bomboş araziler ya da her ne varsa o, belli belirsiz seçilebilir.

Çalılık çitlerle çevrili Taxham'daki çoğu sokak, adını, yakındaki havaalanı yüzünden, 'Kont Zeplin', 'Otto von Lilienthal', 'Marcel Rebard' gibi havacılığın öncülerinden almıştır; bu adlar savaştan sonra oraya yerleşenlere zorla kabul ettirilmiştir – oysa bu insanlar herhalde 'Gottscheer' ve 'Siebenbürgerstrasse' adlarını yeğlerlerdi, ama kim bilir? Bir zamanlar arkadaşım Andreas Loser'in dediği gibi Taxham'lılara uygun düşecek tek havacı adı 'Nungesser ve Coli' olurdu; bu ikisi Avrupa'dan Amerika'ya uçmak için

yapılan ilk denemede Atlantik üzerinde kaybolmuşlardı, hem de anakaradan ayrılır ayrılmaz.

Taxham üçüncü bir konuda daha, ta kuruluşundan beri, çağdaş bir olayın öncüsüydü adeta: Günümüzde insanların çalıştıkları, iş tuttukları yerde oturmamayı gitgide alışkanlık haline getirmeleri gibi, o kuytuya sıkışmış, çitler içindeki sömürgeci çalışanlar daha elli yıl öncesinde bile kural olarak evlerini bir başka yerde kuruyorlardı; Taxham'ın pek uzağında olmasa da içinde oturmuyorlardı. Esnaf ve lokantacılar bile günübirlik, iş saatleri içinde geliyorlardı oraya. Hatta o mahalleye tayin edilen ve benim de iyi tanıdığım bir rahip oraya yalnızca ayinler için gidiyor, bunun dışında kentte oturuyor ve amaçsızca oradan oraya dolaşıyordu (galiba görevinden ayrılalı çok olmuş).

Eczacının evi de Taxham'ın dışında, sınırdaki Saalach Irmağı'nın yakınında, Saalach'ın Salzach'a karıştığı noktanın hemen dibindeki köyde, orada oluşmuş doğal üçgende ya da sivri uçtaydı.

Oysa çalıştığı yere çok bağlıydı. Hayatı ırmak setinin yanındaki eviyle, eczane ve havaalanı arasında kalan üçgende geçiyordu; kendisiyle karşılaştığımız günlerde –öyküsü bambaşka bir zamanda geçmektedir– o düzenli olarak havaalanında akşam yemeği yiyordu, bir akşam karısıyla, bir akşam sevgilisiyle.

Kendisinden oldukça büyük ağabeyi tarafından açılan eczane, savaştan sonra zorunlu olarak kurulan yeni Taxham mahallesindeki ilk işletme olmuştu; okuldan, iki kiliseden, hatta bütün dükkânlardan önce orada herkese açık olarak çalışmaya başlayan ilk

resmi kuruluştu o eczane. Eczane açılmadan önce bir fırın bile yoktu orada (ekmek ilk başlarda eski çiftlik-ten satın alınabiliyordu). Hiç de kısa sayılmayacak bir süre boyunca eczane, savaş sonrası oraya göçenler için hizmet veren tek yer olmuştu; ahpabımın dediğine göre önceleri sahipsiz bölgedeki ilaç kulübesi diye alay etmişlerdi onunla, sonra da geçici belediye binası olmuştu.

Onyıllar sonra bile bu hava hâlâ seziliyordu orada: Aradan geçen zamanda orada çiftçiliğin hiçbir izi kalmamış olsa da, Taxham'daki eczane sağlamı sollu kili-se kuleleriyle ve süpermarketlerle kuşatılmış olsa da, o mahallenin merkezi olmayı sürdürdü – görünüşte olmasa da zihinlerde öyleydi.

Ancak bunun nedeni binanın kendisi değildi. Bina küçük bir gazete-dergi satış kulübesi gibiydi, sigara ve gazete satışına uygun düşüyordu. İçi de, ne nice eski eczanenin loş, titizlikle hazırlanmış, iyi düzenlenmiş ve müzeleri andıran görkemine sahipti, ne de yeni ya da sonradan açılmış eczanelerin aydınlık, renkli –neredeyim ben? Bir solaryumda mı? Parfümeri mağazasında mı? Deniz kıyısındaki bir dükkânda mı?– zenginliğine. Binanın içi, neredeyse insanı ürkütecek biçimde renkten ve süsten uzaktı; ilaç olsun, dış macunu olsun hiçbir şey öne çıkarılmamıştı ve oradaki her şey masif, hantal engellerin ve vitrinlerin gerisinde öyle bir uzaklığa itilmişti ki, sanki satılanlar mal ya da satışa sunulan herhangi bir şey değil, dolapların önünde dikilen iki-üç beyaz giysinin koruduğu ve ilgili olmayan kişilere yasaklanmış bir silah deposuydu. Andreas Loser'in söylediğine göre, dünyadaki hemen hemen bütün eczanelerin simgesi sayılan girişteki o özel eşikten bile yoksundu burası; ne bir yüksel-

ti vardı, ne bir basamak; daha çok resimler, bezemeler, süsler vardı, ev girişlerinde olduğundan daha çok sayıda, eczanelerdekinden, kiliselerdekenden daha derine oyulmuş olarak; işte öyle selamsız sabahsız ve eşiksiz giriveriyordunuz eczaneden içeri.

Çoktan batıya, Bavyera'daki Murnau'ya göçüp orada kızları, oğulları ve torunlarıyla birlikte açmış olduğu 'Kırmızı Eber Eczanesi'nde yerleşmiş olan kurucu ağabeyin vermiş olduğu adı, 'Kartal'ın Yeri' adını taşıyordu Taxham'daki bu eczane. Ancak, işi ağabeyinden devralanın da söylediği gibi, gazete-dergi satış kulübesiyle elektrik kulübesi arası görünümüyle buranın adı pekâlâ da 'Tavşan'ın' ya da 'Kirpi'nin Yeri' de olabilirdi; ya da eczacının kendisine kalsaydı, atalarının memleketini düşünerek 'Tatra Eczanesi'.

Hayır, bu basık binayı ötekilerden, Taxham için bile klasik sayılmayacak yerlerden ayıran, aradan geçen zamanda bir kent kadar sık binalarla dolmuş bulunan köy merkezindeki yeriydi: o kâgir kulübeye oranla fazlasıyla büyük sayılan, üç beş yaşlı ve bodur ağaçla seyrek çalıların yer aldığı bir çimenliğin -çayır da denebilirdi buraya- ortasında, bozkır artığına benzeyen bir yerdeydi. "Bazen sabahları, işe giderken o küçük yapıdan duman çıktığını görürüm," dedi eczacı, pek de saf Avusturyalıya benzemeyen şivesiyle.

Eczaneye gidip gelirken geçtiği yolları da seviyordu, ırmağın kıyısındaki evden çıkıp çalılıkların gerisindeki dükkâna gidiyordu, akşamları da dükkândan çıkıp uçuş pisti boyunca havaalanına filan (günün birinde bu 'filan' sona erdi). Ya yayan giderdi, ya da o kocaman arabalarından biriyle -hep en son model olurdu arabası-, ama kimi zaman da bisiklete binerdi;

siyah, ağır bir bisiklet, "Uçan Hollandalı" marka, dimdik giderdi; birkaç kez de tarlaların arasındaki yollarda bir mopedle çıktı karşıma; her yanına çamur sıçramış olurdu, sanki çılgın bir av partisinden eve dönüyormuş gibi tuhaf bir biçimde kendinden geçmiş görünürdü (bir keresinde düşünde, eczanenin önünde özel zeplininden indi, iplerden kurtulup bozkırdaki otların arasına daldı).

Taxhamlılar, doktor çağırmadan önce, biraz da doktor parasından kurtulmayı umarak, elbette ki ona gelirlerdi. Pek bilinen bir şey değil ama, genellikle doktora gittikten sonra bile gelip ona danışır, yardım isterlerdi. "Doktorlar gitgide uzmanlaşmaya başladılar. Kimi zaman, doktorların artık pek sahip olmadığı bilgiye ben sahipmişim gibi geliyor bana. Üstelik hastalar benim onları bir yere havale etmemden ya da ameliyat etmemden de korkmuyorlar. Ayrıca onlara gerçekten de yardımcı oluyorum."

Yardım edebiliyordu da; reçetedeki ilaçlara eklemeler yapmak yerine onları listeden silerek ya da yerine başkalarını vermeyerek yardım etti de –tabii reçetedeki bütün ilaçları değil de birini ya da ötekini. "Benim işim öncelikle bir ayıklama ve eleme işi. Havalandırma, rafları değil de bedenleri. Havalandırma ve yol açma. Ve elbette ki beyler, istediğiniz her şey bende mevcuttur." (Geceleri demir parmaklıklılı, kilitli, engellerle kapatılmış kulübe nedense bir sığınağa benziyordu, 'içine girebilmek için havaya uçurulması gereken bir sığınağa'.)

Gerçekten de o mahallede yardım ettiklerinin sayısı az değildi –'kendilerine yardım etmeme izin veriyorlardı çünkü'. Ününün o mahallenin dışına çıkma-

ması, 'Tanrı esirgesin', Taxham'ın eczacısının kesinlikle bir üfürükçü olmadığını kanıtıydı.

Mahalle halkı eczanenin kapısından çıkar çıkmaz eczacıyı da ona duydukları minneti de unutuyorlardı. Taxham'daki şu ya da bu pratisyen doktorun, esnafın ya da futbol oyuncusunun aksine, eczacı sokaklarda ve lokallerde pek görünen biri değildi. Şöyle ya da böyle, hiç kimse onun hakkında konuşmazdı, onu başkalarına salık vermez, göklere çıkarmaz, eski komedi oyunlarında olduğu gibi eczacıyla alay etmezdi. Onunla sokakta, uzmanlık sınırlarının dışında karşılaşan olursa ya onu –ama kasıtlı olarak değil– görmezden gelir, ya da, birkaç dakika önce eczanede minnetle elini sıkılmış olsa da, onu tanıyamazdı.

Bunun nedeni yalnızca eczacının sokağa çıkarken beyaz iş önlüğünü giymemesi, şapka ve takım elbiseyle, fularla dolaşması değildi; Taxham'da zaten sayıları az olan yayaların arasından uzaklara bakması, gözlerini, 'çocuk bacaklarının üzerinden bakar gibi ağaç tepelerine, başaklara ve yol tozu yüksekliğindeki yağmur damlalarına dikmesi ve yine çocukların inancına göre bunu yaparak görünmez olması'ydı. Şunu da söylemeliyim ki, kendisi de akşamları kulübesinden çıkar çıkmaz dışardaki insanların arasında hiç kimseyi kendi müşterisi ya da hastası olarak tanıyamazdı – olsa olsa şu bey ya da bu hanım, derdi onlara. Muayenehanesinden çıkarken bile hâlâ doktor kalan doktorun tersine Taxham'ın eczacısı, küçük kulübesinin kapısını kilitler kitlemez eczacılıktan sıyrılıyordu.

Peki öyleyse bu adam kimdi ya da neydi? Bir keresinde çocukların onun üzerine doğru koştuklarını

görmüştüm. Tanımadıkları bir yabancıya doğru koşan çocuklar genellikle o yabancıların önünde adımlarını hızlandırırırlarsa da bu gördüklerim onun yanına varınca yavaşladılar, bir ona baktılar, bir başka yere, bir ona.

Hikâyenin geçtiği sıralar yaz aylarıydı. Havaalanını ve gerisindeki çalıların ortasındaki mahalleyi çevreleyen çayırlar bir kez biçilmişti, otlar yeniden uzamıştı bile, uzaktan bakınca oralarda artık pek sık görülmeyen buğday başaklarıyla karıştırılabiliyordu; ilkbahar çayırlarının aksine hemen hemen hiç çiçek yoktu oralarda, rüzgâra göre otların yeşili yer yer grileşiyor ya da tam tersi oluyordu.

Ayrıca yılın meyve alınmayan dönemiydi, kirazlar toplanmış ya da kuşlar, özellikle de kargalar tarafından yağmalanmıştı, elmalarsa, erken olgunlaşan beyaz elmalar dışında henüz hamdı, ama bu ağaca da pek rastlanmıyordu.

Kentte, doğu bölgelerinde, şenlik oyunları başlamıştı, ne var ki Alp dağlarının en gerisinde, geçitlerin, tünellerin, ırmak boğazlarının hatta sınırların gerisinde kalan vadiler bile bu şenliklerden nasibini az da olsa alsalar da, yakındaki Taxham'da hiç hareket yoktu; çayırların ve çitlerin arasındaki o ilan kulesinin, bütün yıl olduğu gibi, ancak yarısı kullanılıyor, uçuş pistine ve kuleye bakan dönemeç her zaman olduğu gibi bomboş kalıyordu.

Taxham'ın güneyinde kalan bölge için –böylesi yerlerde her zaman bulunan– yerel kâhin, yılın başında, yaz aylarında bir deprem olacağını duyurmuştu; gerçekten de Kapstadt yakınlarında böyle bir deprem olmuştu. Yine kâhinin dediğine bakılırsa, Taxham'ın

batısında, daha yaz bitmeden savaş patlayacaktı, üç günlük bir savaş olacaktı bu, ama izleri kolay silinmeyecekti!

Her zaman olduğu gibi erkenden kalktı, 'daha horozlar ötmeden'. Karısı, evin öbür tarafında uykundaydı hâlâ. Hem birlikte oturuyorlardı, hem de, on yılı aşkın bir süredir ayrıydılar, her biri kendi bölümündeydi; biri ötekinin yanına kapısını vurarak giriyordu; ortak kullandıkları odalarda, girişte, bodrumda, bahçede bile görünmez ve görünür duvarlar vardı onları ayıran, böyle bir ayrılığın güç olduğu yerleri -mutfakta olduğu gibi-, farklı zamanlarda kullanıyorlardı, tıpkı birbirlerinden koptuklarından ve kendi tarzlarında uzaklaştıklarından beri günlük yaşamlarında farklı zamanlar uyguladıkları gibi; vaktiyle doğal olarak onunla aynı zamanda yatağından kalkmış olan karısı şimdi yatakta kalmak için kendini adeta zorluyor muydu? Kocasını bahçeye çıktığında o kendini evde kalmaya zorluyor muydu? Kocasını evde kaldığında o bahçeye çıkmak zorunda mı kalıyordu? Kocasını, uzun süredir olduğu gibi her yıl yaz boyunca evle bahçeyi yalnız başına kullanmak istediği için mi karısı yarın sabah, planladığı tatile yalnız başına çıkıyordu?

"Hayır," dedi eczacı. "Sorunumuz yok birbiri-mizle. Hayatımız ancak bu yolla huzur içinde oluyor. Bu düzen kendiliğinden ortaya çıktı, biz de hissetmiyoruz onu, olsa olsa daha önceleri bilmediğimiz bir tür uyum olarak görüyoruz, bir an geliyor, bu uyumda bazı ortak anlar yaşıyoruz, bir şeyler paylaşabiliyoruz."

"Evet, bir ancık," dedi karısı. "Kapıyla baca arasında. Pencereyle bahçe koltuğu arasında. Ağacın tepesiyle bodrum penceresi arasında."

"Nasıl yani?" diye sordum.

Bir eczacı yanıtladı beni, bir karısı: "Hep susarak. –Yandaki komşuların neler konuştuklarını birlikte dinleyerek – ya da çalılığın arkasında, yukarıdaki ırmak setinde yürüyen insanların neler konuştuğunu. – Özellikle de bir yerlerde bir çocuk ağlıyorsa. – Bir ambulans siren çalıyor. – Geceleyin odalarımızdan baktığımızda sınırın öte tarafındaki dağların yamaçlarında işaret ışığının yanıp söndüğünü görürsek. – Geçen ilkbaharda sular yükselince suda boğulan koyun ırmak yukarı sürüklenince. – İlk kar yağdığında. – Öyle mi? Eh. Bilmiyorum."

Güneş doğdu. Ilık ve kuru gecenin ardından bahçede bir tek çiğ damlası bile yoktu. Buna karşılık elma ağacında bir göz kırpma: Oradaki bir saptan fıskırmış bir reçine topağı, güneşin ilk ışıklarının parlatığı minicik bir lamba. Çok yukarılardaki kırlangıçların rengiyse, şimdiye kadar hiçbir gün doğumunda olmadığı kadar kopkoyu. İçlerinden biri dönüş yaparken kanatlarını bir an dikey konuma getirdiğinde orada da bir parlayıp sönme oluyor, güneş tüylere vuruyor; sanki kuş sabah ışığıyla oynuyor gibi oluyor.

Önünde, başı hizasında sarkan irileşmiş elmalar-dan birine topa vurur gibi, ama daha yumuşakça kafa attı; sonra dışarda ırmak setinin üzerinde yukarı yürüdü, sabah esintisi ve dağlardan inen suların rüzgârı bedenini okşadı. Yolda kimseler yoktu, yaz aylarında hep olduğu gibi, Saalach'ın kıyılarındaki çakıllar, kı-

yıdaki topraktan ve birikintilerden daha fazla yer tutuyordu, pırıl pırıl ve tertemiz, uzaklarda, kireç dağlarının arasında kalan geniş ufka kadar uzanıyorlardı.

Eczacı ölülerini düşündü. Oğlu geldi aklına. Ama o ölmemişti, öyle değil mi? Hayır, onu evlatlıktan reddetmişti. Çok ağır bir sözcük değil miydi bu? Ondan öylece vazgeçmiş, gözünün önünden uzaklaştırmış, terk etmiş, unutmamış mıydı? "Hayır, onu evlatlıktan reddettim," dedi. "Çocuğumu evlatlıktan reddettim."

İliğini kemiğini donduran suda yüzdü, önce güçlü dalgalara karşı yüzdü, sonra kendini onlara bıraktı, ırmağın çizdiği sınırdan yüzüyordu, Almanya sınırı da oradan geçiyordu. Irmak kıyısındaki otlar inanılmayacak bir hızla, dörtmala giden bir atın hızıyla geçiyorlardı yanından. Başını suyun ta dibine daldırdı, suyun dibinde sürüklenen küçük çakıl taşları kulak kepçesine girdiler, orada uzunca bir süre birbirlerine çarptılar, gıcırdayıp tıkırdadılar. Sanki hiç soluk almadan suyun altında böylece kalabilirmiş gibi geldi ona, yaşamı bundan sonra böyle olabilirdi.

Eczacı, dipteki basamak farkından hemen önce neredeyse kendini zorlayarak kıyıya yöneldi. Erken saatte havalanmış bir uçak alana indi, ağaçların tepelerinin üzerindeyken iyice alçalmıştı, kabin pencerelerinden birinde bir çocuk yüzü seçti eczacı. Böylesine keskin bakışlı olması yalnızca buz gibi ırmakta yüzdükten sonra görülen bir şey değildi. Belki de ağabeyi, Taxham'daki eczaneye o adı vermekte haklıydı.

Eve dönünce duşa girip kireç grisi ırmak suyunu akıttı, kendi yüzerken hazırlanmış olan kahveyi, o

yörede bulabildiği en iyi kahve olan, Jamaika'dan gelen Mavi Dağ kahvesini içti. Karısının olduğu bölümden hiç ses gelmiyordu, oysa valizi aşağıdaki koridorda duruyordu, üstünde de bir uçak bileti; ama bilete göz atmamıştı. "Onun çıktığı bütün yolculuklardan önce olduğu gibi bu kez de gözlerimin önüne birden çilekli yamaç geldi," dedi eczacı, "bir seferinde bana çocukken en sevdiği yerin orası olduğunu anlatmıştı."

Eczacı da eskiden çokça yolculuk etmişti, hemen hemen bütün dünyayı dolaşmıştı. Ama artık galiba canı yolculuk etmek istemiyordu, hiçbir yere. Orada, o anda, sanki o sabah yola çıkan kendisiymiş gibi olmuştu, ya da çoktan yola çıkmış da o sabah bir sonraki durağa geçecekmiş gibi. "Burada kalmak istedim, uzun zaman, uzun zaman."

Irmak kıyısındaki bentte, renkli spor giysileri bahçelerdeki otların arasından görülebilen sabahın ilk koşucuları; dar patikada çiftler çiftler, peş peşe koşuyorlar (çayırın öte tarafındaki Taxham'daysa neredeyse hiç koşan yoktu, otobüse koşan bile yoktu), yavaş konuşmalar sesleri duyulmayacakmış gibi yüksek sesle konuşup gülüşerek.

Komşu evlerden birinde avaz avaz bağırın, sonra da ağlayan bir çocuk, hemen arkasından öteki taraftaki evde bunun bir benzeri. Eczacı kulak verdi. Karşındaki kapının ardında karısının da aynı biçimde kulak verdiğinden emindi. Sağdaki ve soldaki ağlama ve iç çekme sesleri yatıştıktan, az önceki yaygara sayesinde temizlenmiş ve gürleşmiş benzeyen seslerle konuşmaya ve birbirine seslenmeye döndükten çok sonra bile eczacıyla karısı birlikte dinlemeyi sürdürdüler.

Karşıda, Alman kıyılarındaki trenin geçişini de duydular. "Bad Reichenhall yönünde!" – "Evet!"

Eczacı o sabah karısının bisikletini aldı; zaten birkaç hafta boyunca ona ihtiyacı olmayacaktı karısının. Kıyıdaki yoldan gitti, ırmak kıyısındaki yeşil düzlüklerden geçti bir süre, sonra Siezenheim köyüne giden tarlalara saptı. Oradaki mezarlıkta bir yığılım taşında taşa çizili bir resim vardı, çarmıha gerilmiş ama çarmıhı olmayan birinin resmi –bunu adamın duruşundan anlıyordunuz–, cüce bir bedenin üzerinde olağanüstü büyüklükte bir hidrosefal, kolları iki yana açılmış; güçlkle görülebilen oyuklar neredeyse silinmişler, önyüzü doğuya dönük kaya parçasında şimdi, sabah vakti daha derin ve daha belirginler.

Doğuya, güneşe doğru bisiklet sürmek eczacının daha işine geldi; böylece kendi gölgesi önüne düşmemiş olacaktı – zaten oldum olası hoşlanmazdı bundan. Çayırardan, tıpkı daha önce ırmaktan ve sonra da kaya yarıklarından olduğu gibi, son haftaların kuru kokusu geliyordu (Salzburg ve yağmur konusunda anlatılanlar çoğunlukla doğru değildi). Siezenheim'daki kışlanın kamuflaj rengi barakalarının önünden bir kentiçi otobüsü geçti, şenlikler için öylesine boyayıp süslemişlerdi ki, sanki o da kamuflajın bir parçası olmuştu; arazinin üstünde uçan uçakların gölgeleri göz kırpması gibiydi.

Çalılıkların ortasındaki mahalleye, ya da kendinin gizlice taktığı adla 'Yitik Ada'ya' saparken selam verenler oldu, ender görülen bir şeydi bu, hatta Lindbergh Caddesi'nden Lilienthal Bulvarı'na gidene ka-

dar birkaç kişi arka arkaya selam verdi ona, ancak selam verir vermez de bir tuhaflaşıyordu insanlar, sonunda eczacı selamın, savaş öncesinden kalma ve halka tanıdık gelen o hantal bisiklete olduğunu anladı, bisiklet günlük yaşamda karısıyla, 'Eczacı bayan'la (gerçekten de eczacıydı karısı, tıpkı ailede kendisinden önce ve sonra gelen, oğlu dışında, hemen hemen herkesin olduğu gibi) bütünleşmişti.

Yanında çalışan iki kişi, yaşlıca bir kadın ve genç, hatta çocuk yaştaki bir erkek –kadın onun annesiydi, eczacılık onlarda da aile geleneğiydi– ortadaki çimenlikte bekliyorlardı bile, her zamanki gibi aşırı dakiktiler, kulübenin kapısındaki demir parmaklığın önünde yere çömelmişlerdi, başlarının üstünde güzel havalarda görülen bir bulut vardı. Ana oğul çok yıllar önce iç savaştan kaçıp güneyden gelmişler, gelirken de yaygın bir bedduayı birlikte getirmişlerdi: "Eczaneden başka kalacak yerin olmasın!"

Eczacının, kısa bir süredir, öğrenimini tamamladığından bu yana kendisiyle birlikte çalışan bir kızı da vardı; ancak yaz boyunca, kendisi gibi eczacı olan, ama ayrıca –ailede görülmemiş bir şey!– fizikçi de olan erkek arkadaşıyla Yitik Ada'dan bir başka yere gitmişti.

Kızı ayrılırken eczacıya sanki kız istemeyerek gidiyor ve, çok ilginçtir, ilk kez babası için kaygılanıyor gibi gelmişti. Oysa ta eskiden beri olduğu gibi, kızın yokluğu ya da aslında kendisine yakın olanların yokluğuydu onu asıl koruyan, en azından kendisi böyle düşünüyordu; aynı zamanda bu yokluk, giden her kimse, tasarladığı süre boyunca gittiği yerde, hem de rahatça, kaygısızca kalabilsin, yolculuk etmenin,

bulunduğu cennet adanın, ve neden olmasın, mutluluğun tadını çıkarabilsin diye eczacıyı elinden geleni yapmaya ya da bunu sağlayacak biçimde yaşamaya zorunlu tutuyordu.

Yakınlarının yokluğu – "Eczacının dostu olmaz, ya da ben düşünemiyorum olacağını," dedi bana– zaman zaman onun yaşamına indirilen bir darbe oluyordu. "Kendime bir ahlak ya da yaşam kuralı koyacak olsaydım," dedi, "şu olurdu: Öyle davran ki, şu anda yanında olmayan aile bireylerin –en geniş anlamda aile bireyi–, yanlarında sen olmadan, bir yerlerde, uzaklarda keyifle, rahatsız edilmeden kalabilirler!"

"Ya aileden hiç kimse uzaklarda değilse?"

"Her zaman uzakta olan biri vardır."

Eczanelerde çalışanların çoğu gibi, Taxham'daki o iki kişi de yalnızca satıcı, dolayısıyla da çalışan olmanın ötesindeydiler. Ya da hiç değilse zaman içinde müşteriler, daha doğrusu akıl danışmak isteyenler tarafından salt böyle görülmez olmuşlardı. Böylece mülteci kadın ve oğlu, zamanla birinin emri altındaki kişiler olmaktan çıkmış, konularında birer otorite sayılmaya başlamışlardı, buna uygun olarak davranıyorlardı. Salt mal satan kişilerde olduğundan çok daha fazla hoşnut ediyordu yaptıkları iş onları.

Bu yüzden eczacı, hem ilk olarak bu yaz da değil, işi olabildiğince onlara bırakıyordu –elbette ki artık çok daha az sorun çıkmasının, daha az hastalık hastası ya da hastalıktan korkan ya da umutsuz insan olmasının da bunda katkısı vardı–, sanki yalnızca kendisine değil, başkalarına da, aile bireylerinin yazın

uzakta olması iyi geliyormuş, güç katıyormuş, cesaret veriyormuş, özel bir ilaç yerine geçiyormuş gibi.

Böylece eczacı, günün yarısında eczananın arka bölümüne çekilme olanağı buldu. "Bütün günümü insanlarla birlikte geçiremem," dedi bana. "Hem neden yapayım ki böyle bir şey?" Aslında artık eczanelerde ilaç hazırlanması da pek gerekmiyordu. Ancak birkaç hammaddeyle uğraşmak, onyıllarca önce edindiği el becerisiyle onları üçüncü bir maddeye dönüştürmek ya da kendisinin birleştirdiği bu hammaddeler tepkime gösterip bir başka şeye dönüştüklerinde onları izlemek ona yine de keyif veriyordu. Baş ağrısı ilaçlarının, kalp damlalarının, romatizma merhemlerinin böyle fiziksel ya da kimyasal yolla üretilmesi pahalı ve zahmetli bir işti, üstelik ön tarafta, satış yerinde bunların hemen hemen aynıları, aynı biçimdekileri, ufacık tat ve koku farklılıklarıyla, hem de fabrikada denetlenmiş olarak bulunduğuna göre, artık anlamsızdı da bu yaptığı.

Yine de bu alışkanlığından vazgeçemiyordu eczacı. Artık pek de uzak olmayan bir acil durum için çalıştığını hayal ediyordu; bu kara günler kendisinden çok başkalarını etkileyecekti, müşterilerini, mahallede oturanları, yakın çevresini (aslında yalnızca bu yakın çevre vardı, pek az tuttuğu gece nöbeti dışında dışardan gelen olmazdı). Bu işi görürken yaptığı el hareketleri, kafamızdaki 'eczacı' tablosuna hiç uymuyordu, daracık bir hareket alanında yapılan küçük, eczacıvari hareketler değildi bunlar, geniş hareketlerdi, öne atılıyor, geri çekiliyor, kavisler çiziyor, havada çizgiler çekiyordu.

Eczaneye yapılan bir soygun girişiminde –doğrusunu isterseniz eczanenin kuruluşundan beri başka bir soygun girişimi de olmamıştı– soyguncu arka odada Taxham'ın eczacısıyla burun buruna gelince, elindeki bıçağı fırlatmış ve dışarı kaçmıştı. "Ama benim korkmadığımı da görmüştü. Böyle zamanlarda korkmamamız gerek."

"Nasıl yapacağız bunu?"

"Korkmamamız gerek."

Eczacının bir konuda uzmanlığı bile vardı. Mantarlar konusunda –aslında anlaşılması olanaksız bu maddede ne kadar olabilirse o kadar– uzmandı.

Birçok eczanede, en azından Avrupa'dakilerde, yaz başında, yenebilecek ve özellikle de zehirli mantarların listesi vitrinlere konur, hatta kimi zaman üç boyutlu göstermelikler gerçek yosunların içine özenle yerleştirilir. Ne var ki acemi biri elinde çevredeki ormanlardan ve kırlardan bulduğu mantarlarla gelirse ve bilgi edinmek isterse, genel olarak eczanede çalışanların çoğu hiçbir şey söylemeden başlarını sallarlar, topraktan çıkartılan o şeylere olsa olsa uzaktan şöyle bir dokunurlar –lütfen cam tezgâhın üzeri kum olmasın– ve hemen hemen her seferinde olumsuz kehanetlerde bulunurlar: Zehirli ya da en azından kuşku uyandırıcı.

Taxham'ın eczacısı ise daha bir bakışta ya da ilk dokunuşta, bu da olmazsa koklayarak ve ısırarak, kendisine gösterilen şeyin ne olduğunu anlardı (birbirinden kolay kolay ayırt edilemeyecek bazı türleri, üzerlerindeki ve içlerindeki değişik kurtlardan, sümüklüböceklerden, böceklerden ve örümceklerden tanırdı). Hepsinden öte, önüne konan bütün mantar-

lara bayılırdı, hatta bir çocuğun eline yapışıp kalan, sonra da düşünceşizce ağza sokulan ve kötü şeylere yol açabilecek birkaç kırıntıya bile, hatta o kuşku lu mantar kötü kötü koksa ve üç haftalık bir leş gibi dört bir yana dağılsa bile.

"Çoğu zaman karımla birbirimizden uzaklaşma mızda benim bu mantar tutkumun rolü olup olmadı ğını düşünürüm," dedi. "Özellikle sonbaharda, ak şamları eve geldiğimde, paltomun ve elbisemin bütün cepleri mantar dolu olurdu, buzdolabı da öyle olur du, yemek odası da, hatta bodrum bile, çünkü güzel kokulu mantarlar en iyi orada korunur. Karım her gün mantarlarımı benimle birlikte yemek zorunday dı. Aklınıza gelebileceğinden çoktur yenebilecek mantar türleri, hem de kışın ortalarına kadar yiyebi lirsiniz. Elbette zamanla mantarları evden uzak tut tum, ama onları karımdan kaçırıp bahçeye sakladığ ımda bile —o mantarları sokağa atacak değildim ya, Tanrının o lütfunu, o muhteşem şeyleri— onların ko kusu çalılıkların altından ve ağaçlardaki oyuklardan dışarı sızıp duyulurdu; en kötüleri de kuzumantarla rıydı, bunlar körpeyken güvercin yumurtası büyük lüğünde ve bambaşka bir lezzette olurlar, örneğin çiğ ken kesip tuzlanıp zeytinyağına batırılarak yenirler se."

Böylece eczacının laboratuvarında, daha doğrusu mutfağında yürüttüğü ikinci iş, mantar araştırmasıyd ı; kimi zaman kendinden emin bir aşçıbaşıydı, kimi zaman da, kekeleyip duran, kalın kafalı bir çırak; evet, hatta eczacı özel bir mantar kılavuzu hazırlıyord u, bu kılavuzda genel olarak beğenilmeyen mantar türlerinin değerini tanımlayacak ve ayrıca belli bazı mantarların onları yiyenler üzerindeki etkilerini vur-

gulayacaktı; ancak onun ilgilendiği, insanı harekete geçiren, daha doğrusu insanın bilincini açan turler değildi, ‘hayal mantarları’ydı, ‘hayalleri geliştiren mantarlar’dı.

Bu hikâyenin geçtiği glnlerin başlangıcında, Taxham dolayında, ama başka birçok yerde de, bryk bir kuraklık htkm srüyordu, bir tek mantara bile rastlanmıyordu ortalıkta, eczacı da çalışması için mantar rneğine, rzelikle de mantarın kokusuna ihtiyaç duyduğundan o sabah mantarlarla ilgili fantezilerini pek geliştiremiyordu, notlarının arasından atmak ya da atlamak istediği gzlmlerin rzerini çizmekten rte bir Şey yapamıyordu pek.

Pencerenin rnrnde duvar boyunca uzanan masasından bakınca arka bahçenin sararmış imenlerini grebiliyordu; bir karatavuk dadanmıştı oraya –karatavuktan başka bryle beklenmedik anda oraya dalıveren olmazdı zaten– kara, parlak ve gzsüz gibi duran kafasıyla, siperini yzrne indirmış, dullo peşinde bir atlı gibi. Hayvanın her seferinde çıkıp geldiği çalılık, kademe kademe gerilere uzanan ve mahalleyi sınırlayan ufuktaki yksek çalılığa kadar giden bir sistemin başındaydı; bu çalılığın rzerinde yalnızca bir tek yaprak kıvıldıyordu, eczacı açık Őeik grebiliyordu onu, btyn bir sabah boyu bu yaprak aldaticı, gz alıcı bir pırıldı ve ışılıyla btyn bir ağacı ve zamanla btyn bir ormanı temsil eder olmuştu.

Bu arada eczacı rnr tarafa geçmiş, insanlara yardım ediyordu, istenen Şey bir bardak su bile olsa.

Öğlen olduğunda eczacı, her zaman yaptığı gibi Taxham'la Salzburg havaalanı arasında kalan küçük ormanda bir şeyler yemeye gitti. Alışkanlık mıydı bu? Alışkanlıktan çok, kimi zaman kendini buna zorlaması gerekse de, sıkı sıkıya bağlı olduğu gelenekler ya da kendine koyduğu kurallardı.

Bu ormandan geçen yabancılara orası her bakımdan kuşkulu görünmüş olmalı. Aslında oranın halkı için de pek gidilesi bir yer değildi orman. Halk olsa olsa dışardan, çitlerle çevrili tarlaların –ormanların yanında böyle bir şey olması ülkede pek görülen bir şey değildi– yanından geçen ve o vadi için alışılmadık dönemeçlere sahip olan yolu kullanırdı; otların arasında bitiveren kısacık yollarla kesilen, üzerinde derin tekerlek izleri bulunan bu yol, yalnızca yerdeki taşıt araçlarından değil, gökten her gün yüzlercesi geçen ufak uçaklardan da dökülen çöplerle dolu olurdu; ağaçlar bile, ta tepelerine kadar kâğıt ve plastikle bezenmişlerdi.

Eczacı ise bu ormanın içinde bir başka orman biliyordu. Küçük ormanın çevresinde bir su yolu vardı, bir sıra da böğürtlen; böğürtlenlerin bir yerinde bulunan gedikten eczacı, hatta başını bile eğmeden, bir kalasa basıp ormana giriyordu. Dışarıdaki alacakaranlıktan sonra burası, tıpkı orman içindeki bir açıklık gibi aydınlık geliyordu insana, oysa birçok bitki vardı orada ve gölgeler; yine de her bir ağaç ve çalılık birbirinden belirgin biçimde uzaktı, tek başınaydı –gölgeler de öyleydi, her biri tek başına– her bitki türünden genellikle bir tek örnek vardı, bir tek ahudu kümesi, bir tek kayın ağacı, bir çam ağacı filan vardı çepeçevre, bütün bunlar düzensizdi, karışık, bu durum ise bir ağaç ya da bitki fidanlığında bulu-

nulduğu izleniminin oluşmasını engelliyordu. O yöre için tümüyle alışılmadık olan, hatta olanaksız sayılan bir kestane ağacı, ladin (buzul çağından kalma ipince ama upuzun bir ağaç), dut ağacı, firavuninciri de yetişmişti.

Elinde eski, yırtık evrak çantasıyla, orada gölgesi en geniş olan ağacın, akgürgenin altına oturduğunda –bu ağaç da tekti–, yalnız olmadığını gördü. Birkaç ağaç ötede, yanlarında aletleri, testereleri ve merdivenleriyle öğle yemeği molası vermiş olan bir grup orman işçisi oturuyordu. Topraktan çıkartıp yüksekçe bir yığın halinde istifledikleri kökleri tutuşturmuşlardı, pırıl pırıl ateş dumansız yanıyordu ki bu da hiç görülmuş şey değildi. Eczacı da onların yediğini yedi: Çantasında getirdiği sandviçleri –onlarınkı de aynıydı–, arkasından da bir elma (Taxham'daki süpermarketten alınma).

"Eczacı mı?" İstesin istemesin iş yerinde üzerine sinen ve dışarı çıktığında da bir süre daha peşini bırakmayan ilaç kokusu –arabasının içine de doluyordu bu koku ve kimi zaman salt bu koku yüzünden binmekten kaçınıyordu arabaya– yolda yürürken çoktan uçup gitmişti. Giysileri de öylesine sıradandı ki, ne kesimleri ne de renkleri, en azından orada ve o anda, orman işçilerinininkinden hiç ayırt edilmiyordu. Üstelik onlar gibi yalınayaktı; daha buraya gelirken çıkartmıştı ayakkabılarını; eczacı için öğlen demek, içinde, aklıktan gelmeyen büyük bir zayıflık duymaktı; bu nedenle çıplak ayaklarının bastığı toprak, özellikle, kestane ağacından yere dökülüp yığılan çiçeklerin yolun birkaç adımını yumuşacık yaptığı, sonra da örneğin köklerin sert oyuklarından başka bir şeyin bulunmadığı bir yere dönüştüğü, sonunda sivri köşeli

kayın kozalaklarından oluşan düzgün bir tarla olarak bittiği o ormandaki farklı toprak, ayakuçlarından saç diplerine kadar masaj yerine geçiyordu.

İşçilerin hepsi de öğle yemeklerini hiç konuşmadan yiyorlardı, hatta yemekleri bittikten sonra da sürdürdüler suskunluklarını. Aynı yöne baksalar bile her biri kendi adına yapıyordu bunu. Küçük kulübeden gelen adam, ormandaki açıklıkta, firavuncirinin altında bulunan gizli kaynaktan su içerken ötekiler onu görebiliyorlardı, sonra işçiler yeniden ağaç kesip testerelemeye başladığında o yerine oturdu, her yaz olduğu gibi ortaçağa ait şövalye ve büyücü destanlarından birini okumaya başladı.

"Bu destanlar daha çok kışın okunsun diye anlatılmamışlar mıydı? Açan çiçeklerden ve gölde yüzmekten söz eden destanlar, kaleler kar altında kalıp tenhalaştığında okunmaz mıydı?"

"Ama onlarda betimlenen yaz manzaralarında ben bugünkü, şimdiki yaz dünyasını da görüyorum, gözlerimin önüne daha kesin çizgilerle geliyor, hem de artık salt büyü ya da masal numarası olarak değil, gerçeğe dönüşmüş bir şey olarak."

"Örneğin?"

"Yukarı bak, aşağı bak. Saatlerce balta girmemiş ormanda dolanırsın, birden önünde kendiliğinden bir kapı açılır, havalandırmalı bir salonda biri elinden çantayı alır ve seni alıp bir sonraki serüvene götürür."

"Sözümün bir serüvene mi?"

"Hayır, gerçeğine. Orada fidanlığın üzerinde, ormanın içindeki ormanda, öğle sonrasında okurken, özellikle de arada bir uyuklarken, koyu gri, ama renklenmeye her an hazır, koca koca yeraltı orduları,

oturuyorlardı; hem de eyer vurulmuş olarak karşıda buzlu dağın altında değil, burada, yazı yaşayan bu vadinin altında."

Meslektaşlarıyla aylık buluşmasına katılmak üzere kent merkezine de gitmesi gerekiyordu, 'Taxham'ın eczacısı'nın; iş arkadaşları onu böyle tanıyorlardı, adıyla değil.

Bu buluşma, orman işçileriyle geçirdiği o bir saate kesinlikle ters düşmüyordu onun gözünde; adamlar at sürer gibi ağaçların gölgeleri ve ışıkları arasında hareket ediyorlar, o da atına atlayıp onlara karşı sürüyordu onu. Ancak işin tuhafı, bu tür şeylerin onun başına yalnızca bu dışarıdakilerle, yabancılarla, hatta dışlanmışlarla birlikteyken gelmesiydi. Bir kaçak ya da kaçakların soyundan gelen biri olduğu ve kendini oldum olası bir toplum dışı, toplum kaçkını olarak (uzun zamandır buna hiç aldırmasa da) gördüğünden miydi? Sırf ne köy ne kent olan, ne halkı ne yönetimi bulunan dış mahallelerde çalıştığı için miydi?

Ne bir açıklama, ne bir nedenleme, 'belirsiz bırakma'. Yine de daha sonra toplantı masasındayken, hatta epeyce sonrasına kadar ellerindeki kayın kozalakları, oyun kartlarının kokusunu taşıdılar.

Orman işçilerinin başlarının üstünde bulutlar toplanmış, tek motorlu uçaklar homurdanmıştı. İşte orada Taxham'ın eczacısını açlık çarpmıştı, önce oldukça fiziksel bir açlıktı, meyve açlığı -ama meyve yoktu pek, olan biten yalnızca kurumuş bir yaban kirazıydı, bir de oradaki tek bodur ağaççıkta yetişen kuru bir frenküzümü- sonra da belirsiz, boşluğa yönelmiş bir açlık, ama şiddetli bir açlık; bir dürtü mü? Bir baskı mı? Dönüş yolunda sivri suratını yandan

gördüğü siyah köstebek leşi bile ona yine bir şövalyenin yüz siperini anımsatmıştı. Başka zamanlarda adeta kendi bölgesi saydığı doğada aranacak hiçbir şeyin olmadığı o ara mevsimdi, ne meyve vardı ne mantar ne de başka bir şey. Başka zaman olsa böyle şeyler aramayı özlerdi. Ama bu kez, diye düşündü, bu durum onu özgür bırakıyordu, başka bir şey için mi acaba? "Aranacak bir şey olmaması iyi miydi?"

Salzburg'un içinde eczacı, bir şeytan külâhının altındaymışçasına dolaşırdı oradan oraya. Onca yıl boyunca onunla ancak iki kez karşılaştım. Kentte hiç kimseyle yakın ilişkisi olmadığını söylediye de onu orada ilginç bir konumda yakaladı gözlerim.

Bir seferinde Mönchsbergfelsen'in neredeyse hiç kullanılmayan bir ara sokağında o dönemin İspanyol Başbakanıyla karşılaştım; rahat bir kılıktaydı, yanında da koyu renk giyimli, geniş omuzlu, güneş gözlüğü takmış bir adam vardı, mutlaka özel korumasıydı; ancak yanımdan geçip giderlerken o adamın Taxham'in eczacısı olduğunu fark ettim.

Yine aynı biçimde, bir başka sefer, köprüde dururken, Österreichischer Hof Oteli'nin balkonlarından birinde o sıralarda ünlü olan bir Amerikalı film oyuncusunun (daha sonra Pasifik Okyanusu'nda boğuldu) elinin küçük, neredeyse utangaç diyebileceğim bir hareketiyle aşağıya selam verdiğini gördüm, herhalde selam verdiği kişi ben değildim, öyle değil mi? Değildim, çünkü çevreme baktığımda zarif, ama toz içinde ve Richard Widmark'a benzeyen solgun benizli bir yabancıнын –bu kentte pek rastlanmazdı böylelerine– kadının selamına karşılık verdiğini gördüm –ama bu dış mahalledeki eczacı olamazdı değil mi?–

Oydu; bir anda kaybolup gitmişti, tıpkı otelin balkonundaki güzel kadın gibi.

Lonca arkadaşlarıyla yaptığı aylık toplantı yaza özgüydü, kısa sürdü; eczanelerin bazıları tatildeydi, yeni ilaçların çoğu da sonbaharda çıkacaktı piyasaya; şimdilik, en azından bu bölgede, genel olarak eski, bilinen ilaçlar yeterli olacaktı; turistler için bunlardan bolca depolamak gerekiyordu; Taxham'daki eczane içinse bunun gereği yoktu.

Daha sonra üçü, Itzling'li eczacı bayan, Lieferung'li eczacı bey ve o, birlikte Salzach'a bakan setlerden birinde oturdular, ırmaktan yukarı esen hafif bir rüzgâr sıcağı dağıtıyordu. Kentin kıyısındaki Itzling semtinden gelen eczacı, genç bir kadındı; Taxham'lı, epeyce önce, eczacıların bir başka toplantısında, ona, hiçbir amaç gütmeyen ve dalgınca, durup dururken, "Gerçekten çok güzelsiniz!" deyişmişti.

Eczacı daha sonra bana bu kadının da bir öyküsü olduğunu, en azından kendisinininkine kadar heyecanlı ve gizemli, ayrıca kesinlikle çok daha erotik de –bir romanın başkişisi olabilirmiş kadın– olduğunu söyledi. 'Neden ben olayım kahraman? Neden o kadın olmasın?' 'Itzling'li eczacı' diye tanınan bir kadını bir kitap kahramanı olarak hayal edebilir misin diye yanıtladım onu. Hem bekle bakalım, dedim.

Öyküsünün başlangıcı olduğunu düşündüğüm o öğle sonrasında o iki kişinin önünde yeniden düşüncelere daldı ve ansızın güzel eczacı kadına şöyle dedi: "Neden böyle yanıksınız siz? Eskiden Mısırlılarda yalnızca erkekler güneş yanığıydı, buna karşılık kadınların tenlerinin mermer ya da peynir gibi bembeyaz olması gerekirdi. Günümüzde neden hemen he-

men bütün eczacılar hep güneşten yanmış olarak doluyorlar ortalıkta, özellikle de kadın eczacılar?"

"Ama siz de güneşten yanmışsınız, hem de Arap gibi."

"Ama benim doğal halim bu, güneşle gölge arasında gidip gelmeden kaynaklanıyor, sizin gibi Güney-Batı Stüdyosunda kremelenip yatmaktan değil, orada ışınlar önlüğünüzün beyazına göre ince ayar yapılıyor."

"Ne kadar acımasızsınız bugün! Üstelik bir zamanlar benim uğruma dağları deliyordunuz!"

Bu arada çevredeki Liefening köyünden gelen yaşlı mı yaşlı, yarı sağır eczacı, ırmak üzerinde yankılanan bir sesle burçlarla ilgili kuramını geliştiriyordu; ona kalırsa burçlar yalnızca insanlar için değil, bölgeler hatta ülkeler için geçerliydi. Devletlerin kaderi, üstlerinde hüküm süren yıldızlara bağlıydı! İnsanlık tarihini, halklar arasındaki ve halkların kendi içlerindeki olayları yönlendiren Aslan, Akrep, İkizler ya da Boğa burcuydu. Avrupa Birleşik Devletlerinin kurulamayışının nedeni Avrupa'daki her ülkenin bir başka burcun etkisi altında oluşuydu, bu burçların güçleri birbirine eşitti, hiçbiri ötekinin önüne geçemezdi. Almanya'da bile eyaletlerin üstünde farklı ve birbiriyle asla uyuşamayacak yıldızlar etkiliydi, bu yüzden bu büyük devletten korkmak için, ki bu arada yine öne çıkmıştı bu konu, hiç mi hiç neden yoktu. Kuzey Amerika'nın üstünde ise bir tek yıldız etkiliydi, bu yüzden de orada Birleşik Devletler kurulabilmişti ve bu devletler de -Koç burcunun hükmü altında mıydılar, yoksa Başak ya da Oğlak burcunun mu elbette bir arada kalmışlardı.

"Saçma!" diye onun sözünü kesti, Taxham'dan gelen beklenmedik bir anda, bir süredir bakışları yine dalgın dalgın genç kadınla ırmak arasında gidip geliyordu. "Tipik eczacı inancı! Yukarıdan, uzaydan gelmez bu şeyler, aşağıdan gelir, yeraltından. Hem biz, ya da ülkeler ve devletler diyelim, kesinlikle yönlendirilmeyiz, sınırlanmayız, gayrete getiriliriz, teşvik ediliriz, destekleniriz."

"Aşağının neresinden? (Bunu soran genç kadındı, yanındaki bunak o arada onlara kulak vermeksizin devletler ve yıldızlar kuramını sıralayıp durmuştu) Magmadan mı?"

Oysa Taxham'lı adam o arada yeniden dalıp gitmiş, gözlerini yummuştu, hatta sanki soluk almaz gibiydi. Genç kadın onu sertçe çenesinden tutup "Tipik eczacı inancı!" dediğinde bile yüzündeki ifade değişmemişti.

"Yugoslavya konusunun kötü sonuçlanacağı belliydi," diye konuşmaya devam ediyordu, Liefering'li eczacı. "Oradaki her ülkenin üstünde, yakınındaki yıldızla başından beri geçinemeyen ve çatışan bir yıldız vardı."

Otobüsle Taxham'a geri döndü ve çoktan kilitlenmiş kapıların ardında, arka odada güneş batana dek çalıştı – temmuz'da geç batardı güneş. Bazen sanki zaman bir resimde yakalanabilirmiş gibi görünüyordu; şimdiki gibi bir yandan çalışırken bir yandan da rahatça yatar gibi olduğu bir dönemecin resminde örneğin.

Öndeki bölümde hâlâ temizlik yapılıyordu, sonra bir anda ortalık sessizleşti; güneş çekilmiş olmasına karşın renkler öne çıktılar, sonra parladılar. Kenara

itilen bir şey var gibiydi, bir engel, bir perde, bir küçültücü cam; değişik bir ölçüde bir başka dünya haritası çıktı ortaya, oraya girilemezdi, onunla kaynaşamazdı, ya da alıp cebe sokulamazdı, ama belki, süren sessizlikte solup büzüşmüş olsa da, belli bir derecede ölçü alınabilirdi. Eczacı parmaklarını gerdi, parmak aralarından hava geçti.

Birkaç kez masaya dirseklerini dayayıp uzandı. Açık duran pencereden, küçük kulübenin parmaklıklarının arasından tozlu, az önce ıslatılmış sokakların kokusu geliyordu, ülkede çoktandır beklenen yağmurun kokusu da vardı içinde, hem de Taxham'dan bir mil kadar uzaktan, son çalılıkların gerisinden, daha yaz başında çekip gitmiş olan sirkin kokusu da ansızın doluverdi içeri.

Eczacının o yörede tanınması –örneğin benim ve Andreas Loser'in nazarında– koku alma duyusu sayesindeydi. Loser için önemli olan, yani ona yardımcı olan, ya da kendi deyimiyle "daha fazla düşünmeye sevk eden", işitme ve dinlemeyse, benim için de görmek ve bakmaksa, yakından tanımadığımız o kişi için önemli olan koklamaktı – özellikle burnuna çekmek değil, burnunun içinde böyle bir özelliğin olması, kokunun duyulmasıydı, özel bir çaba harcamadan, aynı anda yüz değişik şeyden, birbirine karıştırmadan, birbirinden ayırt ederek koku almak. (Elbette ki her zaman birinin özellikleri ötekininkilerden ayırt edilemiyordu). Nasıl ki kimi insanlar bir şeyi gördükten aylar sonra bile onun suretini gözlerinin ağtambakasında muhafaza ederlerse –onu yeniden görmek için gözlerini kapamaları yeterlidir–, şöyle bir koklayıp geçtiği, deyim yerindeyse zamanaşımına uğramış şeylerin kokusu bile eczacının burun deliklerinin

içinde gücünden hiçbir şey yitirmeden ve silinmeden duruyordu. Nasıl ki kimi insanlar suretleri sayesinde nesnelere kesin hatlarıyla gözlerinde canlandırabiliyorlarsa, eczacının bunu yapabilmesi için onların kendisinde kalan kokuları yeterliydi.

Bu bağlamda, çoktan çekip gitmiş olan sirkin ardından hemen yakındaki otların arasından birden bir leopar ya da bir cüce maymun fırlıyordu. O zaman eczacı, yine dalgın dalgın, laboratuvar masasının üzerine çıkıyor, gömleğinin kollarını sıvıyor, ayak parmaklarının ucunda ileri geri sallanıyordu. Salt tanımak için değiştirilen bakış açısı bazen nasıl boşlukların yerini değiştirip nesnelere bir başka yön veriyor, içerikleri alt üst ediyordu.

"Bu aynı zamanda korkutucu olmuyor muydu?"

"Benim için hiçbir şey korkutucu olmamıştır," diye yanıtladı beni eczacı, üzerinden çok zaman geçmiş olan öyküsünü bana anlatırken, "en azından o zamana kadar."

Masanın üzerinden bakıldığında, köyün bütün binalarının, o güneşsiz aydınlıkta, geniş çaplı bir dairenin içinde kaldıkları, mahallenin ortasındaki eczacı kulübesinden tümüyle farklı bir perspektif çizdikleri görülebiliyordu. Eczaneden temelde tümüyle farklı yapılmışlardı, oysa eczane o mahalledeki en eski, ilk yapıydı; binalar, eczaneye dikkati çekecek derecede ters konumdaki bir temel eksen üzerinde yer alıyorlardı, sanki ortalarındaki o küçük binayı küçümsüyorlar, ya da onu yok sayıyorlardı.

Oradan ayrılırken, omuz üstünden geriye bakıldığında, bozkır kıyısındaki o basık dikdörtgen prizma sanki sırtını çevresine dönmüş, hatta içinde olduğu dünyaya ait değilmiş gibiydi, sanki buzul çağından

kalma bir taştı. Uyanık çocuk yoktu. Gökte bir tek kuş yoktu. Buna karşılık orada bir bulut vardı, üstü kat kat kabarmış, kirli beyaz, büyük bir bulut kümesi, ağır ağır Doğuya doğru gidiyordu, hac seferindeymiş gibi; hacca gider gibi. Batıya da gidebilirdi, vakit sabah da olabilirdi.

Eczacı akşam yemeği için hâlâ düzenli olarak lokantaya gitmeyi sürdürüyordu, ve hâlâ havaalanı yönüne. Ne var ki gittiği lokanta, bu arada bütün o sürekli çoğalan ve yeni eklenen havaalanı giriş salonlarının, park alanlarının ve hatta bir sebze tarlasının bile ötesinde kalmıştı. Lokanta eskiden bir bodrumdu ya da bodrumdan lokantaya dönüştürülmüştü; o küçük, alçak yapı eskiden olduğu gibi şimdi de yarı yarıya yerin altındaydı. Eskiden tarla yolu olduğu hâlâ belli olan, gelen geçenin pek bulunmadığı sokaktan lokantaya birkaç basamakla inmek ne güzeldi, ve özellikle şimdi, solan gün ışığında, dışarıya, boşluğa, yalnızca boşluğa açılan o görünümde.

Eskiden olduğunun aksine eczacı çoktandır yalnız başına, sevgilisi yanında olmadan yiyordu akşam yemeklerini; başlangıçta karısı birkaç kez ona katılmıştı, ta ki kocası, kesilirken mavileşen, sonra zeytin yeşiline çalan ve onları yemeye zorlanan kadın için 'insan eti gibi tadı olan' o tombul mantarları toplayıp pişirmesi için aşçıya bırakana kadar.

Dışarıda başınızı kaldırıncı alacakaranlığın tarlaların üzerine çöktüğünü görebilirdiniz, günün son uçağı yere inmişti; gece uçuşu yoktu.

Lokantadaki tek dolu masa karşı köşedeydi, ne var ki bodrum katın kapısı açık olsa da lokantanın içi oldukça sessiz olduğundan o masada oturan bir çiftle

sonradan sivil giyimli bir rahip olduğu ortaya çıkan adam arasındaki konuşmalar, içlerinden hiçbiri sesini yükseltmese de olduğu gibi anlaşılıyordu. Çiftin tek çocuğu yıllar önce evden kaçmıştı ve kayıptı. Akşam ilerledikçe anlaşıldı ki o çift çocuklarını aslında başlarından atmışlardı, tekrar tekrar kapının önüne koymuşlardı, sonunda da çantasını, yo çanta değil bir plastik torbayı, kapının önüne bırakmışlar, pancurları kapatıp, hiçbir şeye tanık olmamak için yolculuğa çıkmışlardı. Şimdi o iki kişinin arasında da artık hiçbir şey kalmamıştı. Kadın, "Ölmek istiyorum," diyordu; erkek, "ben de," diyordu.

Rahip ölümün belki de bir tür ölümcül perende olduğunu söyledi, insan sonra ayakta kalırdı, ama bambaşka ayaklar olurdu bunlar; rahip boğazını temizledi, kekelemeye başladı, sonra da sustu kaldı; ondan sonra üçü de sustular; karı koca ağlıyordu.

Taxham'ın eczacısı görünmez adam gibi oturuyordu yandaki masada, hesabı isterken birkaç kez kolunu kaldırması gerekti. Oradan ayrılırken de öyle bir dilde vedalaştı ki, lokantacı-onun İspanyolca konuştuğunu sandı. İspanyolca mı? Kendisi bile anlamamıştı az önce ne söylediğini. Aslında bir dil bile değil-di kullandığı.

Karısının oldukça yüksek olan bisikletiyle ırmak boyundan eve dönerken, kapkaranlık çayırılıkta buruna güçlü bir ter kokusu geldi, dönemeci aldığında kokunun gece yürüyüşü yapan bir tabur askerden geldiği anlaşıldı.

Irmak seti yolunda oturan komşu ailelerden biri hâlâ terasında oturuyordu; bahçe kapısı açılana kadar onlarla sohbet etti eczacı (ama her zamanki gibi karı-

sı evden ayrılırken kapıyı kilitlememiştir); komşuların başları çalılığın üstünden belli belirsiz görülebiliyordu.

Çatı pencerelerinden birinde bir ışık mı parlıyordu? Yo, uzaklardaki bir sokak lambasının yansımasıydı yalnızca. Sokak kapısına doğru giderken, hatta sonra içerde, evin holünde yüzüne örümcek ağına benzer bir şeyler yapıştı, sanki bir gün değil de çok daha uzun süre ayrılmıştı evden.

Bir-iki saniye televizyon seyretti, o arada ekrandaki adam ağzını açtı ve adam daha ilk sözcüğünü söyleyemeden yeniden kapattı televizyonu.

Ne zaman bütün ev emrinde olsa, kendi oturduğu bölüme tıklamak zorunda kalmasa, nereye yöneleceğini bilemezdi eczacı; yerini bulmakta zorlanırdı. Karısının kullandığı bölüme ne kadar zamandır girmemiştir, son kez gittiğinden beri girmemiştir, uzun zaman olmuştu karısı gideli. Şimdiyse orada, donuk ışığın altında –ampullerin yarısı yanmıyordu– dolaşıp duruyordu; birden farkında olmadan kendisine bırakılmış bir haber ya da bir işaret aramakta olduğunu fark etti. Ama ortak geçmişlerine ilişkin izler bile yoktu ortada; yarı gizlenmiş olarak bir tek şey vardı: oğullarının otomatik makinede çekilmiş bir fotoğrafı; bir manzara resminin üzerine, ağaçlardan birinin tepesine, bulmaca gibi güç görünür biçimde, üstelik başaşağı yapıştırılmıştı.

Karısı, irili ufaklı bütün eşyalarını nasıl da dokunsan kırılacak biçimde yerleştirmişti, hem yalnızca banyosunda değil, mutfağın kendisine ait bölümünde de; arkasında bıraktığı, görünüşte onca katı olan düzen, ufacık bir dokunmayla tümüyle altüst olabilirdi. Ya küçücük bir ipin ucunda sallanıyordu her şey, ya

da çoğunlukla yüksekteki bir şeyin kenarında duruyordu; şu bir avuç kristal küre, ilk bakışta insana mucize gibi gelen bir biçimde, eğimli bir yüzeyde dururdu –aman bir adım bile atmayın!–; ya da şu kapaksız tuz kutusu gibi: altı dümdüz olsa da, ayağı eğri olduğu için, bir dokunuşta devrilebilirdi, ya da şu bir deste kurşunkalem gibi: uçları öyle sivri açılmış olurdu ki daha kâğıda değer değmez kırılıverirlerdi. Yoksa işaret bu muydu?

Eczacı kendi bölümüne dönünce yatak odasında yastığını ters çevirdi; hiçbir şey yoktu. İki yastığın ne tuhaf bir zıtlığı vardı: Biri bumburuşuktu, hiç kullanılmayan ötekiyse dümdüzdü, ütü plileri yıllardır, adeta bir cam fanusun içindeymişçesine, bozulmamışlardı, insansız ama rahat ve birinin dönüşünü bekleyen bir saraydaki yatak.

Kızı, tatil için gittiği adadan telefon etmişti; orada kalışını uzatmak istiyordu; sonra da karısı aramıştı; sağ salim varmıştı, ama elbette nereye vardığını söylememişti.

Kendi kendine bir el satranç oynadı; 'karşısındakinin' kazanmasına izin verdi. Açık duran pencerenin kanatlarının arasından hızla akan ırmağın sesi duyuluyordu, setin arkasında görünmeyen ırmağa cırcırböceklerinin ötüşü de karışıyordu, eğimli topraktan, çalılıktan, topraktaki deliklerden duyulan incecik, sürekli bir şakımaydı daha çok, seslerin en yazsı olanıydı. Ayın yüzü gölgelendi.

"Ne istiyorsun?" diye sordu oyuncunun biri ötekine. "İstedğin başka bir şey var mı?" "Evet. Devamını istiyorum. Devamının nasıl olacağını bayağı merak ediyorum."

"Neyin devamının? Kimin?"

"Benim. Bizim. Öykümün. Öykümüzün. Bizim de bir şeyler yapmamız gerekecek. Hem kastettiğim deniz dibine dalmak ya da Himalayalar'a tırmanmak da değil."

"Peki sence nasıl bir devam olacak?"

"Örneğin şu açık pencereden biri içeri atlayabilir ve yardım isteyebilir. Ya da gırtlığıma bir bıçak dayayabilir. Ya da yarın sabah yatakta yanı başımda bir yılan derisi bulabilirim. Yo, deriden fazlası olmalı, hem yılandan da daha dehşet verici bir şey olmalı."

"Peki sesin neden böyle zorlanmış gibi?"

"Kızım da sordu bunu bana, hatta karım da. Biri sesimin kuyunun dibinden gelir gibi olduğunu söyledi; ötekiyse bir kanal deliğinden gelir gibi."

Eczacı o gün satranç taşlarını kutuya atma konusunda çalıştı, her atışta öteki taşlar biraz daha geriye kaydı.

Hâlâ ısırıp durduğu mantarlardan mı bilinmez o gece iki düş gördü, ikisinde de kendisi yoktu. Düşlerin birinde evdeki küçük bodruma, yeraltındaki dizi dizi odalar ekleniyordu; gösterişli biçimde döşenmiş, ıslıl ıslıl aydınlatılmış, görkemli ama aynı zamanda belki de korkunç bir olayı, hem de kısa süredir değil, ezelden beri beklercesine bomboş duran salonların birinden ötekine geçiliyordu.

İkinci düşteyse, komşu arazileri ayıran çalılıklar yok olmuştu, ya da biri söküp almıştı onları ya da çürüyüp düşmüşlerdi; herkes birbirinin bahçesini ve terasını görüyordu, bunları görmekle de kalmıyor, bir anda çırlıçılak ortada kalmış evlerin her köşesini de görüyordu; aynı biçimde komşular da birbirlerini görüyordu, ilk başta her iki taraf da müthiş ve karşılıklı

bir utanç ve mahcubiyet içine düşse de giderek bir tür rahatlama, hatta sevinç duyuyorlardı. (Şunu da eklemek gerekir ki, çalılıklarla çevrelenmiş bu evlerin hepsi kazıklar üzerine kurulu ya da bataklık evleriydi, her birinin altında bağlı bir tekne vardı.)

Ondan sonra da kuşkusuz, beklenmedik biçimde, bu da mı bir düştü?, bir siyahlık çöküyordu, sonra da bu siyahlığın dışında hiçbir şey kalmıyordu, ne bir geçiş, ne bir film; filmin sonu geliyordu, aslında bütün 'ben'im'lerin, 'sen'sin'lerin, 'o'dur'ların, 'biz'iz'lerin ve 'siz'siniz'lerin sonu, öyle bir zorlayıcı siyahlık ki, eczacıyı bir anda uykusundan etti, ama kaybolmadı, kaldı.

"Birkaç gün önce," dedi, "derimden ufak bir urun alındığı, tahlil sonucunun yakında bildirileceği aklımdan çıkmıştı."

Bütün gece böyle sırtüstü, bacaklarını çaprazlamış durumda mı uyumuştun? O arada, ardına kadar açık pencerede bir an için, hızla büyüyen buluttan bir duvarın içinde, öne doğru kaykılmışa benzeyen, küçülmekte olan ay kendini göstermişti; yüzü yere dönüktü.

2

Şiddetli rüzgârlar, başka yerlere düşen yağmurların kokusu. Ve şimdi, sabahın ilk ışıklarında gün, onun hoşlandığı gibi duru, karanlık, geniş ufukluydu, keşke akşama kadar hep böyle kalsa diyordu (Sonu gelmeyen yaz güneşi ve mavilik, erimek bilmeyen buza benzemişlerdi).

Böyle karanlık bir günde en küçük, en özellihsiz su birikintileri titremeye başladılar, tıpkı harekete geçmeden önce deneme kalkışı yapar gibi. Çevre sessizleşirdi, güneşin yol açtığı hayaller olmazdı. Ve bu karanlık duruluk sayesinde bir tür öteye geçilebilirlik ve de umursamazlık: Az önceki gece karanlığı, parlak güneşte çok daha kalıcı olurdu.

Doğru arkadaki ırmakta yüzmeye. Güneş olmanınca ırmağın suyu başka türlü parlardı, hem bu kadar soğuk olmazdı. Kendini bırakmış yüzerken, sınırın ötesinde, kıyıdaki ağaçların arasında, daha dün orada olmayan bir ev mi görünmüştü? Hem de eski bir ev?

Aynı biçimde, bahçede, uzaktaki dağların oluşturduğu piramitin içinden, duvar gibi bir kayalık mı yükselmmişti, gece oraya eklenen, biçimi ve aydınlığı bir yelkene benzeyen? İçinden gelen bir dürtüyle o

karanlığın içinden kollarını, boyu beline kadar gelen birine doğru uzattı.

Ortaçağ destanlarını okumak. 'Dünyanın en güzel çimenliği' şarkısı söylendiğinde destan kahramanının bir umacıyla, bir sedyede kan içinde yatan, bacağı kopuk, kafasının yarısı olmayan bir şövalyeyle ya da örgülerinden bir ağaca asılmış bir bakireyle karşılaşılacağına emin olmak gerçekten tuhaf.

Yağmur mu başlamıştı? Hayır, bahçedeki kavak ağacından minicik hayvanlar düşüyordu; bu yüzden çimenlerde, kitap sayfalarında da, sürekli bir gıcırta vardı. Hem üflemeyle de gitmiyorlardı hayvancıklar: Ne kadar güçlü üflenirse, o kadar sımsıkı tutunuyorlardı harflerin arasına; ancak ortalık durulduğunda ayrılıyorlardı yerlerinden. Ve bir yarasa bir çalılığın içinden fırlıyordu, kuru bir hışırtı; sabahları pek görülmez mi bu? Böyle bir sabahta görülebilir, hem her zamankinden daha yavaş uçuyormuş gibi arkadan seyredilebiliyordu. Gökteki ilk kuşlar bildik mavilikte olduğu kadar yüksekte uçmuyorlar mıydı acaba, ya da daha yüksekte miydiler? Hiçbir uçağın ya da uydunun uçamayacağı yükseklikteydiler yine de.

Sesi duyulan tek şey kargalardı, buranın ve başka yerlerin temel halkıydı onlar; hem de çoktandır göçmen kuşlar olmaktan çıkıp kalıcı kuşlar olmuşlardı. Çoğunlukla, ağızlarından tek tonlu ses çıkan yaşlı horozlar gibi, nerede öttükleri görülmezdi, ama onlarınki biraz daha yüksek sesli ve göğün yükseklerinde olurdu; o arada da ağır, derinden gelen bir gurultu duyulurdu, adeta görmeden çekiçlenen bir ksilofon.

Binlerce kuşun içinden bir tanesi komşu bahçedeki sedir ağacının geniş doruğunda belirdi; o ağacın da ilk kez o sabah farkına varılmıştı. Karga, koatiyi an-

dıran dal uçlarından birinde yan durmuş, birtakım hareketler yapıyordu, gagasında yuvarlak bir meyve vardı -öteki bahçeler gibi bu da, bambaşka yerlerden taşınıp getirilmiş meyvelerle doluydu, hatta mango, like ve kivi parçaları bile vardı-, karganın tüyleri dağılmış, birbirine girmişti, kanatları birkaç yerden kırılmış, katlanmış, uzatılmıştı, sanki bir çift kanattan fazlasına sahipti, yoksa orada birkaç karga mı bir araya gelip tünemişti? Birbirlerinin kanatlarındaki sinekleri mi yiyorlardı?

"Karga, gel de konuş!" Ve karga ağacın tepesinden uçup geldi, bahçe masasının üzerine, açık duran kitapla Mavi Dağ kahvesinin yanına kondu, kafasıyla ve kanatlarıyla üst üste sessiz sinyaller verdi ve sonra şöyle dedi: "..."

Karga uçup gidince masada onun durduğu yerde küçük bir kurtçuk kabardı. Karganın gagasından keskin, kötü bir koku gelmişti, başının üzerinde de beyaz lekeler vardı. "Fitili ateşle artık!" demişti karga, başka şeylerin yanı sıra. Gerçekten de, çoktan paslanmış bir oyuncak okun yanında, bahçedeki topraktan dışarı beyaz barutlu fitil ucunu andırır bir şey uzamıştı; kendisine söylenildiği gibi tutuşturdu fitili. "Ekmeği de makineyle değil elinle kes!" Kendisine söyleneni yaparken, gerçekten de başkalarının kahvaltıda yiyeceği ekmeği de kesiyordu sanki.

Eczacı daha sonra evin önünde oldukça yeni olan büyük otomobilini yıkadı, oturduğu kıyı şeridi kadar genişti neredeyse araba; arka koltukları boşalttı ve şu ya da bu noktada zayıflığı olsa da, kendisini hazır, donanımlı ve savunma düzeninde hissetti, yine kargaya göre, "zaten doğrusu buydu."

Camı açtı, ellerini direksiyona dayadı, yola koyulmadan önce destandan bir sayfa daha okudu. Karanlık günde henüz hiç rüzgâr çıkmamıştı; bunun yerine kitaptan gelen bir esinti vardı. "Bugünden başlayarak, dünyanın sonuna kadar, asla gazete yok!" (Karga.) Aslında bu hikâyenin geçtiği günler zaten gazete günleri değildi. Tam motoru çalıştırırken biri acı acı onun adını –evde? evin arkasındaki nehir yatağında?– yardım istercesine seslenmiyor muydu? Hayır, yalnızca karganın sesiydi yine. "Bugünden sonra, dünya sona erene dek bir adın olmayacak artık!" Arabanın içinde onun olduğunu fark etmeyen bir komşusu geçti yanından.

Araba hareket etmeden önce son baktığı yer evi değil, evin önündeki posta kutusuydu: geçen yaz haftalarında kutuda mektup varmış yanılısamasını uyardıran o güneş ışığı vurmamıştı içine; bu da bir başka avantajıydı bu kapkaranlık günün, boş olan boştu.

Yolda giderken, kesinlikle arabadan kaynaklanmayan bir gücü yaşadığını hissetti; daha çok, yabancı olduğu, yararsız ve gülünç, belki de yaşamsal tehlikeye içeren bir hastalığın belirtisi olabilecek bir güç müydü acaba? Karganın mı eksikliğini duyuyordu, ya da kimin? 'Ana yer'; ortaçağa ait efsanelerde savaş anlamına gelirdi bu sözcük. 'Ana yer'e at sürdüler."

Akşam olduğunda, işten ve araştırmadan sonra, neredeyse görünmeden ve neredeyse ses çıkarmadan, çalılıklarla çevrelenmiş mahallede ya da Kayıp Ada'da, bodrumdaki lokantaya gidiş.

Gündüz vakti, yalnızca bir kez, arka taraftaki laboratuvarın parmaklıklı penceresinden baktığında birisiyle uzunca bir süre göz göze gelmişti, salıncağa

binmiş bir çocuk çalılığın üstünde görünmüştü, ufak tefek olmasına karşın şaşırtıcı bir yüksekliğe ulaşmıştı çocuk; yoksa bir cüce miydi gördüğü? Ne olursa olsun, gücünün azaldığı öğle saatine doğru bu bakışma tam sırasında olmuştu.

Gün boyu karanlık ve bulutsuz olmuştu hava. Şimdiyse, Taxham'la havaalanı binaları arasındaki yolun tam yarısında, Eğri Ormanın yanındayken –karayolu ormanın çevresinde uzun bir yay çizdiği için böyleydi adı–, sonunda o yazın ilk yağmuru yağmaya başladı.

Orman yollarından birine saptı aceleyle ve arabadan indi. Bir ağaç kütüğüne oturdu, çalıların altına sığındı.

Uzaktaki bir ağaç gövdesine bir çakıl taşı attı: tam isabet.

Çoktandır eczane kokusu yoktu, daha doğrusu bir başka biçime bürünmüştü – haftalardır süren kuraklıktan sonra ilk yağmur damlaları. Tozun içinde hâlâ tek tük görülen kraterler (evet, ormanlarda bile ayak bileğine ulaşıyordu toz tabakası, ormandan ayakkabılarınız kirli beyaz toz içinde çıkıyordunuz), damlalar çarptıkça yuvarlanıp giden toprak taneleri, sıçrayıp giden ağaç kabuğu parçacıkları; belki de bir zamanlar yeni bir çağ başlamıştı bu biçimde, ya da durgunluk ve hareketsizlikle geçen yarı sonsuzluktan sonra zaman gibi bir şey harekete geçmişti.

Olup bitene daha yakın olmak üzere yere çömel-di; ayrıca insan çömelince kendi kendine de daha yakın oluyordu. Böylece görüş alanı olabildiğince genişliyordu; çevresindeki karanlığın artmasıyla birlikte, içindeki bomboş koltuklar yüzünden garip bir aydınlığa bürünen, park etmiş duran otomobil; olduğun-

dan daha çokmuş, sıra sıra dizilmiş gibi görünen koltuklar; otomobilin gerisinde, havaalanı ve göğe yükselen son uçak, pencerelerinden birinde, dışarının buğusunu içerden silmeye çalışan bir yolcu; sağ tarafta otoyolun üzerinde ucu bucağı görünmeyen bir kamyon konvoyu, yeni bir savaşa karşı harekete geçirilen ya da savaştan dönen Birleşmiş Milletler'in baştan aşağı beyaz birlikleri, (yarı yanık birkaç kamyonu da birlikte sürüklüyorlardı); sol tarafta, ormanın kıyısında köpeklerin eğitildiği yer; köpeklerden biri, eğitim yerine girip çıkma borularından birinin içinde sıkışmışa benziyor, acı acı havlıyordu, bir başkası da neredeyse birincisinininki kadar kulak tırmalayıcı bir hırlamayla, bir duvarın arkasına gizlenmiş bir adamın arkasından durmadan sıçrayarak, 'kaçak canı'nın kolunun alt tarafına sarmış olduğu bezleri ısırıyor, dişlerini ona geçirmiş, adam kolunda köpekle daireler çizerek koşarken ve onu silkeleyip atmaya çalışırken, adamı bırakmadan öylece havada asılı kalıyordu.

Yağmurun hızlanması, görüş alanının boşalması, algılamaların bulanıklaşması ve birbirine karışması, buna karşılık düşüncelerin kesinlikle berraklaşmaması ve kesinleşmemesi; onların da birbirine karışıp tümüyle silinip gitmesi; sonunda boşluk: Daha çok çocuklarda rastlanan bu duruma, 'deli kutusuna bakmak,' denirdi.

İnanılmaz bir hızla karanlık çöktü, bir anda her yer kapkara oldu.

Yoksa bir darbe mi yemişti, çok yakından ve şiddetle indirilmiş bir darbe, alnına, bir hafta önce koyu renkli küçük şişin alındığı yere indirilen bir darbe? Ya da koyu karanlığın içinden gelen birkaç, birçok darbe?

Bu ikili ya da çoklu dövüşte kendini savunduysa da yalnızca işin başında savundu, ne yaparsa yapsın bu durumdan kurtulamayacağını anlamıştı, olsa olsa olabildiğince uzun süre sabrederse kurtulabilirdi ancak.

Çevresinin kararması ve aldığı darbeyle birlikte açıkça anladığı bir şey varsa o da şuydu: bu andan başlayarak ve ne kadar süreceğini bilmeksizin, içinde bulunduğu ve dört bir yandan kendisini kuşatıp bastıran bu yeni durumun bilincinde olmaksızın bir tek adım bile atamayacaktı artık – elbette onu delip geçemeyeceği kadar yakınında ve geçit vermez değildi henüz.

Bir saldırı mıydı bu? "Saldırı idiyse bile," dedi bana çok sonra, "o zaman atalarımın yaptığı bir saldırıydı, en azından darbeden çok sonra bile üzerimde hissettim onların kokusunu."

"Biraz daha anlatın bunu."

"Olmaz. Siz kayıtçısınız, öykümün efendisi olmamalısınız. Zaten ben kendim de öykümün efendisi değilim. Yalnızca şunu söyleyebilirim: Kendime geldiğimde, çalılığın içindeki direklerin arasında oraya fırlatılmışçasına yatıyordum, köklerin arasında büzül müştüm, ıslanmamıştım bile, oysa o arada ancak Salzburg çevresinde görülebilecek şiddette bir yağmur başlamıştı. İçimde tuhaf bir sevinç vardı, yoksa bir minnettarlık mıydı bu ya da bir coşku? Şimdi zamanı gelmişti. Kavgaya başlayabilirdi. Karanlıkta yediğim darbe içimdeki son eczacı ve laboratuvar kokusunu da silip almıştı, çalılıkların arasında böyle seve seve kalırdım. Bir şey yakalamak, ele geçirmek istiyordum, herhangi bir av hayvanını. İnsan bir orman adamına, benzeri görülmemiş bir orman adamına ne ka-

dar da çabuk dönüştürüyordu. Ötedeki çalılığın dibindeki kuru yaprak birikintisinin üzerinde birkaç kan damlası vardı."

"Hava iyice kararmamış mıydı artık?"

"Hiç kimse bu öykünün efendisi olmamalı. Bu yüzden o anla ilgili bir tek şey daha ekleyeceğim: O darbeye bağlantılı bir koku vardı, bir ıtır kokusu ya da daha çok baharat kokusu gibi bir şey."

Yola devam etmeden önce arabasının oldukça güçlü farlarıyla kuytuda kalmış fidanlığın içini aydınlattı. Daha öğlen gidip gördüğü ağaçlardan birkaçı artık yerinde yoktu. Yaban kirazı, sikamor, kestane, kavak –orada o ilginç karışım vardı– hepsi kaybolmuşlardı, ya da göz gözü görmeyen tufanda görülmez olmuşlardı.

Buna karşılık önünde, bir kuşak gibi uzanan fundaların arasında bir öbek insan bedeni yatıyordu, alt alta üst üste, ağızları bağlanmışa benzeyen çuvalların içinde serilmiş yatıyorlardı; yalnızca şurada burada ıslak bir saçın ayrım yeri gözüküyordu çuvalın ağzından. Ölüler miydi? Bir meydan savaşı mı olmuştu? Oysa bunlar bir bölük askerdi, olsa olsa bitkinlikten –dün geceki yürüyüşten mi?– orada ağaçların dibindeki otların arasına uzanmışlardı, öylesine bitkindiler ki, farların onca göz kamaştıran ışığına karşın içlerinden yalnızca biri, tek gözünü açıp uyku tulumundan dışarı bakmıştı.

Bodrumdaki lokanta, her akşamki gibi kendisi için ayrılmış masa dışında, şaşılacak kadar doluydu, oysa tarlaların arasından geçen yolun girintisinde yalnızca aşçının arabası duruyordu.

İçerdekiler, iptal edilen bir uçağın tarlanın öte yanındaki bürolardan gönderilen yolcuları mıydılar? Ama öyle olsaydı hepsinin önünde aynı yemek olurdu – oysa böyle bir şey yoktu. Öte yandan herkes birbirini tanıyor gibiydi. En azından birbirlerine yabancı durmuyorlardı. Masalararası konuşmalar olmasa da sürekli olarak bakışıyorlardı, ama lokantalarda yabancılar arasında geçerli olduğu gibi kısa ve kaçamak bakışlar değil, dikkatle, gözleri aç-aç, dostça, ama aynı zamanda komşu masadakileri de rahatsız etmeyen türden bakışlardı. Gerçi o içeri girerken –bodrumun kapısı o kadar alçaktı ki başını eğerek girmişti– başını çevirip ona bakan olmamıştı. Yine oradakilerin arasında, onu tanımanın yol açtığı belli belirsiz bir titreşim dolaşmıştı, sanki onun geldiğine, onun da geldiğine sevinmişlerdi. Onun duyguları da pek farklı değildi: Bu insanlarla sanki daha önce de bir yerlerde karşılaşmış gibiydi, kötü ya da rahatsız edici bir karşılaşma olmamıştı bu, hatta iyi koşullar altında olmuştu.

Yine de orada bile tehlikede olduğu bilinci onu bir an bile yalnız bırakmamıştı, bir çarpışma tehlikesi değil yalnızca, yok olma tehlikesi, hem de öyle bir tehlike ki göz açıp kapayıncaya kadar, yanlış bir el hareketiyle hatta yanlış bir soluk alışla iş işten geçmiş olabilirdi.

Ürperdi. Hiç kimse farkına varmamalıydı ürperdiğinin. Neden varmasıydı? Yağmurda ıslandığı için de ürpermiş olabilirdi. Hem bütün müşteriler ona yakınlık gösteriyorlardı. Zaten onların arasında da ürperenler yok muydu? Gömleklerine, bluzlarına varıncaya kadar ıslanmış görünmüyorlar mıydı (sandalyelerin arkalığına asılmış ince yazlık ceketlerden, bir

zamanların bodrumunun saydam cilayla kaplanmış toprak zeminine akan sular şurada burada küçük su birikintileri oluşturmuştu)? Onun ürpermesinin nedeni dışardan gelen bir şey değildi, daha çok aşağıdan, sanki topraktan yükseliyordu ve hatta zaman zaman toprak mı sallanıyordu yoksa kendisi mi, ayırmak olanaksızdı, hem de şiddetle sallanıyordu, hem de yalnızca ayaklarının altı da değil. Sıkı sıkı tutunması gerekti, bu arada ağır masayı da yerinden oynattı. Lokantanın içinde bütün o yaz haftalarının sıcaklığı duruyordu hâlâ. Üşünecek gibi değildi.

"Ne arzu ederdiniz?" (Kendisini yalnızca müşteri olarak tanıyan, ne adını ne de mesleğini bilen lokantacının sorusuydu bu.) Müşteri, daha ağzını açmadan, bir tek sözcük bile çıkaramayacağını biliyordu. Dili tutulmuştu, hem de geçici olmayan bir süre için. Öyleyse yediği son darbeye ve daha önce koyu karanlıkta yediği darbelere neden ne dehşet ne de ölüm korkusu eşlik etmişti? Uzun zamandır ölümden korkmaz olduğunu sanıyordu.

Dili tutulmak, nasıl bir şeydi bu? Belki de bazen düşlerimizde olduğu gibiydi; insan koşmak ister, kaçmak ya da birini, bir yakınını, en yakınını sudan, yangından, uçurumdan, vahşi hayvanlardan, şeytandan kurtarmak ister de taş kesilmiş gibi yerinden kıpırdayamaz ya.

Yine de konuşmaya, arzusunun ne olduğunu söylemeye çabaladı, hatta canı acırsa dilinin çözülmesine yardımcı olur diye elini masanın üzerindeki mumun alevinden, o mavimsi saydamlıktan şöyle bir geçirdi. Peltek peltek bile konuşamadı. Gık diyemedi.

Hiçbir şey arzu etmemesi değildi bunun nedeni. Uzun zamandır olmadığı kadar açtı karnı, hatta belki

yağmur açıklığını daha da arttırmıştı, yağmur yüzünden yalnızca yemekler değil, çevredeki her şey daha taze ve daha iştah açıcı görünüyordu gözüne. Ayrıca, dilinin tutulmasının desteklediği ve yoğunlaştırdığı bir başka arzu da uyanmıştı içinde, ya da patlamıştı, ya da fışkırmıştı; kendi içinden çok çevredeki havada hissediliyordu bu. Soru mekânı doldurdu derler ya, burada da buna uygun düşen bir şey vardı. Arzu mekânı doldurmuştu. Nasıl bir arzu? Daha ziyade beceriksiz, denenmemiş, henüz uygulanmamış ya da uygulamaya sokulmamış, genelde kullanımdan kalkmış, büyük olasılıkla asla kullanıma girmemiş, çocuksu, çekingen, kendi kendinden utanan, ve dolayısıyla kibarlıktan uzak, kendini kötü ve anlaşılmaz bir biçimde ifade eden bir arzu; diş ağrısının, mide sancısının, bağırsaklarını acilen boşaltmak ihtiyacının ya da bağışlanmak için yalvarışın ifade edilmiş biçimiyle karıştırılabilecek bir arzu.

Listedeki en sevdiği yemeği göstermeyi bile başaramadı. Elini sallayıp durdu. Lokantacının elinden not defterini çekip aldı. Bereket günün yemeği önerilmişti kendisine, zaten onun da istediği oydu, başını sertçe sallaması da olur yerine sayıldı.

"Yağmura bakılırsa yakında mantarlarınızı da pişirip sunabileceğim size," dedi lokantacı. Sonra da: "Alnınız kanyor, hem de çok. Kaza mı oldu? Başınızı ön cama mı vurdunuz?" Sonra da soğuk suya batırıldığı bir bezi, yalnızca yandaki masadan yöneltilen bakışlar altında kendi eliyle onun başına doladı, meraklı olmadan sessizce paylaşan bakışlardı bunlar, hatta yaştırtıcıydılar: "Pek de kötü değil!" ve: "Bez size yakıştı, sanki ısmarlama yapılmış," der gibiydiler.

Hanın damının üzerine saatlerce vuran gece yağmuru. O yörede böyle günlerce yağmur yağacaktı. Sanki bodrum katındaki o lokantada oturan herkes aynı anda hem arkadan görülebilecekti hem de tepeden, başlarının üzerinde çatı olmadan, sıırıslıklam ve sessizce yemek yemeyi sürdürürken. İnsan kimi zaman kendini düşünde, yine böyle yabancı birkaç kişiyle birlikteyken arkadan görürdü, hem seyircisi olduğu hem de katıldığı bir serüven filminin kahramanları olarak.

Hesabı, pantolon ceplerinden çıkarttıkları kocaman kâğıt paralarla nakit olarak ödemiş olan müşteriler birer birer gittiler. Ya taksiler gelip aldı onları ya da çift kişilikmiş gibi kocaman şemsiyeleriyle sıçrayıp gelen şoförler. Çıkanların en az yarısı, kapının eşiğine gelince başını çarptı, genellikle uzun boylu olan kadınların arasından da başını çarpan oldu. Bunlardan biri dışarı çıkarken ona çabucak gülümseyerek, "İyi şanslar!" dedi. Ötekilerin göz kenarlarında da, dışarı çıkarken, iyi geceler anlamına gelen bir ifade -bir hareket ya da göz kırpma değil- belirdi. Öte yandan bu insanların hepsinde de bir bakımsızlık ve perişanlık vardı, bunun nedeni yalnızca tıraşsız yüzleri, taraz taraz saçları, sallana sallana yürüyüşleri değildi; yürek yakıcı bir kırılmışlık, yıkılmışlık, umarsızlık ve umutsuzluk da vardı üzerlerinde, sanki içlerinden hiçbiri bu gecedен sağ çıkacağına emin değildi.

Bu arada temizlenmiş olan masasının üzerinde duran ortaçağa ait kitapta adamın birine bir kılıç darbesi indiriliyor ve adamın kalbi yarılmış göğsünde görülebiliyordu.

O da cebinden para çıkarıp ödedi. (Belli ki buna alışkındı.) Mutfak personeli kollarını iki yana sarkıt-

miş ya da kavuşturmuş olarak cam duvarın arkasına dizilmişlerdi bile, koyu tenli bulaşıkçı bile oradaydı, o da bu lokantaya göre fazla iri görünüyordu, yalnızca musluğun başındayken değil, tabak çanağı üstteki raflara yerleştirirken bile kambur gibi duruyordu.

Bir akşam önceki gibi bir masa daha doluydu, bu kez iki adam oturuyordu masada. Salon loş olmasına rağmen güneş gözlüğü takmışlardı, ayrıca öteki müşterilere kıyasla çok daha hırpaniydi görünüşleri, ya da öyleymiş gibi yapıyorlardı – yoksa lokantacının onlara konuk defterini getirmesi ve onların da nazlanmadan defteri imzalamaları nasıl açıklanırdı?

Sonunda adamları tanıdı. Biri bir zamanlar bütün ülkede tanınan bir kış oyunları sporcusu, bir kayakçıydı, otuz yıl kadar önce Amerika'daki olimpiyatlardan ülkesine bir altın madalya getirmişti, üstelik de kayak sopalarından birini kaybettiği halde. Karşısındakiyse bir zamanlar bir başka yoldan ünlenmiş biri, bir şairdi, bir mülteci ve yabancıydı; buna karşılık söylendiğine göre zamanında öyle bir Almancayla yazardı ki, o ülkenin hiçbir vatandaşının elinden böyle si gelemezdi, çoğu kişi, özellikle de onu şiir okurken dinleyen kitleler hemen anlayıverirlerdi dediklerini.

Önceki müşterilerin hepsi de, buraya adeta rastlantıyla gelmiş olan böyle eski ünlüler değil miydi? Belki de buranın yemeklerinin iyi olduğundan ve aynı zamanda bu bodrumda bir ünlü olarak 'insanlardan saklanabilineceğinden' söz eden bir makaleyi okuyunca gelmiş olamazlar mıydı?

Öyle ya da böyle: Orada oturan o iki kişinin alınları ter içindeydi, bizimki de ta uzaktan korku teri olarak algıladı bunu; bu terin, kesilip kesilip yeniden fışkırdığını da gördü. Bir yandan da gülüp duru-

yordu o iki adam, bir sırtıyor, bir kıkırdıyorlardı, kimi zaman da bebekler gibi içten gelerek, ister istemez ve neye gülündüğünü bilmeden – bu gülüşe katılmamak elde değildi. Ona hafifçe el mi sallıyorlardı? Sarhoş muydular? Mum ışığında o ikisinin her iki yanağına yapışmış sarkan kemirgenler var gibiydi.

Daha sonra arabasında oturdu, hemen yola çıkmadı. Gece yağmuru burada dama çok daha değişik biçimde vuruyordu. Ayrıca herhangi bir yerde öylesine oturmak, ön camdan dışarıya bakmak ya da kitap okumak alışkanlığı vardı. Sık yolculuk ettiği günlerde deniz kıyısında insanların yalnız başlarına arabalarında böyle, hiçbir şey yapmadan ya da kitap okuyarak, çoğunlukla da uçurumların kıyısında, güneş batсын ya da batmasın batıya dönük, oturduğunu çok görmüş ve bunu kendisine örnek almıştı.

Böyle bir havaalanı ne kadar da karanlık olabiliyordu, uçuş pistinin kenarları yer ışıklarıyla belirlenmiş olsa da, herhangi bir uygarlık kuruluşundan çok daha karanlıktı. Şiddetli yağmur, tarlalar arasından geçen eski yolun üzerine kaplanmış olan asfaltın koca bir bölümünü önüne katıp götürmüş, bu kopan parça da eğimli yoldan aşağı kaymıştı; yol yapımında kullanılan bir binanın, hatta bir geminin parçaları, kopuk bir tırabzan, ara güverteye çıkan bir merdiven bu asfaltın altından dışarı uzanıyor, gökten boşalıp, devrilmiş bir pruvanın içinde biriken suları aşağıdaki boşluklar, evin ya da geminin gövdesi korkunç gurultularla içine çekiyordu.

Sona kalan iki müşteri bodrumdaki lokantadan çıktılar, arkalarından ışıklar söndürüldü. Ne paltoları

ne de şemsiyeleri olduğundan daha ilk adımda sırlıklam oldular, ancak hiç de acele etmiyorlardı, sanki bardaktan boşanırcasına yağın yağmur altında gezintiye çıkmışlardı ve sanki buna kararlıydılar. Onların olduğu yere sürdü arabayı ve o ikisini içeri aldı.

Yola devam ederlerken üçü de sustular, kalkış ve iniş pistleriyle otoyolların ve demiryolu hattının arasında kalan üçgen alandan ve birleşen ırmakların oluşturduğu doğal üçgenden ya da üç köşeli araziden çıkana kadar sustular. Direksiyondaki susuyordu, çünkü dili hâlâ çözülmemişti, arkadaki iki kişiyse, nedendir bilinmez, takside oturur gibiydiler. Güneş gözlüklerini çıkartmışlardı. Gözleri kısık ve uyanıktı, artık hiçbir koku yoktu üzerlerinde, olsa olsa ıslak saçlarından kaynatılmış tavuk tüyüne benzer bir koku geliyordu, sırlıklam giysilerindenense hiçbir şey. Her tarafında sıcak hava dolaşan geniş arabanın içinde o iki adam çabucak kuruduklarından, eski slalom şampiyonu sürücünün yanındaki koltuğa kayıp onunla konuşmaya başladı.

Bu söylenen, bir tünelden geçerken oldu, arabanın kaportası üzerindeki yağmur tıktırtısı o sırada kesilmişti. Daha önce uzun süre kuru tahta üzerinde yatmışçasına kısık ve boştu şampiyonun sesi. "Seni uzun zamandır tanıyorum," dedi. "Rocky Mountains'da kaza geçirdiğimde bana ilk yardımda bulunmuşsun, ambulans gelir gelmez de ortadan kaybolmuşsun. Daha sonra seni bir kez daha Karadeniz'de, çok açıklarda yüzerken gördüm, arkadaşlarımla bir yattaydık, senin deniz kazası geçirmiş biri olduğunu düşünmüştük, ama sen bize elinle yolumuza devam etmemizi işaret etmiştin, başında şimdikine benzeyen

bir bez sarılıydı yine. Burada geri planda kalıp hükmeden sensin, ipler senin elinde."

Direksiyondaki yanıt vermeyince şair eskisi, Alp-lerdeki ön tünellerden, hatta ana tünelden geçerken arka koltuktan konuşmayı sürdürdü, yabancı aksanlı bir Almancayla, daha iyi kulak verilsin diye aksanı herhalde mahsus abartarak konuşuyordu: "Seninle ben," dedi, "aynı yaştayız, ama bana babamı hatırlatıyorsun. Onun gibi insancılsın, onun gibi de dalgınsın; düşüncelere dalmışken onu rahatsız edince birden bana vururdu. Tıpkı onun gibi senin de birçok çocuğun var ve hepsine de iyi babalık ediyorsun. Yalnızsın, köpek gibi (yoksa kelek gibi mi demiştin?) yalnız olman senin suçun. Evet, insan nasıl da bir anda yalnızlaşabilir, odanın kapısını açarken, pencereyi kapatırken, bir yan yola saparken."

Ağzından tek sözcük çıkaramayan, ancak çıkarılmayı da asla istememiş olan sürücü kornaya bastı. Ama korna sesi bile güçsüz çıktı.

Belli olan tek şey, üçünün de serbest ve en azından önlerindeki birkaç gün boyunca boş zamanları olduğuydu. Ertesi gün tatildi, Meryem Ana'nın göğesini yükseldiği gündü, böylece uzun bir hafta sonu vardı önlerinde.

Görünüşe göre bu yalnız onun için geçerliydi. Onunla birlikte arabada olan iki kişinin belli ki hiçbir sorumluluğu yoktu, hem de –uzun ya da kısa olsun– hayatlarının sonuna kadar. Ne işleri vardı ne de aileleri, hem de çoktandır. Öte yandan paraları vardı, ya da öyleymiş gibi davranıyorlardı, bir tomar kâğıt parayla oynamakla kalmıyor her ikisi de kredi kartlarını şıkır şıkır gösteriyorlardı. Gösterip durdukları

şeyin pek de namuslu yoldan kazanılmış bir şey olmadığı kesindi. Ancak bu kimseyi ilgilendirmezdi; ayrıca, öte yandan, pek de kirli bir şeymiş gibi gelmiyordu insana, uyuşturucudan kazanılmamıştı, kadın tellallığından da – oysa bu sonuncusu o ikisinden beklenirdi, özellikle de ağızlarına aldıkları adların neredeyse tamamı kadın adları, yabancı kadınların adları olduğu için. Nazik ve zaman zaman aşırı kibar olsalar da birer *desperado*'ya¹ benziyorlardı.

Şairin kurusun diye yere serdiği ve koklayıp durduğu şey not defteri değil, bir deste poker kâğıdıydı. Eski Olimpiyat şampiyonu, bir sustalı çakıyla pantolonunun paçasındaki saçakları yoluyordu. Her ikisi de, bodrumda içtikleri şarap konuşurlarken kokmanın diye pastil emiyorlardı; arabaya binerken içgüdüsel olarak yaktıkları sigaraları da hemen söndürmüşlerdi.

Yola çıktıklarında, bölgeye doğru yol aldıklarında tam bir *desperado* oldular asıl: Açık duran, zamanından önce dişsiz kalmışa benzeyen kırışık ağızlar; epeyce zamandır baskısı altında oldukları bir güçten ya da kendilerine kucak açan yaşlı annelerinin ya da teyzelerinin elinden kaçmışçasına bir heyecan; nereye gideceğini tam bilememek, bu yönüzlük içinde ölümlü hiçe sayan bir enerji sahibi olmak; uçucunun uçuşu anlardan, önemsizin önemsizi şeylerden, daha doğrusu aslında yalnızca mongoloidlerde görülen, 'geçici-şimdi'den duyulan ahmakça bir sevinç; aynı zamanda, sanki yalnızca yasadışı insanlar değil de ayrıca bütün yasaların üstündelermiş, duvarları delip denizlerin üzerinde yürüyebilirlermiş, uçabilirlermiş, kendilerini görünmez kılabilirlermiş, bunu yaparken

¹ Anarşist, toplumdışı kişi. (Çev.)

de ellerinden her türlü kötülük gelebilirmiş gibiydiler – çünkü aslında böyleydiler.

Kısa bir an, havaalanının arkasındaki ormanda başına vuranlar bu ikisiymiş ve şimdi de onların elinde tutsakmış duygusuna kapıldı.

Ansızın küçük bir kuş, bir serçe arabanın içinde kanat çırpıverdi. Şair onu bir yerde bulmuş, ölü sanıp ceket cebine koymuştu, şimdi de oradan kaçmıştı kuş. Yolun kenarında durup arabanın camlarını açtılar.

Bunlar gece yarısından sonra oluyordu, Alplerin iç kısmında yüksek bir yaylada, birkaç dağ geçidini arkada bıraktıktan sonra; burada yağmura şimşek ve gök gürültüsü, şimşek ve gök gürültüsü eşlik ediyordu. Bu durumda bile serçecik hiç beklemeden dışarı uçuvermişti, ötüşü acı bir bağırış, bir haykırıştı sanki; sanki o sabahtan beri hapsolmemiş da diri diri gömülmüştü.

Kayakçının bildiği bir ev vardı yakınlarda, orada geceleyebilirlerdi. Orada oturan kadın, "Benim eskiden olduğum gibi galip gelen türdendi, ama bir başka kategoride"; bunun nasıl bir kategori olduğunyuysa açıklamadı kayakçı. Zaten bunu ona soran da olmadı, sanki soru sormamak, birlikte yola çıktıklarından beri oyunun dile getirilmeyen kurallarından biriydi.

Daha sonra yol ararlarken, sürücü, bundan önce orada hiç bulunmamış olmasına ve karanlığa karşın yolunu, sözde o yörenin insanı olan sporcudan daha kolay buldu, çok tabelalı bir kavşakta doğru olan tek yola kendiliğinden saptı; arkada oturan şair ona ertesi gün için düşündüğü planı duyurdu: "Önce sınırı geçeceğiz. Orada bildiğim bir köy var, yarın yıllık köy

şenliğini kutluyor. Ayrıca orada evlilik dışı bir çocuğum da yaşıyor –benim yalnızca evlilik dışı çocuklarım vardır–, o çocuğu daha önce hiç görmedim. O da beni görmek istemiyor, en azından bundan böyle. Sonra ilerleyebildiğimiz kadar ilerleyeceğiz, Alplerin güney tarafından aşağı ineceğiz, sonra bir sonraki dağ zincirinden yukarı; çok daha alçak orası ama yazın bile kar yağar; yukarıda bir ormanın içinde, çiçeklerle eğreltiotlarının arasında derin bir delik var, toprakta açılmış derin bir çukur, bütün yıl boyunca buz doludur içi, bunun bir parçasını erittiğinizde... ama kendiniz görün bunu, görünce şaşıracaksınız."

Kadının evi, o bölgenin akarsularını ikiye ayıran kubbemsi bir tepeliğin hemen arkasındaydı. Hattın bu yanındaki kaynakların suları Karadeniz'e, öte yanındakiler Akdeniz'e akıyordu (kadının iddiasıydı bu), su bölümü çizgisinin iki yanında kalan birer kaynak birleştirilip iki borulu ve iki havuzlu bir çeşmeye akıtılmışlardı, bu borulardan çıkan su iki ayrı yöne, doğuya ve güneye akıyordu.

Ev, ıssızlığın ortasında, herhangi bir yerleşim yerinden uzakta, dört bir yandan onu kuşatan yağmurlu, karanlık gecenin içinde ışıktan bir yapı gibi çıkmıştı ansızın karşılına; kırık taşlardan yapılmış alçak ama enlemesine uzun bir binaydı; giriş kapısının iki yanındaki fenerlerin dışında evin bütün odalarında da ışık vardı, kanatların biri loşken, öteki alabildiğine ışıltılıydı, her köşesi aydınlatılmıştı, hatta tavanlar bile güneş ışığı vurmuşçasına ışıltılıydılar. İlk bakışta bu odalar arasında, ardına kadar açık duran arkaparlardan geçerek oraya buraya seğirtir ve gidip gelir gibi görünen çok sayıda siluet, müziksiz, hatta sessiz

de olsa büyük bir dansa katılıyorlarmış izlenimi veriyordu, duyulan tek ses, dışarıda suları ikiye bölen çeşmeden gelen ikili sestti.

Sonra, bir ölü evine gelmiş oldukları çıktı ortaya. Evin erkeği yeni ölmüş, bir gün önce de toprağa verilmişti; karısı, 'galip gelen' ise, sadece uzak bir komşusunun yardımıyla adamın oturduğu bölümü boşaltıyordu; onların çabuk çabuk çalışmaları, ellerini planlı olarak birlikte kullanmaları, gölgeleri çoğaltan ışıklar; bütün bunlar evin dolu olduğu yanılısamasını doğurmuştu.

Sadece o değil hiçbiri konuşmadı yatmaya gidene kadar. Hepsi de çok yorgundu. Üçüne yandaki bir evde birer oda verildi. Şairle sporcunun koridorda konuştuklarını duydu, dışarda suları ayrılan kaynakları gibi sakın ve yatıştırıcıydı sesleri; hemen de uykuya daldı, her zaman olduğu gibi. Yatağı, yarısı kullanılmayan evdeki yatağından farklı olarak tam istediği gibiydi, dardı, küçücük bir odadaydı (ne hoş, bu da evindekinden tümüyle farklıydı).

Dağdaki o derin ve sessiz gecede -suları ikiye bölen çeşmenin sesi bile sanki ufukların gerisine çekilmişti- uyandı, ya da odada yakılan, daha doğrusu şimşek gibi çakan ışık uyandırdı onu, bütün ışıklar birden.

Kadın yatağının yanı başında duruyordu, dimdikti, sırtında kalın bir manto vardı, saçları ıslaktı, sanki ana binadan oraya geçmemişti de uzun bir yürüyüşten gelmişti. Adamın önünde yere diz çöktü. Yüzü bambaşka bir yöne dönüktü, odanın ardına kadar açılmış tek penceresine. (Bu pencereden mi girmişti içeri?) O 'galip' kadının yüz hatlarındaki alışıl-

madık uysallık şaşırtıcıydı, oysa bir gece önce yüzünde gururlu, herkese kapalı bir keder vardı. Yoksa bakışlarındaki, bir kendinden geçiş ifadesi miydi? Hatta bir nurlanma?

Yerinden kıpırdamadı, bekledi. Ne yapacaktı kadın? Çünkü, belliydi ki harekete geçecekti, hem de hemen. Göz açıp kapayınca kadar adamın üzerine atladı, ona saldırdı. Sağdan soldan şiddetle vurmaya başladı, her iki yumruğuyla; elleri kocamandı, yumrukları erkek yumruğu gibiydi adeta. Bu arada bakışları onun üstünden ileriye yönelmişti.

Adam kendini savunmadı, böyle yapınca sanki yumruklar daha az yakıyordu canını, sanki hiçbir şey olmuyordu ona. Bununla birlikte kadın onu öyle sert dövdü ki, sonunda daracık yatağından aşağı yuvarlandı. Ancak o zaman onu bıraktı kadın, ilk kez olmak üzere şöyle bir baktı ona, ışığı söndürdü ve nasıl gel-diye öyle kaybolup gitti.

Yatağına yeniden çıktı, daha doğrusu yatağına düştü ve uslu bir çocuk gibi hemen uykuya daldı. Sonra bir kahkaha duyuldu. Gülen kendisi miydi, düşünde? "Ne kadar zamandır gülmemiştim!" diye düşündü, uykunun kıyısındaiken, ama berrak ve akılda kalıcıydı bu düşüncesi. Bir de, "Okuldayken bile bugünkü ve dünkü kadar çok dayak yememiştim," diye düşündü.

Odada bir koku kalmıştı, ama bir kadın parfümü kokusu değil de daha çok odadaki bir küçük yanık kokusuydu, en çok da uzun uzadıya birbirine sürtülen iki çakmaktaşının tam kıvılcım çıkacakken çıkarıldığı kokuya benziyordu. Bu kokunun içinde daha hızlı ve daha güçlkle soluk alınıyordu, yalnızca

onun solukları değildi sanki duyulan, o odayı dolduran çok sayıda insandan da geliyordu.

Ertesi sabah kahvaltıda da tek başına değildi, hem de kimbilir ne zamandır ilk kez olmak üzere. Şairle eski Olimpiyat kahramanı yan taraftaki ana binada, o ıssız dağbaşı dışındaki yerler için bile zengin sayılabilecek bir sofranın başında onu bekliyorlardı, ama sanki başlama işaretini ondan beklemiş gibi ikisi de ellerini yiyeceklere sürmemişlerdi.

Jamaika tepelerinden gelme kahveye varıncaya kadar gerekli gereksiz her şeyi bulup getiren ve hazırlayan –bunları kendisi değil de sporcu arkadaşı anlatmıştı– şairdi; üstelik sabahın köründe, yakındaki ormana gidip oradaki kapları, üzerlerinde hâlâ yağmur damlaları taşıyan yaban mersini, karadut ve böğürtlenlerle tıka basa doldurmuştu. "Son yolculuğumuz için!" diye ekledi şair de. 'Biz' derken içine kimleri katıyordu acaba? Bir ara o ikisinin dediği gibi, 'sürücümüz'ü de, ya da daha sonra dedikleri gibi, 'konuğumuz'u da, ya da 'üçüncü kişi'yi de mi kastediyorlardı?

Öyle ya da böyle, her ikisi de, o adamın ağzından saatlerdir bir tek sözcük bile çıkmamış olduğunun farkında değil gibiydiler. Ya da bu onları hiç ilgilendirmiyordu, tıpkı onun alnındaki yaraya bir gece öncesinden beri yüzünde, elmacık kemiklerinde, dudaklarında, yanaklarında –herhalde dul kadının parmağındaki alyans yırtmıştı buraları– başka yaraların eklenmiş olmasının ilgilendirmediği gibi. O ikisi, kendilerinden ve her ikisinin yıllardır süren çöküşlerinden başka hiçbir şeyle ilgilenmiyor gibiydiler. Aynı za-

manda bir canlılık veriyordu onlara bu, en azından bu konudan söz ettikleri anlarda.

Şair, dün gece düğ radyosundan gelen kayıp haberine kulak misafiri olmuştu. "Haberini bir kadın okuyordu, hangi konuda konuşursa konuşsun, sesi hep yürekten gelen, çok sevilen bir radyo spikeri. Ama bu defa sesi yalnız kayıtsız değil, aynı zamanda oh çeker, hatta kin dolu gibiydi. Sanki benim kayboluşum, herkesin nefret ettiği bir caninin kayboluşuydu, bir toplum düşmanı defolup gitmişti. Hayatım boyunca başarmış olduğum şeyleri bu kadın, belli ki toplum adına ve tartışmasız biçimde, birer hiç olarak silip atıyordu. Birer *hiç!* İşte tam da bu sözcük aklımı başıma getirdi. Kadın, unutmakta haklıyız! deyince birden hiç mi hiç yalnız olmadığımı, ya da daha önceki düşlerimde ya da günlerde olduğundan hissedilir biçimde daha az terk edilmiş hissettim kendimi. Bekleyin bakalım, diye düşündüm daha kitabımı yazmadım bile. Öyle bir kitap olacak ki böylesi hiç görülmedi, kitap olarak kendini hissettirmeyecek, öne çıkarmayacak, ortaya sürmeyecek, hafif olacak, ama yine de bir kitap olacak – hem de ne kitap! Kazanın altı yakıldı bile. Ya da olay bütün kazanların, ateşlerin ve cehennem yolculuklarının ötesinde yer alacak.

Ağzı kulaklarına varıyordu –yoksa neredeyse mi varıyordu?–, sonra parasını saydı – bu para ona uzun zaman yetmeyecekti–, yanında oturan eski ulusal kahraman da, bir yandan paralarını, metal paralar da dahil olmak üzere, sayarken –aralarında çoktan elden çıkarmış olduğu madalyasının altın suyuna batırılmış teneke bir taklidi de vardı–, bir yandan da kayaktaki zaferleri sona erdikten sonra nasıl, hangi spor olursa olsun becerebileceği, neye el atarsa atsın o konuda za-

fer kazanacağı inancıyla hemen hemen bütün spor çeşitlerini denemiş olduğunu anlatıyordu.

"Bu sporları, en azından bir süre bedeli için yaptım, öylesine yaptım; tehlikesi az olan, beni zorlamayan kolay işlerdi bunlar. Motokros yarışlarını art arda kazanıyordum, ama rakiplerim genellikle amatör sporculardı, galibiyet turlarımı da beni göremeyecekleri yerlerde atıyordum. Spor alanındaki öteki zaferlerimi, ancak yurt dışına gittiğimde, daha doğrusu yurt dışına –her seferinde biraz daha uzağa, uzağın da uzağına– kaçıp kaybolduğumda kutlayabiliyordum ya da galip geldiğimi hayal ediyordum. ‘Yabancı oyuncu’ olarak, başarılı olamasam da, eskiden ülkemde olduğu gibi, ‘büyük galibiyetlerin adamı’ olarak, yine de saygınlığım oluyordu. Böylece bir sezon boyunca Kore’deki bir basketbol takımının yıldız oyuncusu oldum, ertesi yıl hem oyuncu hem de çalıştırıcı olarak ve Avrupa futbolunu öğretmek üzere –bir süre epey tutuldum bu yüzden– Yeni Zelanda’da orta büyüklükte bir kente geçtim, daha sonra da Moğolistan’daki golf turnuvalarında ve Airbanks, Alaska’daki buz hokeyinde gösterdim kendimi. Sonunda ülkeme, iş hayatı ya da meslek denen şeye geri dönmekten başka çıkış yolum kalmadı. Zafer kazanmak öylesine işlemişti ki iliğime kemiğime, bunu burada, bu bambaşka yarışın içinde de bekler olmuştum, hem de kestirmeden. Çekilin yolumdan. Burada size göre bir şey yok. Galip gelen ben olmalıyım. Galip benim, başka kim olacaktı ki? Böylece on yıldır yıkımlar birbirini izledi, hem de her biri öncekinden daha şiddetli olarak. İşte bu benim son yolculuğum. Ama kimbilir, belki de sayın sürücümüzün yardımıyla ilk yolculuğum olur bu. Yarar getirecek bir kayboluş olabilir

mi? Sonunda yeniden bir şeyler kazanabileceğim bir yabancı ülkeye gidebilirim!"

Onun da ağzı kulaklarındaydı, kollarını da yukarı kaldırmıştı; ama o da pek becerememişti bunu; dışarı çıkardığı dili, yalnızca bedensel yorgunluktan kaynaklanmayan bir beyazlıktaydı.

Yağmur devam ediyordu, her geçen dakika şiddetlenir ya da yoğunlaşır gibiydi. Suları ikiye bölen çeşmenin iki borusundan fışkıran, püsküren ve dökülen sular, bir yandan buradaki denize, öte yandan karşıdakine akıyordu; dağdaki ormanın karaçamları ve şiddetli inen sulara çoktandır direnemeyen ladinlerin sık dallarına kıyasla incecik kalan karaçamların iğneleri, fıskiyeli havuzların suları altındaymış gibi görünüyordular.

Evdeki kadından hiçbir iz yoktu. Yoksa yaz ortasında çini sobayı tutuşturan o muydu? Az önce kendisine 'sürücü' denilen kişi, avlunun giriş kapısında adeta hazır bekleyen kocaman bir şemsiyenin altına soktuğu öteki ikisini arabaya götürürken ceketinin cebinde bir hışırtı duydu, duyunca da ister istemez, 'cebime mektup iğnelenmiş' diye düşündü.

Direksiyona geçip yola koyulduğunda bütün sabah eksikliğini hissettiği şeyin ne olduğunu düşündü; evi miydi bu? Alıştığı çevre miydi? İşe giderken geçtiği yol mu? Hayır. İhmal ettiği, yapmayı unuttuğu bir şeydi. Alması gereken, ihtiyacı olan bir ilacı mı almamıştı? Hayır, bu da değildi; bir besin maddesiyle ilgiliydi bu, kendisini tam olarak bitkin hissetmese de bir güçsüzlük vardı üzerinde. Oysa sıkı bir kahvaltı etmişlerdi, hem de, nasıl denir, yalnızca sağlıklı ve güçlendirici şeyler yemişlerdi.

Yine de bir eksiklik, ya da daha doğrusu bir boşluk duygusu vardı, hani insan yemek için bir elma ya da bir parça ekmek hazırlar da bir türlü onu yemeye fırsat bulamayınca ağzının içinde bir boşluk olur ya; ama şimdi bu boşluk ağzının içine değil de nereye yerleşmişti? Bütün bedenine mi? Her yerine mi? Kitap! Evet, bu sabah kitabı, ortaçağa ait o destanı okumamıştı, bu yüzden de kahvaltı etmemiş gibi eksiklik duymuştu. Okumaya aç bir eczacı, böyle bir şey olabilir miydi? (Kendisini bir daha 'eczacı' diye düşünmedi, en azından bu hikâyenin geçtiği sırada).

Yanındaki koltukta oturan şair, bir gazeteden yıldız falını okuyordu, fala bakılırsa bugün 'onmaz bir yalnızlık' duygusu yaşayacaktı; ama gözlerinin önünde duran olanaklara açık olursa umarsızlığa düşmesine gerek kalmayacaktı; böylesi bir ruh hali derdine deva olabilirdi. Hayır, organizmasında eksik olan bu okuma değildi, hem arkada oturan eski sporcu, gazetenin geçen yıldan kalma olduğunu söyleyerek şairi uyardı.

Buna karşılık sürücü, tam da o sırada, orada yaşadığı şeyler ve kendisiyle ötekilerin bir gece öncesinden beri yaşadığı her şey, ânında kayda geçiriliyormuş ve sonra da okunacakmış gibi hissetti, ama ne bir gazetede ne de bir kitapta. Daha önce de, şu ya da bu zamanda böyle hissetmemiş miydi? Evet, aşk, büyük mutluluk ve mutsuzluk anlarında hissetmişti, karısıylaayken –böyle bir şey olmuş muydu gerçekten?–, çocuklarıylaayken –böyle bir şey olmuş muydu gerçekten?–, sevgilisiyleayken –öyle uzun zaman önceydi ki bu, yoksa hiç olmamış mıydı? Ve o kayda geçirilme tablosu her defasında yalnızca gecenin en derin yerinde çıkmıştı ortaya, ortalık sepsessizken, sanki

soluğu kesilmiş gibiyken. Şimdiki hikâyesiyse, güpegündüz, arabasının üzerinde yağmur trampet çalar-ken, yanındakiler öksürürken, kaşınırken, esnerken okutuyordu kendini ona.

Hiç yapmadığı bir şey yapıp gaza bastı, hem de dönemeçli dağ yolunda, asfalt yolların uzağında; yolun dönemecine ek olarak kendisi de bir kavis çizdi ve böyle yaparken, aslında bilmeden, ansızın yolunun üzerine yuvarlanan kayadan kurtulmuş oldu.

Bir gece önceki evsahibesini yukarıda, bir kaya çıkıntısının üzerinde, bir an için görebilen yalnızca o oldu; kadın olay yerinden ayrılmıştı. Öteki ikisi kaşınmaktan ve esnemekten vazgeçmişlerdi; ama biraz sonra çok daha fazla esneyip kaşındılar.

Bir süredir, hem şimdiki gibi hem de önceden bilinemeyen bambaşka bir biçimde hayatının tehlikede, hem de çok ciddi biçimde tehlikede olduğunun farkına varması ilk kez olmuyordu.

Ama gözlerini ve burun deliklerini her saniye olabildiğince açık tutmaya ve aynı zamanda hayatta kalma savaşıyla birlikte kendisini tehdit eden, bedenine ya da ruhunun içine sokulan şeyin, sürekli, aşama aşama, tanığı olmaya karar vermesi burada oldu; yo, daha da fazlası, daha da ötesi vardı: bu ölümcül şey gitgide yaklaşırken o da duyularını, başka şeyler için de açık tutacaktı; birincil ve ikincil belirtiler ortaya çıkar çıkmaz önemsiz, ilgisiz, olayla bağlantısı olmayan şeyleri, adeta bambaşka bir yerde olup bitenleri de – zihnine nakşetmek için mi? Bütün duyularını kullanarak, aynı zamanda belki bir çıkış yolu da olarak (yo, asıl neden bu değildi) içine almak için.

Daha önce birkaç kez, 'daraldığında' –dağlarda yolunu yitirdiğinde, birbirine dolanmış dikenli maki-

de saplanıp kaldığında-, içgüdüsel olarak, elçabukluğuyla, ama aynı zamanda körlemesine ve kulakları zonklamaktan sağırlaşmışken, bir yolunu bulup yine de kurtulmuştu; tıpkı suda boğulan, anlamsızca çırpınmadan karayı hedefleyip oraya doğru yüzen, ama o arada şunu da algılayan biri gibi: hiçbir şey, bir kez daha hiçbir şey.

İlk kez çocukluğunda olmuştu bu, savaşın sonunda ana-babasıyla birlikte mayınlı sınırı sabah karanlığında geçip kaçarlarken: Şimdi bile, o olaydan çok çok sonra bile, onunla ilgili bir görüntü gelmiyordu zihnine, olsa olsa sabah karanlığı, soğuk, esintisiz, hatta tümüyle havasız, gitmeyen, bitmeyen sabah karanlığının görüntüsü geliyordu; herhalde peşlerinden gelenler olmuştu, ense kökünde olanlar, ama onları görmemişti, görmedi.

Ama şimdi, yoluna düşen kaya parçasından kaçarken gözlerini açtı, yalnızca göz ucuyla değil, yukarıdaki kadının yanında, yağmur damlalarıyla güneşin zayıf ışıklarının ortaklaşa bir oyunu olarak, bunların modeli ya da gölgeleri gibi bir şey gördü, tepelerinde de bulutlu gökyüzünü. O ve onunla birlikte oradaki herkes dar bir yerde olmaktan çok bir oluşun içindeydiler; bir kürenin içinde. Evet, tuhaf da olsa bir küreydi bu. Kadın olay yerinden ayrılmamış olsaydı, ona oracıkta bir işaret verirdi, herhangi bir işaret.

Bu olayın olduğu günlerde, onların şimdi bulunduğu gibi kıyıda köşede kalmış yolların ucu bile en azından yine böyle dönüp dolaşıp kenarda kalmış, küçük bir karayoluna açılırdı, hem de bütün Avrupa'da.

Bu dönüp durma, çok sayıda yol katılımı olduğu için, kentlerarası yollarda da sürerdi, burada her yerden daha da çoktu bu durum. Sonunda bir hedefe yönelebildim ya da serbestçe yol alabiliyorum diye düşünüp birazcık olsun dümdüz gitmeye alışır alışmaz yine dairesel bir yola girmek gerekiverirdi, hemen arkasından bir başkasına, sonra bir başkasına daha.

Böyle bir yolculuğun, hatta bir günlük bir yolculuğun sonunda, öyle olurdu ki, insan ne onca zamandır süren yolculuğun ne yöne doğru olduğunu bilebilirdi ne de bir yolculukta olduğunu hissedebilirdi. Aslında bir başdönmesi gelirdi insanlara, tıpkı uzunca süre atlı karıncaya binmiş gibi, bambaşka bir ülkede inildiği zaman bile bu atlıkarınca turu hemen hemen başladığı yerde sona ermiş gibi olurdu. Sözüm ona uzak bir hedefe böylesine varınca, insanın başı dönmekle kalmaz, aynı zamanda her tür yolculuktan ya da salt yola çıkmaktan bile bıkmış olurdu, ya da yolculuk tutardı onu –ki bu deniz tutmasından da kötüydü–, öyle ki her türlü hareket tiksindirirdi insanı.

Üstelik, bu olayın geçtiği günlerde, otomobille yolculuk edildiğinde öyle pek yüksek geçitlerden geçilmezdi. Avrupa'daki geçitlerin çoğu adeta hizmet ya da kullanım dışı kalmıştı, ve genel olarak, yuvarlanan kayalar temizlenmediği için, erozyon filan nedeniyle kullanılamaz durumdaydı. Yükseklerdeki dağ geçitlerinden geçmek yerine insanlar kıtayı hemen hemen her zaman aşağıdaki tünelleri kullanarak geçiyorlardı, bunlar da mesafe olarak başka yerlerdeki tek yönlü dairesel yollarla aynı uzunlukta idi. Ülke sınırları çoğalmış olsa da –hiç bu kadar çok sınır olmamıştı– bunlar, çoğunlukla bir tünelin ortalık yerinde kaldıkları için fark edilmez durumdaydılar, za-

ten sınır denetimleri de kaldırılmıştı, ortalıkta sınır görevlisi de görünmezdi.

Yerin altında böyle tüneller olması, yolda geçirilen her uzunca sürenin, sonunda biraz da bir hayalet yolculuğa benzemesine yarıyordu, bu yolculukta iniş yeri biniş yerinin hemen yanı başındaydı sanki. Kocaman, serüven dolu dış ülkeye çıktıktan sonra insan kendini sonunda yine sanki evinin önünde buluyordu, hatta kapı tokmağı bile aynıydı, paspastaki monogram bile kendisinininkine benziyordu, ya da en azından kendini –kentte olsun, banliyöde olsun ya da kırlık yerlerde olsun– eski bildik sokağıyla hemen hemen tıpatıp aynı olan bir sokakta buluyordu; tünele girip çıkıp eve dönülüyordu, belki de asla geri dönmek istenmeyen yere.

O üçü o gün başka şeyler yaşadılar. Gerçi binlerce tek yönlü dairesel yolda, dairede, rotodada, U-dönüşte durdular ve döndüler, hafta sonu trafiğine çıkan milyonlarca otomobille birlikte trafik sıklığına girdiler, uzunlu kısıklı beş yüz kadar tünelden geçtiler. Ama ruh halleri ve daha da ötesi, hem iç hem de dış durumları bütün bu olgulardan daha güçlüydü.

Üçünün de ruh hali değişti: Şair, özellikle heyecanlıydı, çünkü neredeyse hiç tanımadığı çocuğunu görecek; ‘annesini beni daha az heyecanlandırıyor’; eski Olimpiyat şampiyonu belki de merak içindeydi, acaba o dış ülkede –son zamanlarda bir kayak ülkesi (aynı zamanda bir futbol ve sprinter ülkesi)– hâlâ adı okunuyor muydu; sürücüdeyse yalnızca gereğinden kısa olduğunu düşündüğü gençliğinde yaşadığı tuhaf

bir özlem vardı ve o güne dek hiç tatmadığı bir hü-
zün.

Buna karşılık durumları ya da duyguları ortaktı:
belirsiz, tehlikeli bir serüvendeydiler, bu serüvende
çok şey, evet her şey riske atılmıştı, bunun da ötesin-
de, izin verilenin, yasal olanın, hatta caniliğın sınırın-
daki bir serüvendi. Yasalara karşı mıydı bu serüven?
Dünyanın gidişine karşı mı? Böylesi ortak duyguların
nereden kaynaklandığını hiçbiri söyleyecek durumda
değildi. Onların yaptıkları, özellikle de bundan sonra
yapacakları şey, cezaya tabiydi, hiç hoşgörü gösteril-
meyecek bir cezaya. Ama geri dönüş söz konusu bile
değildi onlar için.

Böylece, her şeye rağmen, bu yolculuğu, gerçek-
ten de bir kez daha yepyeni ve benzersiz bir şey ola-
rak yaşadılar.

Oldukça yavaş sürüyordu arabayı. Aslında hızı
bir türlü ayarlayamazdı; şimdiye kadar daha bir kez
bile gereken hızda gitmeyi becerememişti.

Birkaç kez uçağa bindiğinde hız yüzünden, özel-
likle de hızın iyice hissedildiği kalkış ânında, öleceğini
sanmıştı. İlk deneyiminden sonra pencere kenarın-
da oturmaktan kaçınmıştı – ancak bunun pek yararı
olmamıştı: Hız yalnızca gözlerini değil bütün bedeni-
ni etkiliyordu. Bu hız onu bir kalemde mahvedecek
gibiydi.

Çok önceleri başına gelmişti bu, ilk kez uçağa bi-
nişinden çok önce. Belli bir hıza eriştikten sonra yal-
nızca işitme ve görme duyusu yok olmakla kalmıyor-
du. Bisikletle giderken bile bir anda bedenine hakim
olamıyor, ister istemez yere düşüyordu. Birdenbire
olan bu kazaların nedeninin o sırada kullandığı bisik-

let, yol ya da kendi beceriksizliği olmadığını fark etmesi için birkaç beyin sarsıntısı geçirmesi gerekmişti. Başkalarının klostrofobisi olması, bir yerde kapalı kalma ya da yseklik korkusu çekmeleri gibi o da takofobiyle ya da hız korkusuyla mücadele ediyordu, daha doğrusu, cetveldeki belli, yo, belirsiz bir çizgiden sonra bir anda dengesini kaybettiren ve apansız başlayan bir panikle edilen mücadeleydi bu.

Geçirdiği tek otomobil kazası da böyle gelmişti başına; yanındakiyle konuşmaya dalınca kendine özgü hız sınırını, belli belirsiz, pek az aşmıştı; ama yine de birden direksiyonu tutamamış ve kaza olmuştu. (Dilinin tutulmasının sürmesi ve konuşmak yerine sessizce düşünmesi ya da arabadaki öteki kişileri dinlemesi yine de iyiydi, dinlerken hızı nasıl olsa artırmazdı.)

"Hatta izlerken, hiçbir şeye karışmazken bile kimi zaman hızın kurbanı olurdum," diye anlattı bana. "Ama bir özelliği olmalıydı bu hızların; bir seferinde Formula-1 yarışında olduğu gibi; televizyonda değil de yerinde izliyordum yarışı, bir hız delisi olan karımın ısrarıyla, hız dedin mi yüzünde gller açardı, bütün güzelliği ortaya çıkardı, kusursuz, ve bana kalırsa kimi zaman korkulacak kadar kusursuz gzellihte bir hız cadısıydı o; bir başka sefer, her kiş yapılan en ünlü yarış için, karımın hatırına Kitzbhel'e gitmiştim, şampiyonları bir sefer de kendi gözlerimizle görelim diye. Yarış arabaları, Eifel'de mi, Estoril'de mi, bir volkanın tepesinde mi ya da Atlas Okyanusunun kıyısındaki bir kayalıkta mı nerede bilmiyorum, grndklerinde karım şkuyla bağırdı, bense manzarayı görünce sözcüğün tam anlamıyla geri geri sendeledim ve karıma tutunmak zorunda kaldım; sürücü-

ler inanılmaz bir hızla, televizyonda seyrettiklerimizle kıyaslanamayacak kadar hızla önümüzden geçtiler; doğal olmayan bir hızla mı? Hayır, doğaüstü bir hızda. Bir an göründükleri yerde bir an sonra sanki hiç bulunmamışlar gibi geliyordu bana. Karımla ikimiz aynı anda haykırdık, onunkisi bir hayranlık haykırışıydı, benimkisiyse dehşet, koyu mu koyu bir dehşet haykırışı."

Kitzbühel'deki o kayak yarışında da aynı şey olmuş: İlk yarışçı tepeden, ormanın içindeki yerinden, uzun ve dik yamaçtan aşağı, gezegendışı, ya da hiç değilse insanlık dışı bir hızla kendini koyverdiğinde bu görünüm –oysa bu manzaraya, büyük yarış arabalarından farklı olarak, yanındaki kadın kadar o da hayran olmuştu– kafasına bir darbe gibi inmişti yine; ancak bu kez bağırılmamış, uzun süre ağzından tek sözcük çıkamamıştı. "Daha o zaman mı?" diye sordum. "Evet, hem de ilk kez değil."

Arabanın arka koltuğunda oturan eski kayak kahramanı—kar arabası yarışını kazanan o değil miydi?— daha çok kendi kendine konuşur gibi, ama aynı zamanda sanki sürücünün düşüncelerini okumuş da onu yanıtlarcasına, "İnsanın kendini hıza bırakması gereklidir," dedi. "Bunu başaramayanlar yaşamayı beceremezler, hem de her zaman geçerlidir bu dediğim. Öyle sanıyorum ki ancak hız yapmaya karar verdikten ya da kendimi kararlılıkla hızın, olabilecek en yüksek hızın eline bıraktıktan sonra bağlarımdan kurtuldum ve kendim oldum. Bu hızlar beni sağalttı, 'Ah, Ben mi'lerden, 'Yine mi Yalnızca Ben' olmalarından kurtardı, kendimden hiçbir şey yitirmedim, hıza alıştım. Bugün yolun sonunda olmamın nedeni her-

halde artık o kadar hızlı olmamamdır." (Kesik bir gülüş.)

Evet, onun arabayı oldukça yavaş sürmesi öteki ikisinin de hoşuna gider gibiydi. Zamanları vardı. En azından, yemin edercesine durmadan yineledikleri cümle buydu. "Zamanımız var," dedi şair, yine bir Avrupa tüneline sıkıştıklarında. "Gittiğimiz köy şenliği birkaç gün sürecekmış, hem geceleri de şenlik varmış."

Zamanları vardı, sık sık da Avrupa'da bolca bulunan yol kenarındaki lokantalara uğradılar, ne yerlerse yesinler hep ayakta durarak yiyorlardı oralarda. Zamanları vardı, anayoldan ayrılıp bir kır yoluna saptılar, arabadan indiler ve -sürücü arabada kalmıştı- yağmurda biraz ıslandılar. Benzin istasyonlarındaki mağazalara sık sık uğradılar, kıvır zıvır satın aldılar ve kendilerine eşlik eden sürücüye kaç dil konuştuklarını gösterdiler.

Yağmur sürüyordu. Ortalık karardı. Bir keresinde yanlarından öyle hızlı bir otomobil geçti ki sürücü az daha direksiyonu koparıyordu. Yanlarından hızla geçen Santana'da oturan dün geceki kadın değil miydi? Kadını, yumruğunu indirirken bile, şimdiye kadar hiç karşıdan görmemiş olduğunu fark etti, olsa olsa profilden görmüştü, örneğin üçü geldiğinde, müthiş yaşlı dul havasında evinin kapısında dururken.

Sonuncu tünel aşırı uzundu. Ama tünelin öteki ucu yine de ta uzaktan görülebiliyordu, incecik rulo yapılmış bir kâğıt borunun içinden ya da bir samanlığın minicik budak deliğinden hatta kendi yumruğu-

muzun toplu iğne tepesi kadar büyük aralığından bakıyormuşçasına ufaktı ilk başta.

Hızını daha da azalttı. Tünelin içindeki yol öylesine düzdü ki, direksiyonu ne yöne kırdığına dikkat etmesi bile gerekmiyordu neredeyse. Böylece tünelin çıkışı hiç bozulmadan görüntüde kalıyor, irileştiği belli belirsiz fark ediliyordu. Kocaman siyahlığın içindeki ışık deliğinde görünen şey öylesine mekân dışıydı ki, bir süre gerçekten de bir tablo gibiydi görüntü (tünel aydınlatılmamıştı, sürücü de farları yakmamıştı, uzaktaki beyaz leke ona bunu tümüyle unutturmuştu, arabanın içindekiler de bundan rahatsız olmuşa benzemiyorlardı, hepsinin gözü bir tek şeydeydi).

Tünelin ucunun açık havaya açılması da yalnızca bir göz aldatmacası olamaz mıydı? Çıkışın görüntüsü hem kıpırtısızdı hem de artık donuk değil de güneş gibi parlak olan ışıkla birlikte yapay bir görünüm veriyordu, tünelden çıkana kadar bu görüntü onların gözlerinde, o galerinin bir parçası oldu. Kapkaranlık bir yüzeye yansıtılmış parlak renkli, aşırı aydınlatılmış bir minyatür dia, klorofil yeşilinin parıltısı ve kayalık yamaçlardaki kızıl-sarı gibi.

Oldukça uzun bir an boyu öyle oldu ki, sanki artık arabada gitmiyorlardı, yerlerinden kıpırdamıyorlardı, evet hatta oldukları mekândan çıkartılmışlardı, olsa olsa şöyle bir sarsılıyorlardı ve hemen arkasından çıkış gelecekti – hangi çıkış? O çıkış.

Tuhaftır ki, sonunda tünelin çıkış görüntüsünün büyümesiyle birlikte bu izlenim ya da sanrı iyice şidetlendi. Alaca bulaca yüzey onların üzerine doğru ilerledi, ama o yüzeyin kendi içinde hiçbir hareket yok gibiydi. Yüzeyin üzerinde çalılıklar ve arkasın-

dan da otlar belirmeye başlamıştı, aşırı belirgin bir biçimde aydınlık, doğaldan da doğal, üstelik gerçek boyutlarından da büyük ölçüdeydiler. Ancak bütün bu ayrıntılar donuktular. Neredeydiler? Hâlâ bir yerlerde miydiler? Tünelde neden başkası yoktu, neden bir tek otomobil bile çıkmamıştı karşılıklarına?

Delik neredeyse bütün görüş alanını kaplamıştı, başlangıçtaki kadar rengârenkti hâlâ. 'Kötü geçit' diye düşündü, bir zamanlar destanlarda sonunda mutlak ölüm olduğu hemen hemen kesin olan çatışmalara verilen addı bu. Ama aynı zamanda ne müthiş bir şeydi. Sabahleyin olduğu gibi yine hızlanmakta sakınca görmediğini şaşırarak fark etti. Haydi bakalım!

Ancak şimdi, adeta yutulmaya birkaç tekerlek dönüşü kala, sapsarı kayalık resimleri mekânın içine dağıldılar, ot ve yaprak yüzeyleri, tıpkı rayından çıkmış gibi dört bir yana doğru harekete geçtiler, belki de bu ray hiç de kötü değildi? Çünkü, tünelden çıkar çıkmaz ağaçlar, ta uzaklardaki en kalın gövdeli ağaçlara kadar, çok daha özgürce hareket etmeye başlamışlardı, kudurmuş gibiydiler; birden genişleyen yolun iki yanındaki kayalıklar ne kadar da genişlemiş görünüyordular şimdi, evet, yeni gelenlere ne kadar da geniş bir mekân sunuyorlardı.

Arabadakilerden biri ellerini bile çırpıttı hatta, tıpkı denizaşırı bir uçak yolculuğundan sonra beklenmedik güzellikte ve hepsinden öte çok şeyler vaat eden bir yere inerken olduğu gibi. Tünelden çıkışıyla birlikte yeni bir gün başlamıştı ya da başlayabilirdi buradaki bu tünelin sayesinde. Tuhaf bir serüven. Bugüne özgü mü?

Ne olursa olsun o andan başlayarak dikkatlerini artık iyice yaklaşımakta oldukları o şenliğe yoğunlaş-

tırmışlardı. Şenlik sevindiriyordu onları. O da seviniyor muydu, o sürücü, o yabancı, öteki iki kişinin hiç soru sormadığı o üçüncü kişi?

"Evet, beni de birden, hem de uzun zamandır ilk kez olmak üzere, yine şenlik sevinci sarmıştı," diye anlattı. "Ve o 'delikten-dışarı-çıkış yolu'nda, o yolculukta ilk kez olmak üzere şair, olimpiyat şampiyonu ve kendimi, 'biz' diye düşündüm. Bizi bekleyen şeye seviniyorduk. Şu var ki, o günden sonra böyle bir 'biz'i pek sık düşündüğüm olmadı."

Dışardaki koşullara gelince, yeni başlayan gün, tekerlekler birkaç kez dönene ve belki de göz açıp kapayana kadar geçip gitmişti bile. Dışarı, yalnızca tünelin ucundan, özel, keskin bir odaktaymışçasına aydınlık, hatta ıslıl ıslıl görünmüştü.

Gerçekteyse karanlık çöküyordu. Aslında burada yağmur yağmazdı, yağmamıştı da. Gökyüzü bulutsuz ve berraktı. Aynı gökyüzünün sonbaharı çağrıştırmaması, hatta kışa yakın durması da tuhaftı. Tüm arazinin yüksekte bulunmasından, yüksek bir düzlük olmasından mıydı?

Gerçekte şaşılacak kadar çok sayıda odun yüklü kamyon ve traktör geçiyordu, karayolu kenarındaki tek tük evlerde de odun kütükleri pencere yüksekliğine kadar geliyor, pencereleri çerçevesiyor, dama kadar uzanıyordu. Bütün bu iş taşıtlarının yollarda ne işi vardı? Bugün bayram değil miydi, hatta bu yöre için özel bir gün, yılın en büyük bayramı değil miydi?

Şair yolu bilmiyordu, ama bu yolculukta ilk kez oluyordu bu; daha önce arabayla köye hiç gelme-

mişti. Üstelik o beldenin adı aklından çıkmıştı, bildiği her şey de. Hoş tınılı, iyi bilinen bir addı, ama belde adı gibi değildi. O belde dünyaca ünlü bir kentin adını taşıyordu, o kentin adı verilmişti ona. Yoksa tam tersi olmuş ve o kente bir tarihte bu beldenin adı mı verilmişti, belki de o adı ilk kez o belde taşımıştı. Ya da, birbirinden bağımsız olarak bütün dünyada böyle aynı adı taşıyan yerleşim yerleri yok muydu; arazideki özel konumları dolayısıyla ya da aynı azizi benimsedikleri için belki, ya da sadece kulağa hoş geldiği için bu adı almışlardı; içlerinden biri herkesçe bilinen bir yer olmuştu.

"Oğlumun oturduğu yerin adı neydi? Belo Horizonte mi? Alexandria mı? Lodi mi? Beytüllahm mı? San Sebastian mı? Santiago mu? Fort Apache mı? Hatta Manila ya da Danzig gibi bir adı da olabilir!"

Dünyanın her yanını dolaşmış biri olan sporcuya bu yeri en ince ayrıntısına kadar tanımladı şair –özellikle de en ince ayrıntısına kadar, anlaşılın şair ayrıntılarda ustaydı– ama sporcu da ona yardımcı olamadı. Geniş, özelliksiz uzanan kayalıkların arasından bakıldığında bütün bu yerleşim yerleri, en azından sporcu gibi oraya yalnızca bir tek kez gelmiş birisi için, birbirine benziyordu, şimdi akşam karanlığı çökerken daha da benzeşir olmuşlardı; ayrıca sporcu, şairin nendense heyecanla anlattığı ayrıntılara eskiden hiç de özel bir dikkatle bakmamıştı.

Bir şey daha var: Önlerinden geçtikleri, farların aydınlattığı tabelaların çoğu, evet, hatta her biri, herkesin bildiği, genellikle de büyükçe bir yerin adını taşıyordu, ya da tanınmış bir adla yakından ilgili oluyordu, bu yüzden de o yerle karıştırılabilirdi. Böylesi vaatkâr tabelaların ardından umulan hiç çıkmıyordu,

en azından şöyle bir bakıldığında (ama uzun uzun bakacak bir şey de kalmamış oluyordu orada), şair de her seferinde suçluluk içinde başını iki yana sallıyordu.

Böylece St. Quentin'den, Löwen'den, Santo Domingo'dan, Venedik'ten, Ragusa'dan, Pire'den (Yaa!), Kudüs'ten (Yaa!), Rangun'dan, Fairbank'tan, ayrıca dağınık yerleşim yerlerinden ya da Rosenthal, Truva, Eriha, Pompei, Heiliggrab/San Sepulchro, Monterey/Königsberg –iki dilden yer levhaları–, Leiden, Bethel, Dallas, Lustenau, Liebenau, Jalparaiso, Boston gibi küçük köylerden ve hatta 'Taxham' yazılı bir yol levhasının yanından bile geçtiler (demek ki dünyada bu adı taşıyan en az iki yer vardı!).

Öndeki sürücü çoktandır levhaların hiçbirinin önünde duraklamaz olmuştu, soran bakışlarla şaire de dönmüyordu artık; zamanla, sağından solundan geçen yerlerin hiçbirine aldırılmaz olmuştu, nereye gideceğini biliyormuş gibi artan bir şevkle sürüyordu arabayı.

Gerçekten de tek mola yerleri olan St. Quentin'de, kimseye belli etmeden elbisesinin içine dikili olan mektubu oradan söküp almış, kısaca bir göz atmış, ama şimdilik okumamıştı. Mektubun yanında bir de kroki vardı ve gidecekleri yer de, adıyla birlikte orada büyükçe işaretlenmişti; nereden sapacaklarını açıkça gösteren oklar vardı.

Gülmeli mi gülmemeli mi: Köy ya da her neyse orası, 'Santa Fe' adını taşıyordu, her bir kıtada bulunan binlerce Santa Fe'den biri (mutlaka Avustralya'da bile vardı bu adda bir yer değil mi, ya da Asya'da, Goa'da ya da Macao'da?).

Elbette ki şenliğin gürültüsünü duyup buna göre yönlerini tayin edebilirlerdi ya da her yanı açıkça görülebilir izlenimi veren ve durup kulak verildiğinde ta uzaktaki küçük sesleri bile taşıyıp getiren kayalık ve bozkırlık arazide yayılan ışığa bakarak. Yakacak odun taşıyan kamyonlar iş saati sonunda ortadan kaybolduktan sonra anlaşılmıştı ki o yörede o gün kendi özel bayramını kutlamayan bir tek köy bile yoktu; iki-üç ev bulunan bir kavşakta bile bir çadır kurulmuştu, bu çadırdan öyle bir ışık, duman, buhar ve gürültü çıkıyordu ki yanındaki o alçak evler tümüyle onun gölgesinde kalıyordu.

"Şunu da söylemeliyim ki," diye anlattı bana 'Sürücü', "başlangıçta orada burada yalnızca bilgi edinmek için değil, daha çok katılmak, birlikte dans etmek, şarkı söylemek, oynamak için duruyorduk –en azından sporcu ve şair istiyorlardı bunu. Sözüm ona 'yitik' olan bu iki adamın nasıl da hevesli oldukları dikkat çekiciydi. Biri bir anda kalkıp dansa katılınca hiç kimse ona kötü gözle bakmadı ya da davetsiz konuk ya da yabancı biri gibi davranmadı. Öteki de kendiliğinden, geçit alayına katıldı, hatta Meryem Ananın heykelinin üstündeki tentenin direklerinden birini tutuverdi. Biri, arabadan iner inmez, oradakilerin ok oyununa katılıp ok atmış ve bir şişe şarap kazanmıştı. Ötekisi de o sırada boşta duran bir çalgıyı alıp çalmış, ara verdikten sonra geri dönen gerçek çalgıcı tarafından da alkışlanmıştı. İşin tuhafı, birinin yaptığını pekâlâ öteki de yapabiliyordu. Bu açıdan beni en çok şaşırtan şair olmuştu. Öte yandan, karşımdakinin nasıl biri olduğunu çoktan unutmuştum. Sonradan bana öyle geldi ki, içlerinde hedefe ulaşmakta acelesi olan yalnızca bendim."

Şair ilk önce 'Santa Fe'yi tanıyamadı, oysa Santa Fe'nin üzerinde yer aldığı o dimdik kayalık, dibinde birleşen iki ırmak alt kısmını aşındıra aşındıra kayalığı öne çıkarttığı için o bölgedeki öteki yerleşim yerlerinden oldukça farklıydı. Ancak daha aşağıdayken, yıkık dökük, harap bir tren istasyonunda, o bölgenin denizden yüksekliğini gösteren oval bir emaye levhayı farlar aydınlattığında -Akdeniz'den neredeyse bin metre kadar yüksekteydi-, "İşte burası!" diye bağırdı. "Geldik!" Ama hemen arkasından yine şaşkırtıcı bir sessizliğe gömüldü, bunun tek nedeni, eski sevgilisiyle çocuğuna giden yolu hâlâ bilmemesi değildi.

Kentin her yerinde -hayır, burası bir köy değil- içinde ve dışında bayram yerleri kurulmuştu. Elleriindeki krokide, gidecekleri sokağın ya da yan yolun adı bile gösterilmişti. Sürücü, mektubun yazısını alta kıvrırıp krokiyi şaire gösterdi; ama şair şaşırmadı.

Yanlarından geçenlerin hiçbiri onlara yardımcı olamadı. Onlar da mı yabancıydılar bu kentin? Hayır, ama öykünün geçtiği sıralarda bir yörede doğup büyüyenlerin, uzun süredir orada yaşayanların çoğu artık oturduğu bölgeyi tanımıyordu; kendi yaşadıkları ufak çevrenin dışında buldukları yöre hakkında bilgi sahibi değildiler. Başlangıçta, soru sordukları insanların hepsi de sanki yolcuydu, hem de sanki soruyu soranların ülkesinden geliyorlardı. Bunun nedeni, arabanın camları açılır açılmaz, dışarda, çoğunlukla büyük gruplar halinde heyecanla eğlenenlerden, yabancı olmadıkları Almanca'nın, evet, Avusturya lehçesine benzeyen bir lehçenin kulaklarına çalınmasıydı. Ama yo, kulaklarına çalınan bambaşka bir lehçeydi, Santa Fe'nin lehçesiydi (sokaktaki insanlarla

konusurken, arabadaki iki konuk bu lehçeye nasıl egemen olduklarını göstermek için birbirleriyle yarışa girmişlerdi) –uzaktan dinleyince bütün diller birbirine böyle benzer miydi?

Yakından dinleyince de kırık-dökük, süslü-püslü bir biçimde evrenselleşiyordu konuşmalar. Sık sık da roller değişiyordu: ‘Hola’, ‘Buenas noches’, ‘Adios’, ‘Gracias’ diye selam verenler, ‘Hallo’, ‘Hi’, ‘İyi günler’, ‘Hoşça kal’, ‘Ciao’, ‘You were welcome’, ‘Selam’, ‘Allahısmarladık’ diye yanıtlanıyorlardı. Ayrıca salonların birinde (oyun makinelerinin bulunduğu bir salon) ‘Mozart’, bir başkasında ‘Tyrol’ (kahvaltı verilmeyen bir pansiyonu burası), üçüncüsünde de ‘Mainz’ (Arap-Andaluz tarzı fayans döşeli bir gece kulübü) yazılı ışıklı tabelalar vardı. Dik, ancak bir insan geçecek genişlikte, kapkaranlık, bir zamanlar belki de insanların sürüklenerek engizisyon odasına götürüldükleri bir yan sokakta ‘Gösser Birası’nın ya da ‘Hahnen Alt’ın da tabelası göz alıyordu, hepsinde de o ada uygun deyişler vardı, hem de Almanca olarak.

Gerçekten de Salzburg kentinden ayrılmışlar mıydı? Görkemli, çıplak, dimdik inen kayalığıyla birlikte Avrupa’ya özgü buz gibi bir ışığın aydınlattığı bu eski mahalle, pekâlâ Salzburg’un kalesini temsil ediyor olamaz mıydı? Olamazdı, elbette ki Santa Fe’deydiler, o benzersiz yerde, Salzburg’dan uzakta, Taxham’dan uzakta, uzakta, uzak yerlerde; bunu, o farklı gökyüzünden anlıyorlardı, öncelikle de artık sürekli açık bırakılan araba penceresinden giren gece rüzgârından.

"Uzak yerlerde": Böyle bir şeyi kim saptayabilir-di? İlkönce, daha önce söylendiği gibi, kendileri, ruh halleri ve durumları, konumları, sonra da öykü, anla-

tım; birlikte yolda, bir öykünün içinde bulduklarını bilmeleri. Bir öyküyü, hem de ortak bir öyküyü, yaşadıklarının bilincinde olmaları, evlerinden çıkmamış bile olsalar, onlara bir uzaklık duygusu mu veriyordu?

"Uzunca süre boşu boşuna arayıp durduğunuz bir şeyi," diye sordu Taxham'ın eczacısı bana çok sonra, "birden karşınızda buluverdiğiniz olur mu? Böyle bir şey benim başıma Santa Fe'ye vardığımız akşam geldi. Kentin içinde tam anlamıyla nereye gittiğimizi bilmeden bir aşağı bir yukarı dolaştıktan sonra ansızın sözüm ona bizi bekledikleri yerin neredede olduğunu biliverdim. Aslında neresi olduğunu bilmiyordum, söyle deseler söyleyemezdim, ama bir anda, en ufak bir tereddüt göstermeden, ayın, ne olduğunu bilmediğim bir takımyıldızın ya da salt yüzümüzü yalayıp geçen gece rüzgârının rehberliğinde oraya doğru koştum. O sırada, öykümde sanırım bir parçacık yanlış anlaşılın, rahatsız edici olan ya da insanı yanıltan Santa Fe'ye bir başka ad takmak geldi aklıma: Gece Rüzgârı Kenti. Bundan böyle de böyle adlandırmak istiyorum orayı. Evet, aradığımız sokağa geldik, evin önüne vardık."

"Geldik işte!" diye haykırdı şair, sürücünün yaptığı şeye yine hiç şaşırılmamıştı, sanki yolu gösteren kendisiydi. "İşte bu tuğla, duvardan kopmuştu, duvarın oyuğunda her zaman küçük bir kuş yuva kurar!" – Arkadaki sporcu da, "Evet orada duruyor," dedi, "duvardaki delikte bir serçe yuvası." Sanki o yörenin uzmanıydı ve hatta buradaki sokakta çocukluğu geçmişti.

O sokağın konumunu ve nereye açıldığını o gece kestirmek pek olanaklı değildi. Gerçi şenlik dolayısıyla, kapıları pencereleri olabildiğince açık bırakılan evlerden ya da garajlardan doğrultulan projektörlerle ve güçlü lambalarla fazladan aydınlatılmıştı, ama yer yer aydınlanmıştı sokak, bu yüzden ara ara uzun ve kapkaranlık bölümler vardı.

Şimdi o kuşkulu evin önünde olduğu gibi o sokakta da önce gözleri kamaştı. Sürücü, sokağın sonunda uzunca bir bölümün de karanlıkta kaldığını sezdi, karanlığın ötesinden hiçbir ışık gelmiyordu, sokak da devam etmiyordu, ama bir yere açılıyordu, nereye? Ne olursa olsun buldukları yer kentin yukarı bölgesi değildi, orada olsalardı çevreleri ıslık ıslık, hatta sahne ışıklarıyla aydınlatılmış gibi olurdu.

Ellerinde ve aslında her yerinde, yaşadığı yerin, yola koyulmadan önce üzerine sinmiş olan kokularını duysa da ve onların hepsini bir bir ayırt edebilse, adlandırabilse ve anlatabilse de —odaların kokusunu, bahçenin, havaalanının kıyısındaki ormanın, bodrum katındaki lokantanın, yüzerken üzerine kokusu sinen sınırdaki ırmağın—, şimdi gece esintisi burnuna, sokağın ucundaki o karanlıktan doğru, ilk başta mutluluk sandığı bir koku getiriyordu. Şaşırdı buna. "Birkaç kez," dedi bana sonradan, "mutlu olduğumdan söz edebildiğim zamanlar, kendi kendimin üstüne yükseliyormuşum gibi geldi bana. Ve ceza da her seferinde ayaktayken geldi."

Üçü de ellerini gözlerine siper ederek sokaktaki şenliğin içinde çevrelerine bakındılar. Sokaktaki tek kapalı kapı, onların aradığıydı. Evdeki çok sayıda ışık, dışardaki ışıkların yansımasından başka bir şey

değildi. Ev, ötekiler gibi upuzun, düzayak ve alçacıktı, hem sol hem de sağ tarafta hiç boşluk bırakmadan öteki evlerle birleşiyordu, onlar gibi beyaza boyanmıştı ve onlarla bir sıra oluşturuyordu. Bacasından, içerde yanan odun ateşinin dumanı çıkıyordu. Kapının önünde, başka evlerdeki gibi boncuk ya da metal şeritler yoktu, zil de yoktu.

Şair, kapıyı vurmak ve içeri girmek için ağırdan alır gibiydi. Sanki önce, peşinde öteki ikisiyle, sokakta kendini göstermek istiyordu. Oysa uzun yıllar burada yaşamış ve sözde buranın tanınmış kişilerinden olmasına karşın onu tanıyan çıkmamıştı, ya da onu görmezden geliyorlardı (şimdiki gibi ortalıkta cakayla dolaşsa bile kimsenin dikkatini çekmiyordu). Olsa olsa biri, kısacık bir an tereddüt ediyor, ama ne yapması gerektiğini bilmeden kalıyordu. Aynı biçimde o da kimseyi tanımamıştı. "Galiba herkes taşınmış buradan," dedi. Bir ara eskiden tanıdığı bir komşusunu selamlayacak olmuş, karşısındaki onun oğlu çıkmıştı; kendisini bu adama tanıştırmış, ona kendisini, onun babasını ve sokağın tarihini hatırlatacak şeyler anlatmışsa da adam onu tanımamıştı, insan birisine ancak bu kadar yabancı kalabilirdi.

"Gelenek filan kalmamış," dedi. Sonra, eski bir komşusu sandığı kadının onun torunu çıkması karşısında da, "Hangi zamandayım ben? Zamanı mı şaşır-dım," dedi.

Eski olimpiyat şampiyonunu, şenliğin yapıldığı sokakta kimsenin tanımamasının bir tek ve belirgin nedeni vardı: Şimdiki görüntüsünün yanına eski bir fotoğrafını da koymuş olsa hiçbir şey fark etmezdi; altın madalyalı adamın dış görünüşü çeyrek yüzyılda öylesine değişmişti ki, yüzündeki bir tek çizgi bile

aynı kalmamıştı, tıpkı ameliyat olmuş gibi, ama belirgin bir ameliyat olmadan; yalnız yüz çizgileri değil, göz rengi de bambaşka olmuştu; sıradan biri olarak hiç de ürkütücü görünmeyen bu adamı biri tanıyıp da, "Siz olamazsınız değil mi? Ulu Tanrım!" deyince duyulan dehşet daha da büyük oluyordu. Kayak yıldızı bu haykırışı yaşadığı kentte birkaç kez duymuştu. Buradaysa böyle bir olasılık, ya da böyle bir tehlike yoktu.

Kalabalığın arasında insanlar, o üçünün arasından bir tek sürücüye, öteki ikisinin yarı gölgesinde kalarak, en arkadan giden sürücüye laf attılar, hem de birkaç kez. "Geçenlerde seni televizyonda izledim, bir kovboy filminde!" – "Seni tanıyorum: sen, şu adı her neyse ona karşı ilaç bulan doktorsun." – "Selam; seni bu Tanrının unuttuğu memlekete, dünyanın dışındaki bu yere, üstelik de çıkmaz sokakların en çıkmazına getiren ne ola ki?" O ise bu sözlerin hiçbirini yanıtlamamış, onların dilini anlamamış gibi yapmıştı, böylece de dilinin tutulduğunu kimseye belli etmemişti; şairle sporcu da ona bu konuda yardımcı olmuş, insanların düştüğü yanılığın körükleyip onun koruyucusu, çevirmeni ve onun adına konuşan kişiler rolünü oynamışlardı.

Uzun, eğlencenin adım başı biçim değiştirdiği sokaktaki insanların çoğu, yalnızca kendi kendileriyle ilgilenmekle kalmıyorlardı, kendi kendilerinin yıldızıydılar da. Sokaktaki gençlerin çoğu böyleydi, bunlar sokakta birikince hafiften neşelendirici, hoş ve rahatlatıcı bir hava da doğuyordu orada. "Dünya vatanı," dedi şair bir keresinde, yolu kaplayarak yürüyen bir grup genci görünce, öteki insanlar yanlarından ancak zorlukla geçebiliyorlardı; ya da karşısındakinin

yüzünde kendi yansısını arayan ve dişisi olsun erkeği olsun bu yansıyı bulunca ötekine yaklaşan ve iki-üç kat daha sevecenleşen bir çifte bakarken; ya da yarı karanlıkta duran ve kendi kendini okşayan ya da bunu gecenin rüzgârına bırakan yalnız bir insanın karşısında.

"Narkissos'un," dedi şair, "kendi yansısına aşık olduğu hiç de doğru değil. İşin aslı, onun dünyaya aşırı bir aşkla tutulmuş olması bence. Elinin altındakinden evrenin en uzak köşesindekilere varıncaya kadar bütün varlıklar ve insanlar için yüreğinde sevgiyle doğup büyümüştü o. Genç Narkissos sevginin ve muhabbetin ta kendisiydi, bütün dünyayı kucaklamaktan başka bir şey de arzulamıyordu. Ancak dünya, en azından insanların dünyası buna izin vermedi, onun önünden kaçtı, onun sevgi dolu bakışlarını yanıtlamadı. Varoluşa duyduğu hayranlık, bilinene ve bilinmeyene duyduğu sevgi hiçbir yerde dayanak bulamadı. Böylece zamanla bu dayanağı kendi içinde aramak zorunda kaldı. Bu yüzden dünya âşığı Narkissos kendi kendine tutundu. Böylece de mahva sürüklendi sonunda. Ama yine de böylesi iyi, daha iyi: Bunun yerine dünyayı fetheden biri olabilirdi ya da savaşçı, devlet adamı, toplum kuramcısı, vaiz, Tanrının kırbaçlı, peygamber, din kurucusu, ulusal ve evrensel bir şair olabilirdi." – "Ne söylediğini biliyorsun herhalde," diye yanıtladı onu olimpiyat şampiyonu. – "Evet," dedi şair. "Hiçbir zaman güzel ya da örnek ya da yararlı ya da kalıcı bir şey yapmayı amaçlamadım. Yapabilseydim itirazım olmazdı buna. Ama asıl düşüncem, hep ama hep iyi şeyler yapmaktı. Evet, iyi şeyler. Ama bunun farkına iş işten geçtikten sonra vardım."

Gece şenlik yapılan sokakta kendini baş oyuncu olarak gören, yalnızca gençler değildi. Açıkta yakılan bir ateşin yanında, arabasında duran bir bebek vardı, belli ki oturmayı yeni yeni öğrenmişti, bir yandan orada kuzu kızartmakta olan yetişkinlere işaretler ediyor ve oranın komutanıymış gibi haykırıyordu, bir yandan da, kendisini hayran bakışlarla izleyen seyirci var mı diye çevresine bakınıyordu. Sokaktaki, evlerden pek de yüksek olmayan kilisenin önünde şenlik gecesi ziyaretçilerini bekleyen rahip, kilisenin girişinde basamak olmadığı için oraya çektiği bir taşın üzerine çıkmış, görevli polismiş gibi, önünden geçen herkesi, en çok da içeri girenleri inceliyordu. Cüzamlı biri –demek burada hâlâ cüzam vardı? Evet!–, burnu, dudağı ve neredeyse kulakları da olmayan bir yaşlı adam sokağın en aydınlık yerinde, henüz gelmemiş çalgıcılar için konulmuş projektörlerin ışığında durmuş, konuşacak insan bulabilmek için başını uzatıp duruyordu; karşılıklı konuşma değildi aradığı bu yüzü olmayan adamın, öncelikle küfürlerden oluşan konuşması için dinleyici arıyordu; yüzündeki bozulmuş çizgilerin arasından, iyice belirgin, genç bakışlı gözleri inadına alev alev parlıyordu; yanı başında, ışığın içinde bin yaşında bir deli kadın, yüzü gece göğüne çevrili dans ediyor, onu görmezden gelmeye çalışan herkesi kibirli bakışlarıyla cezalandırıyordu.

Böylece sokağın sonuna kadar gittiler. Sokağın sonunun nereye açıldığı, ya da açılıp açılmadığı ışık duvarı yüzünden hâlâ anlaşılıyordu. Ayrıca ayine çağıran çanın sesi son kez çınılıyordu, daha çok duva-

ra asılmış boş bir konserve kutusu çekiçleniyormuş gibiydi, bu son çan sesiyle birlikte sokak boşalıverdi. Orada burada ateşin başında bekleyen birkaç kişi kaldı yalnızca.

İbadete çağıran bu çekime yabancılar da kapıldılar. İçeri girip süslü giysileri içinde, minicik mihrabın başına geçen, savaşa hazırlanır gibi ayak parmaklarının ucunda dikilen papaz da onları beklemiş gibiydi. Papaz içerdekilerin hepsini –yanan binlerce mumun ışığında daha da küçülmüş olan kilisede bu kadar çok ziyaretçinin ayakta duracak yer bulması şaşırtıcıydı–süzdükten sonra onlara yürekten gelen bir hoş geldin bakışı yöneltti.

Aynı biçimde, sokaktaki insanlar da bu ayine katılınca değişmiş gibiydiler, ya da hiç değilse her biri kendi aşırılığından ve tuhaflığından sıyrılmıştı, hem de uzunca bir süre. Mihrabın üstünde bir tablo asılıydı, belli ki bu tören için yapıp asılmıştı oraya; Meryem Ana'nın göğes çıkışını gösteriyordu, Meryem Ana'nın yalnızca alttaki çıplak, tarla işçisi gibi kapkara tabanları, üstte de göğes çevrili gözleri görülebiliyordu, aradaysa koca bir leke halinde renkli bir bulut vardı, herhalde bütün bir bedeni resmetmektense böyle yapmak, acemi bir ressam için çok daha kolaydı.

Salondaki birçok kişi gibi şair de, peşinde, ne yarsa aynısını yapan sporcuyla birlikte komünyona giderken, üçüncü adam, eline tutuşturulmuş olan mektubu okuma olanağını buldu en sonunda. Mektupta şöyle diyordu: "Haksız bir öfkeye kapılarak oğlunu evden kovdun. Buna karşılık alnında, senin ölümüne neden olacak bir ben oluştu. Gerçi bu ben'i aldılar ama ben bu ben'in yeniden çıkmasını sağlayaca-

ğım, hem de seni daha on kez dövmem gerekse bile. Evet: Gerekse bile, çünkü benim de canım acıdı. Bozkırın kıyısındaki Santa Fe'de iyi bir gece dileğiyle!"

Ayından sonra daha bir süre kilisede kaldı. İki yol arkadaşı dışarı çıkıp şairin çocuğunu aramaya gitmişlerdi. Mumların ve günlüklerin yarattığı atmosfere ve sokaktan gelen çeşitli hayvan kızartması kokularına karşın gece esintisiyle uzaklardan süzülen o koku yine üste çıkmıştı. "Kulak kesildim," diye anlattı, "...sanki kokularla kulak kesilmenin birbiriyle ilintisi varmış gibi!" Aynı zamanda, kilisenin iyice aydınlatılmış bir köşesinde, oraya uzatılmış bir İsa heykelinin yanında ayakta duran iki genç kadına bakıyordu.

İsa'nın bedeni hemen hemen çıplaktı, doğal boyutlarındaydı ve alaca bulacaydı, üstelik de pırıl pırıl cilalanmıştı, öyle ki heykeltıraşın ince ince işlemiş olduğu beden her noktası fazladan bir ışıltı kazanmıştı. Ve Gece Rüzgârı Kentinin sınırları içinde adet olduğu üzere her iki genç kız bu gerçeğe benzeyen bedenin üstüne eğiliyor ve onu başından ayak uçlarına kadar öpüyorlardı. Bunu yumuşakça yapıyorlardı, dudaklarını alna, gözlere, ağza filan neredeyse dokundurmadan, ellerini göğüslerinin üzerinde birleştirerek. Yalnızca sonunda, doğrulup önlerinde yatan bedene son bir kez baktıklarında, bir tanesi çabucak ölünün kalçasına elini sürdü, parmak uçlarıyla kalçanın kıvrımını izledi ve sonra da öteki genç kadına baktı, o da bu bakışa karşılık verdi, bir anda biri ötekinin yansıması oluverdi sanki, kaşları yukarı kalkmıştı, tıpkı bir suç ortağı ve işbirlikçi gibi dudaklarını açmadan gülümsediler. Böylesi hafif bir dokunuşla bile

sözde ölü tanrıları onların ellerinin altında birdenbire canlanıverseydi hiç şaşırmazlardı herhalde.

Bu arada dışarda sokak şenliğinin kraliçesiyle nedimleri ve içoğlanları için bir tribün kurulmuştu. Yol arkadaşlarını da orada buldu.

Saray halkının geçişinden önce yükselen sessizliğin içinde şair yine kendi kendine konuşurcasına mırıldandı, sanki sürücünün düşüncelerini bilirmiş ve ona yazılmış mektubu okumuş gibiydi. Aşağı yukarı şuydu söylediği: "Kadınla erkek arasına yeniden düşmanlık girdi. Günümüzde erkeklerle kadınların hepsi birbiriyle bozuşmuş durumda. Örneğin benim uzun süredir bir düşmanım yok, böyle bir şey söz konusu olmayacak da, ama düşmanım olursa bu ancak bir kadın olabilir. Yalnızca sevilmemekle kalmıyoruz, bize savaş açılıyor. İşin içine aşk girerse bu ancak savaşı başlatmak için oluyor. Seni seven kadını, eninde sonunda şu ya da bu biçimde hayal kırıklığına uğratacağıdır, hem de nedenini bilemeyeceksin bile. Sana, senin ruhunu okuduğunu söyleyecektir, ama nereni okuduğunu belirtmeyecektir. İçinin okunduğunu bir an bile unutmama izin vermeyecektir. Çünkü aynı zamanda seni neredeyse bir an bile yalnız bırakmayacaktır, ya da hiç değilse daha önceki aşk oyununda olduğundan çok daha az yalnız bırakacaktır. O sürekli yanında olduğundan, o sende neyin kötü olduğunu düşünüyorsa, sen o kötülükten uzak kalmazsın artık. Öte yandan sen kendini asla bir dolandırıcı, yalancı ve düzenbaz olarak görmezsin ve ona başlangıçta olduğu gibi iyi bir eş olmak istersin. Ama kendini şöyle görmeye zorunlusundur: onun seni artık hiç rahat bırakmayan gözlerinde ve gözleriyle; ve ne yapar-

san yap ya da yapmazsan yapma, bu gözlerde onun kötü düşüncesinin, acı hayal kırıklığının onaylandığını görürsün. Ne yaparsan yap, senin içini okuyacaktır ve bu öyle de kalacaktır. Yaptığın hiçbir şey kadını şaşırtmayacaktır. Hayatı boyunca gizli gizli düşlediği ve arzuladığı şeyi bile gerçekleştiren, sana bakarken kaşlarını kaldırmakla yetinecektir. Onun uğruna ölsen bile, senin üstüne kaskatı eğılecek ve böylece, hiç değilse son anlarında bir başka şey görebilmeni bile engelleyecektir. Evet, bugün artık kadınla erkeği başından beri nefret beklemektedir. Karşı cinsler arasında hiç bugünkü kadar kir ve pislik olmamıştı. Pisenmeden kalanlar da budalalardır. Belki ta başından beri böyleydi. Öyle olsa bile hiç bu kadar vahim ve açıkça olmamıştı. Eskiden birbirimize sessizce katlanıyor muyduk acaba? Acaba şimdiki gibi olması daha mı iyi? Ne olursa olsun, durum genelde böyle, yalnızca senin ve benim için değil. İster gençliğin güzelliğini yaşasın, ister yaşlılığın saygınlığını sürsün, bütün çiftlerin arasında hayatlarının herhangi bir yerinde mutlaka böyle bir bozuşma patlak verebilir, günümüzde gerçekten de mutlaka her çiftin arasında er ya da geç patlak verir –sonradan örtbas edilse de–, bu bozuşma ta başında kadınla erkek arasında mevcuttur zaten, hiç olmazsa günümüzde böyledir. Öyleyse daha ilk karşılaşmada birbirine saldırmalıydılar, öyle değil mi? Anlamlı bakışlar, kızarıp bozarmalar, yüreklerin tutuşması yerine hemen vahşice birbirine girişmeli, öyle mi? Modern erkeklerle kadınlar neden birbirlerini rahat bırakmazlar, hiç değilse bir süre için? Ama ben bir süre rahat bırakılacağım."

Sonra açık havada kurulu uzun masalardan birine oturdular ve sokak halkıyla birlikte yemek yediler. Sonunda karşıdaki tribüne şenliğin saraylıları geldi. Bunların hepsi çok genç kişilerdi, içlerinden birkaçını daha önce sağda solda dururken görmüşlerdi. Kızlarla oğlanların önceki havalarını kaybedip doğal bir görünüme bürünmelerinin tek nedeni yalnızca üzerlerindeki koyu renkli kostümler değildi. Şimdi birlikteyken nasıllarsa gerçekte de öyleydiler. Sahnede rol yapmıyorlardı; poz vermeleri gerekmiyordu. Bunların hepsi doğuştan soylu kızlar ve erkeklerdi, ya da onlar gibilere ne deniyorsa öyle. Bunu sağlayan da giysileri, başlarındaki taçlar ya da yelpazeleri değildi, bunu sağlayan daha ziyade her birinin yerini nasıl aldığı ve kendine nasıl baktırdığıydı.

Bu zorlamasız soyluluk seyircilere de bulaşıyordu. Tek parmağını bile kıpırdatmadan sokaktaki halkı bir halk olarak bütünleştiren, özellikle şenlik kraliçesiydi. Bu, genç kadının güzelliğinin cinsinden kaynaklanıyordu, şenliğin dışında bir yeniyetmeydi bu kadın kuşkusuz, hatta bir çocuk. Onun güzelliğinin hiçbir yanı insanı kışkırtmıyor, heyecanlandırmıyordu bile. Heyecanlandırırsa da bu, harekete geçirme anlamında oluyordu, belirsiz, bulanık olan ve şimdi, bu anda belirginleşen bir şeyi ansızın anımsama anlamında oluyordu. Genç kraliçeden bir güzellik yayılıyor ve aşağıdakilere deşiyordu, sanki bu çocuk onların en yakınıydı.

Seyircilerin arasındaki biri de kraliçenin yakını olarak öne çıkmıştı. Çalgıcılar saray halkının ayaklarının dibinde trompetlerini ve klarnetlerini çalmaya başladığında sürücü kendisine yabancı gelen bir ses duydu, tam kulağının dibinde patlamıştı bu ses, ne ol-

duğu anlaşılmayan bir adı çağırıyordu. Bağırın şairdi, kızına mı sesleniyordu? İlk kez gördüğü kızının adını mı haykırıyordu? Kızının olduğu yöne doğru, ona babası olduğunu haykırıyordu, adeta cıyak cıyak ötüyordu: "Ben geldim, ben, baban!" Ve: "Evet, baban benim!" diyordu dönüp kendisine bakan insanlara.

Kraliçe, yüzündeki 'Herkes İçin Varım' ifadesini değiştirmeden ona döndü. Bir an için bir sevinç parladı yüzünde, çok kısa bir an, ancak öyle bir ifadeydi ki bu, kadının yüzünün tamamına yayılabilmek fırsatı bulmuş olsaydı, kadın şenliğin en güzel kadını olacaktı.

"Buna fırsat olmadı," dedi eczacı bana. "Kız, bir anda çirkinleşiverdi. Dehşete düşmüştü. Görünüşte gözleri babasının üzerindeydi, ama gerçekte onun gerisindeki bir şeye bakmıştı. Şimdi bunu kısaca anlatayım: Oraya birkaç polis geldi. Bunlar küçük kraliçeyi herkesin gözü önünde tutuklayıverdiler. Kız götürülürken omzunun üstünden geriye bakarak babasını aradı. Baba, her şeyi bırakıp kızın peşinden koştu, sporcu da yanındaydı. Şairle sporcu kimliklerini gösterdikten sonra üçü birlikte polis arabasına binip gittiler. Ben orada kalakaldım, yerimden kıpırdayamıyordum."

"Sonra? Ya sonra?" diye sordum. "Kızın annesi, yani şairin eski sevgilisi de oralarda değil miydi?"

"Hayır."

"Ölmüş müydü?"

"Benim öykümde ölünmez," diye yanıtladı beni Taxham'ın eczacısı. "Kimi zaman hüzünlü olur öyküm, kimi zaman da neredeyse umarsız. Ama ölen kimse olmaz."

"Peki öyleyse ne olmuştu kadına?"

"Unuttunuz mu? Belirsiz kalmalı. Kraliçenin anesini belirsiz bırakalım. Ama kız götürülürken benim neden orada hareketsiz kaldığımı belirsiz bırakmayacağım tabii. Çünkü tam da böyle bir sahne oğlumla benim aramda geçmişti bir zamanlar. Eve jandarmalar gelmiş ve oğlumun kollarını sırtına kıvrııp alıp götürmüşlerdi. O da tıpkı şairin kızının baktığı gibi bakmıştı bana. Bu kızın neden tutuklandığını hâlâ öğrenebilmiş değilim. Oğlumsa hırsızdı. İlk tutuklandığında bunun nedeni öğrenci arkadaşlarının laf olsun diye giriştikleri hırsızlıklara öykünmeydi. Başkalarının yaptıklarına katılmayan biri değildi, ama yaşlıları arasında, gruptan sayılmak için gerekli olan deneyimlerden her zaman en son geçen kişiydi, hem de bunları inanmadan ve keyif almadan yaptığı belliydi; söz hakkı olması için yapıyordu yalnızca. O zaman, onu karakoldan alayım diye çağırmışlardı beni. Şimdilik uyarmakla yetinmişlerdi onu, islahevinde birkaç saat eğitimden geçecekti. Karakolun önünde oğlumun kollarına aldım. Böyle yaptığımda hep ürperirdi. Ama bu defa ürpermedi. Ağlaştık. Ama sonra dövdüm onu, yüzüne yumruğu indirdim. Bunun için bir açıklamam yok, olsa olsa, beni en çok tiksindiren yasadışı hareketin hırsızlık olduğunu söyleyebilirim. Hırsızlık yaparken yapılan hareketlerden öğreniyorum, parmak uzatmalardan, aşırımlarından. Böyle bir hırsızın, ara sıra hırsızlık yapan biri bile olsa, hırsızlık yaparken yüzüne yerleşen ifade ve görünüşü de -meslekten hırsız olan birinin yüzünün ifadesi herhalde değişmez- bana itici geliyor, sanki en büyük yapaylığın tanığıymışım gibi. Öte yandan oğlumla aramdaki bağ, karakolun önündeki o anda olduğu kadar güçlü olmamıştı hiç. Çok sonraları, bir gün, oğ-

lum gittikten, ortadan kaybolduktan sonra ben kendim de hırsızlık yaptım, küçücük bir hırsızlık ama, bir yerlerde bir çiklet çaldım, ya da bir kurşunkalem. Her neyse! Ama bu da oğlum bana geri getirmedi."

Sonradan ona, sanki şenlikteki o gece boyunca, hatta daha sonraki şenlik günleri ve geceleri boyunca öylece oturmuş gibi geldi, evet, hatta bana burada öyküsünü anlatırken bile orada oturuyormuş gibiydi. Bir şey daha vardı çünkü: Sokaktaki masalar arasında gezinen çalgıcılardan birinin oğlu olduğunu fark etmişti.

Kraliçe tutuklanmış olsa da şenlik sürmeliydi, en iyisi de, ilk birkaç dakikanın dehşetinden sonra müziğin devreye girmesiydi. (Aradaki kısa zamanda, yani polis arabasının kapısının çarpılarak kapatılması ve çekip gitmesiyle trompetin ilk notasının duyulması arasında geçen zamanda sokaktaki kalabalık, paylaştıkları dehşet yüzünden –karşısındakiyle göz göze gelmeye çalışmayan bir tek kişi bile yoktu– sanki tek vücut olmuştu, hem de görülmemiş ve görülmeyecek bir biçimde.)

Birçok çalgıcı vardı bu grupta, şarkıcı yoktu, çoğu çingeneydi ve görünüşe göre hepsi de aynı aileden ya da soydan geliyordu. Oysa çingene olmayan birkaç açık tenli kişi, hatta sarışınlar da vardı aynı aileden, önce kendileri göründü sonra çalgıları duyuldu. Çalgıların hemen hemen hepsi üflemeli çalgılardı, çoğunlukla da küçük, kısıydılar; trompetler klarnet kadar kısıydı. Böylece müzik güçlü, ama kısa soluklu, sert bir boru sesi gibi çıkıyordu; birkaç ölçü boyunca bu müzik bir ağızdan çıkan, gözü pek, özgüvenli ve

ilahiye benzer bir kekelemeyi andırdı. İlahi gibi kekeleme mi? Evet.

Ötekilerden farklı olan tek çalgı bir akordeondu, iki yana açılınca göz alıyordu, arada bir tek başına çaldığında açıkça duyulabiliyordu; çaldığı ezginin fragmanları, trompetin ve klarnetin ezgisiyle kıyaslandığında dikkati çekecek ölçüde içten geliyordu. Bu akordeonun tuşlarına basan onun oğluydu. Orkestradaki birkaç yabancıнын arasında çingenelere en yakın duran kişi de oydu.

"Çingelerin karşısında uzun zaman huzursuzluk duymuş olmam," dedi Taxham'ın eczacısı, "yalnızca bir önyargıdan kaynaklanmıyordu. Gençliğimde onlara ya da onlarla ilgili söylencelere hayranlık bile duymuş olduğumu söylememe gerek yok. Ama daha sonraları, yolculuk ve gezginlik yıllarımda birçok kez soyuldum ve saldırıya uğradım, hemen hepsinde de çingeneler tarafından. Bunu oğluma da anlatmıştım, bu halkı, hatta onların küçük çocuklarını, uzaktan bile olsa görmenin bende nefret değil, korku uyandırdığını da; o anda yine karnımda bıçaklarını, gömleğimin altında, ta koltuk altlarıma kadar uzanan ellerini hissediyorum."

Şimdi de bu çingenelerin arasında oğluna rastlamıştı, yalnızca onlar gibi giyinmekle kalmamıştı, yüzünde de aynı ifade vardı; nasıl tanımlayacağını bilememişti bu ifadeyi, ne küstahçaydı, ne de huzursuz, olsa olsa 'hem var hem yok', yaklaşılmaz.

Oğul, çalgısını çalarken babasına da böyle baktı, neredeyse dostaneydi bakışları, ama doğrudan babasına yöneltilememişti bu bakışlar; hafifçe yukarı, geceye doğrulttukları trompetleri onun alçakgönüllü akor-

deonuna kıyasla çok daha pırıltılı olan orkestranın öteki üyelerinkiler kadar dostaneydi ancak.

Baba oğlunu gözüyle bile selamlayamadı. Şenlik bitene kadar gece gündüz orada kaldı. Çalgıcılar masadan masaya gittiler, sokağı dolaştılar ve güneş yeniden doğarken ya da batarken, trompetleri her defasında farklı pırıltılar yayarken yeniden önünden geçtiler, elinde akordeonuyla yürüyen ve hiçbir yorgunluk belirtisi göstermeyen oğlusa her defasında yine aynı dostane bakışlarla geçip gidiyordu önünden.

Şenliğin başladığı gece bir şey daha oldu. Suları ikiye bölen çeşmenin olduğu yerden gelen kadın, yani dul kadın, 'galip' denilen kadın –onun gözünde yumrukçu ve taş atıcı kadın– uzun masanın başında beliriverdi, birdenbire karanlığın içinden çıkagelmişti. Kadından kaçmak istedi, birkaç adım gerilemek, ama korkudan değil, daha çok şaşkınlıktan; oysa bu da gelmedi elinden. Kadınsa uzunca bir süre onun çevresinde dolaşmaktan başka bir şey yapmadı, yüzü hep adamın yüzünün bir karış uzağında, sessizce, onun yok olmasını istermiş gibi bakan irileşmiş gözlerle.

Sonunda nasılsa kadını selamlamayı ve ona gülümsemeyi başardı. Ama kadın ona yüz vermedi, son bir kez adamın çevresinde dolandı, omzunun üstünden öncekiler gibi bir bakış fırlatarak ortadan kayboldu.

Şenlik boyunca hiç uyumuş muydu eczacı? Uyuduğunu anımsamıyordu. Birkaç gece ve gündüz uyanık kaldı –deneyim olsun diye ya da bir dönüm noktası sayılsın diye hep böyle bir şey düşlemişti zaten. Öte yandan orada geçirdiği zamandan bir sahne kal-

mıştı zihninde, bir han odasında –sokakta, kilisenin yanında bir ‘posada’ vardı– uyanmış ve kısacık bir an boyu, daracık yatağında, yanı başında, sırtı kendisine dönük olarak yabancı kadının yattığını görmüştü. Mutlak olan bir şey varsa o da çok geçmeden şairle olimpiyat kahramanının, serbest bırakılan kraliçeyi yanlarına alıp yeniden şenliğe döndükleriydi; onlar da uzun süre sürücü gibi suskun kalmışlardı. (Şair sürücünün hâlâ bir tek sözcük bile etmemiş olduğunu en sonunda fark etmişti.)

"Bütün bunlar olurken," diye anlattı Taxham'ın eczacısı, "hatta oğlum çok geçmeden yeniden çekip gittiğinde bile –onu en son genç şenlik kraliçesiyle dans ederken gördüm– hiç mutsuzluk duymadım, başka bir yerde olmak istemedim. Bu iş böyle diye düşündüm. Önemli olan, orada, bir süre dışarda, gece rüzgârının içinde, ötekilerin, o insanların yanında olmak ve sonra ne olacağına bakmaktı."

3

Bu öyküyü bana anlatan kişi, şenlik süresince yurt dışında kaldı. O süre boyunca Taxham'daki işini iki yardımcısına, o ana-oğula bıraktı; iç savaştan kaçmış olan o iki kişi ilaçları da, bedensel acı çekenleri de, hatta daha fazlasını da yakından tanıyorlardı; bu ilaçları hangi ölçülerde kullanacaklarını da iyi biliyorlardı; ayrıca bu iki kişinin ve yaşadıklarının karşısında acılarını ânında unutuveren kişiler de çıkıyordu.

Anlatıcı ilk başta kentin kıyısındaki sokakta yer alan handa kalmayı sürdürdü. Güneşin ilk ışıklarıyla birlikte sokağın doğrudan kumlu, kayalıklı ve görünüşe bakılırsa üzerinde hiçbir yapı barındırmayan bozkıra açıldığı görülebiliyordu. Kaldığı han odasından bakıldığında bu bozkır baştan sona dümdüz değil, kimi yerde tepelikti; kâh düzeliyor kâh hafifçe yükseliyordu, bu görüntü uzaklara, oldukça bomboş görünen yerlere dek uzuyor, ufuklara karışıyordu; göremediği tek şey, arkasında kalanlarla kent merkezindeki üst üste binmiş irili ufaklı evler ve upuzun bir kayalık üzerinde yayılan kentin dış mahallelerinin keskin çizgisinin gözden sakladıklarıydı. Gözün görebileceği yere kadar bomboş topraklarla çevrili kent, ulaşılmaz görünen anakaranın geri kalan yerlerinden tümüyle kopmuş gibi duruyordu.

Bununla birlikte, bu öykünün yer aldığı günlerde, o bozkırdan günde birkaç kez tren geçirdi; yoksa o düdük sesleri bir uzak yol kamyonuna mı aitti? Henüz havaalanı olmasa da gün boyu gökyüzünü dolduran yalnızca kuşlar değildi: O bölgenin üstünde bir havayolu hattı olmalıydı; çok kullanılan bir hat olmasa da –günde iki ya da üç kez uçak geçiyordu– yine de insan burada dış dünyadan tümüyle kopuk değildi. Uçakların havada çizdiği bu çizgiler çok çok yukarılardaydı, ya da yukarının derinliklerinde, o kesintisiz maviliğin dibinde, hatta daha da gerisinde; bu çizgileri bırakan uçak alışılmışın dışında, göz kırparcasına bir an görününce, hatta en gerideki hava sahasının içinden incecik sesi duyulunca, uçağın altında bulunan kişi o uçağın binlerce mili geride bırakmış olduğunu, çok uzun zaman önce bambaşka bir ülkeden havalanmış olduğunu ve o uçuş yüksekliğinde daha uzunca bir süre kalacağını sezerdi.

O han aynı zamanda bozkırdan geçen o yolun üzerindeki bardı, işleticisi de birkaç günlük şenlik boyunca kraliçe olan genç kızdı. Hanın asıl sahibi olan annesi o günlerde ortada yoktu, bu öyküyü bana anlatan kişi, açıklama isteyen bir okur çıkarsa, o kadının belki de eski sevgilisine bir sürpriz yapmak üzere onun bulunduğu yere gitmiş olduğunu ekleyebileceğimi söyledi, şair burada neler yapıyorsa o da orada benzer şeyler yapıyordu, yolları karşılaşmamıştı.

Barda yalnız kalan genç kız, bu işin üstesinden pek gelemiyordu. Belli ki bu handa işler çok önceden ters gitmeye başlamıştı. Pek çok şey kırılmıştı, ya da sanki uzun süredir kullanılamaz durumdaydı, ayrıca birçok şey de eksikti; kayıp mı olmuştu bunlar yoksa

hiç var olmamışlar mıydı? Odalardan birindeki lavabonun deliği yoktu, bir başka odadakiyse doğrudan dösemeye akıyordu. Bütün yatakların boyu kısaydı (tabii eğer bu yörede sayıları pek de az olmayan cüce boylular için düşünülmediyse; bu han bu gibiler için mi tasarlanmıştı?). Odaların hepsi öyle küçüktü ki bunların içinde yürümek değil ancak tek bir adım atmak olanaklıydı: kapıdan yatağa bir adım, yine kapıdan pencereye bir adım; yatakla pencere, yatakla lavabo, lavaboyla gözetleme deliği arasında adım atmaksa olanaksızdı – yoksa gereksiz miydi?

Günler geçtikçe böylesine kısıtlı bir yaşama ve uyuma mekânına alıştı, sonra da hoşlandı; uyuduğu zaman derin, sakin ve alışılmışın dışında düşsüz bir uyku oluyordu onunkisi; gün boyunca, özellikle de sabahları orada sessizce oturuyor –zaten böyle odalarda başka bir şey yapılamazdı–, elinin altındaki günlük işleri yapıyordu, öyle ki böylesi bir oturuş zaman zaman çalışma oluyordu onun için, hem de işe yarayan bir çalışma. Buna karşılık kapıların anahtarının olmaması hoşuna gitmiyordu, hatta aşağıda, hanın giriş kapısının ya da iç kapının bile anahtarı yoktu. Kendini, hiç olmazsa ara sıra, bir odaya kilitlemek istiyordu, oysa tuvalette bile olanaksızdı bu. Birkaç pencerenin camı da kırıktı. Giriş kapısının diz boyu yüksekliğindeki eşiği çürümüş, kimi yeri çökmüştü. Dam göçmemişti, ama şurada burada üst üste atılmış ya da sokuşturulmuş tuğlalar vardı –bir gece rüzgârının ya da bir fırtınanın eseri değildi bu. Bozkırdan kopup gelen şeyler ve yine oradan sürüklenen kum, su oluklarını öylesine doldurup tıkamıştı ki o yöreden eksik olmayan çığ bile eriyip akamıyordu o oluklardan. O dağlık yöreden toplanan odun da, başka

yerlerde olduğu gibi sokağa bakan pencerenin altına istiflenmemişti, arkadaki avluda karmakarışık duruyordu, bir kısmı da mutfaktaydı.

Bunun yanında o evde ve onun önemli-önemsiz ayrıntılarında bir soyluluk havası da vardı: taş duvarlar ve o duvarların mavimsi granit ışıltısı; göz hizasına kadar küçük fayans döşeli, eğri büğrü, hafifçe tümsekleşip düzelen iç duvarlar; plastik bir kabın yanında duran kararmış bir gümüş kaşık; doldurulmuş bir kurt ve yaz ortasında bile hanın o karanlık köşesinde sürekli olarak odun yakılan dar, yüksek bir dökme demir soba ve sobanın saydam, ısıya dayanıklı antika mika kapağından görünen odunlar; mika kapaktan kurtun donuk gözlerine yansıyan alevlerin aydınlığı; bir masa futbolu oyunu –oyunculardan çoğunun ya başı ya da bacakları kopuk– masanın yanındaki camlı dolapta bir Arap gelinliği; bar dışında handaki tek büyük mekân olan banyoda, kapı tokmağı, küvetinin ayakları ve havlulukları kristal, kapısı preslenmiş ağaçtan, küveti konserve kutusu tenekesinden yapılmışa benzeyen banyoda, fayans kaplı duvarından yıldız biçiminde çıkan kristal havlulukların üzerinde ıslak, küçük, kaskatı bir tek sabun bezi.

Sokak şenliği boyunca o üç kişi başka şeylerle ilgilendiler. Bir keresinde, gece yarısından çok sonra, bozkırdan getirilen bir öbek boğa sokaklara salındı; çok genç boğalardı bunlar, boğa güreşine hazırlanmamışlardı hiçbiri, ancak boynuzları hemen hemen uzamıştı; canı isteyen, boğaların önüne düşüp koşabilir-di; en azından yerinde oturan kimse kalmamıştı. (Yoksa biri var mıydı?) Bir keresinde de, şenliğin, adına *verbena* denilen sekizinci ve son gününde, bozkı-

rın ta içine kadar uzanan büyük bir kavis çizilerek sessiz bir yürüyüş yapıldı; önde azizlerin heykelleri taşınıyordu, gölgeliklerden birinin altında, sokaklarda oturan avcılar, ötekinin altında satranç oyuncularını, üçüncünün altında azizlerin azizi vardı; kargaların ve saksaganların çığıllıklarının, yerini kartalların atmacaların çığıllıklarına bıraktığı yere kadar uzanmıştı bu kafiye, bu yüzden sokağa geri dönenlerin içinde bayramlık giysileri dizlerinin üstüne kadar toza bulanmamış ve her tarafı devedikeni dolmamış bir tek kişi bile kalmamıştı.

Sokak şenliği sırasında bir de güneş tutulması oldu; ilk anda, ayın gölgesinin güneşin yuvarlağının üstüne düştüğü anda, minicik, gelip geçici, ısırır gibi bir şey oldu ve şenlik bittikten çok sonra bile çoğu kişinin gözünün ağ tabakasında bir fotoğrafın negatif gibi alev alev takılı kaldı.

Ama sonra (kraliçeliğinden hâlâ bir şeyler kalmış olan) kıza evde yardım etme zamanı geldi. Öte yandan bozkırın kıyısındaki, az öncesine kadar içki masalarının durduğu o sokağın pek çok köşesi yeniden eskisi gibi iş yeri olmuştu. Saraylıların oturduğu tribünün yerinde kanalizasyon işçilerinin yeraltına indiği delik vardı, çalgıcıların –sokakta bir aşağı bir yukarı çekiştirilmesinler diye– topluca durduğu yerde de yol döşeyenler bozkıra doğru işlerine devam ediyorlardı; yeniden boyanmakta olan ve kapısı ardına kadar açık duran kiliseden de artık org sesleri yerine boyacıların transistörlü radyolarının sesi duyuluyordu. İşçiler aletlerini bırakıp yemeğe gittiklerinde insanın içinden onların küreğini, çekicini, hortumunu ya da el arabasını alıp işe girişmek geliyordu.

O üç kişi gerçekten de böyle yaptılar. Yola taş döşeyenlerden biri yolu fırçayla düzeltirken, ta uzak-tan bir tel fırçayı oyun oynarcasına onların ayakları-nın dibine attı; o üç kişiden biri yere eğildi, hanın du-varlarını dışından ovmaya başladı, önceleri oyun oy-nar gibi ya da dener gibi yaptı bu işi, ama sonradan hiç durmadan, ciddi ciddi devam etti ve tam bir hafta boyunca binanın şurasını burasını ovdu. Bir ikincisi de sokağın bir yerinden sahipsiz gibi duran bir taban terazisi bulup getirdi filan.

Handa –silindir şapkaların ve subay kasketlerinin yanı başındaki bir camlı dolapta– o yörede kullanılan iş önlükleri duruyordu, barda çalışan kız, önlükleri onlara verdi, biri mavi, ötekisi beyaz bir önlük giye-rek çalıştılar. Birkaç gün geçmeden de sokakta çalışan işçilerden ayırt edilmez oldular. Saçları taraz taraz ol-muştu. Yürürken ayaklarını sürüyorlardı. Pantolon-larının oturak yerleri aşağı sarkıyordu. Dam aktaran-lar gibi avaz avaz bağırarak konuşuyorlardı, ancak ça-tıda çalışan, sesini aşağıdakine duyurmak istediğinde gerekliydi de bu.

Arada bir, öteki ekipler gibi su içmek üzere yo-kuş sokaktaki tek genel çeşmeye gidiyorlardı; duva-rın içinden uzanan çıplak bir boruydu bu, ama için-den az da olsa kaynak suyu akıyordu; orada, sokakta-ki tek ağacın altında, tek çimenlik yerin üzerinde, bo-yacılarla, taş döşeyicilerle –kim kimdi ama?– birlikte öğlen üzeri uzanıyorlar ve tek laf etmiyorlardı.

Bedensel olarak ötekiler kadar çalışsa da, yaptığı işi pek beceremeyen ve sanki kılık değiştirmiş gibi duran tek kişi şairdi. İhmalci ya da beceriksiz olmasa da, ya da yan çizmese de –tam tersine, kendisinden ne istenirse hemen yerine getiriyordu–, yaptığı işte hep

hafif bir tembellik hissediliyordu, en büyük çaba gerektiren işlerde bile ötekilerle birlikte uğraşmıyor, bir köşeye çekiliyor, ötekilerden uzaklaşıyordu. Yerel işçiler çok geçmeden onun kapı eşiği onarıcısı ya da pencere pervazı boyayıcısından çok başka biri olduğunu sezdiler. Yo, sezmekten çok kuşkulandılar. "Göründüğün gibi değilsin sen, dürüst biri değilsin." Sonunda aşçıyım diye ortaya çıktığında –önceleri yalnızca kızı için yaptı bunu, sonraları da, sokaktaki çeşme başında dinlenenlere küçük, hoş şeyler sundu–, işçiliğine güvenildi; çalışırken çevresiyle ilgilenmiyordu, kemikleri keserken, un elerken ya da kümes hayvanlarının tüylerini yolarken kendisini adamakıllı işine veriyordu, ocak yanmazken bile ter içinde kalıyordu.

Eski handa ihtiyaç duyulan işleri şaşılacak derecede iyi yapan biri daha vardı: eski yıldız sporcu, unutulmuş olimpiyat ve dünya şampiyonu. Ünlü olduğu dönemlerden ve oldukça kısa süren zenginlik günlerinden, lokantalara, pansiyonlara ve barlara yabancı olmaması anlaşılır bir şeydi; böyle taşınmaz mülklere sahip de olmuştu, aynı hızla da bırakıp gitmişti; ama bu dünya şampiyonunun, bu titizliklerden, temizliklerden, kazımalardan, müşterilerin, hatta yabancıların masalarını parlatmaktan zevk alacağı kimin aklına gelirdi? Evet: Ötekilerden üstün olduğunu iddia etmeksizin o üçünün arasında plan yapan, görev dağıtan ve işleri kotaran o olmuştu; üstelik 'hizmet etme' denilen işleri de seve seve yapıyordu. Orada geçirdikleri günler boyunca ötekilerin yataklarını yaptı, ayakkabılarını boyadı, evde ütülenecek ne varsa ütiledi, alışverişi yaptı, yırtık sökülük dikti, hem de sektirmeden ve iyi huylulukla yaptı bunları. Artık bir

şampiyon ya da iş adamı olmasa da en azından bu handayken, hevesle iş görüyordu. Birinin önüne bir bardak koyduğunda yüzü aydınlanıyordu. Sanırsınız ki altın madalya almak üzere kürsüye çıkmıştı.

Böylelikle o eski sporcunun ilk kez olmak üzere bir yüzü oldu. Nasıl oldu bu? İlk kez olmak üzere adıyla çağırabildiler onu, artık ağza alınabilen adıyla: "Hey Alfons! Hey, Alfonso!" O da bunun üzerine, "Evet, çalışmak gerek," dedi. "Bu iş aynı zamanda benim tatilim, boş zamanım. Hiç bu kadar boş zamanım olmamıştı. Çalışmak gerek."

Ama bu yüz, onca heyecanın içinde küçücük bir an boyu umutsuzluğa bürünüyordu: "Yo, ben mahvolmuş biriyim. Artık kurtuluş yok benim için."

O arada, hanın kapısından dışarı bakıldığında, yol işçileri, yakmış oldukları ateşin gerisinde alevler ve duman yüzünden çarpılmış gibi duruyorlardı: "Hiç olmazsa böyle bir ateşin içinde durabilseydim!"

Bu öykünün anlatıcısını öteki iki kişinin yanında kalmaya yönelten şey, bu ortak çalışmaydı her şeyden önce. Onarım çalışmaları biter bitmez sporcuyla şair onun gözünün önünden kayboluverdiler. Bunun bir nedeni de, şairin handan ayrılması, kente, Santa Fe'nin merkezine (her zamanki gibi arkadaşı da bir adım gerisinden izliyordu onu) gitmesiydi; kızı ortadan kaybolmuştu, şenlikteki çalgıcıların peşinden gittiği söyleniyordu. Şenlik bitmesine rağmen, hatta özellikle de bittiği için, varlığı hâlâ sokak boyunca hissediliyordu.

Ve o, yani anlatıcı, akordeon çalanın, yani oğlunun –eğer o oğlu idiyse– sessizce gitmesine izin vermişti. "Doğrusu buydu," diyordu. "Babayla oğul nasıl

olsa günün birinde birbirlerinden ayrılmak zorunda dırlar. O an gelmişti işte, hem de en uygun andı belki de. Yoksa değil miydi? Ne olursa olsun kendimi birdenbire o bozkırın kıyısındaki hanın tek müşterisi olarak buldum."

İşte o zaman 'galip' diye anılan kadını aramaya başlamıştı. Acaba ondan korkmalı mıydı? Dövüştükleri ilk gece –tek taraflı bir dövüştü bu– kadının ellerinin onun bedeninde açtığı yaralar henüz iyileşmemişti. Özellikle de alnındaki yara, daha önce küçük şişliğin çıkarıldığı yerdeki yara hiçbir neden olmadan, durup dururken kanamaya başlıyordu. Daha önce Salzburg havaalanının yakınındaki ormanın kıyısında –"daha önceden mi?" Evet, öyle sanıyordu– nereden geldiği bilinmeyen darbe de alınının tam orasına rast gelmişti.

Başına üçüncü bir darbe bile alacak olsa o kadını bulmak istiyordu, bulmalıydı. İlk kez yanıp tutuşuyordu birisi için, "Hem belki de izini sürmek onun kendisinden daha önemliydi," diyordu. Kadının saldırırken kırılan ve kendisinin ertesi sabah dağdaki o evde yerde bulduğu tırnak parçası kötü bir belirtiden çok daha güvenilir bir dayanak noktasıydı onun gözünde. O tırnak parçasına baktığında kadının yakınlarda olduğunu daha da güçlü olarak hissediyordu. Ama kadın hiç görünmüyordu. Bozkırın kıyısında kafasına hızla çarpan şey bir elmaydı, ama elma ağacı neredeydi peki? –görünürde yoktu– hem elmayı kim fırlatmıştı? –görünürde hiç kimse yoktu– daha sonra, uzaklara baktığında, gökyüzünde uçarken gagasından elmayı düşürenin bir karga olduğunu görmüştü.

Dışardan gözleyen biri onun bir şeyler aradığını pek fark edemezdi. Üzerindeki, hem işe yarar hem de güzel olan mavi iş önlüğünü çıkarmadıkça o geniş, ama pek de büyük olmayan bozkır kentinde hiç de göze batmıyordu. Hareketleri, yüz ifadesi ve bakışları da durmadan iş değiştiren birininkine benziyordu; gözü sağa sola kaymıyor, işine ara vermiyordu. Ama akli çoğu zaman önündeki işte değildi: "Öylesine karşı konulmaz gözüküyordu ki gözüme o kadın, salt bu yüzden bir anda aklımdan çıkabiliyordu. O kadını öylesine derinden ve vazgeçilmez bir biçimde arıyordum ki, bilincim onu zaman zaman artık içine alamıyordu, uzun mesafelerde onu sözcüğün tam anlamıyla unutuyor, bambaşka bir şey düşünüyordum, ama bu düşündüğüm şeyin aydınlatma gücü, izini sürdüğüm şeyinki kadar büyük oluyordu! İnsanın yüreği bazen o kadar büyük bir minnetle dolar ki teşekkür etmeyi unuttur."

Günlerce Santa Fe'de dolaştı durdu, çoğunlukla da kentin kıyılarında; kenti çevreleyen savanlar orada, sıcak yüzünden, her yerde olduğundan daha da sararıp solmuşlardı.

Birkaç kez yokuşu çıkıp yukardaki kayalıklar üzerine kurulu mahalleye gittiği de oldu kuşkusuz, ne de olsa bir merkezdi orası, ama bu işi akşama doğru yaptı, oradaki yerlerin, aşağıdakilerin aksine ağır ağır boşalmaya, akşam rüzgârının kentin aşağısında olduğundan çok daha başka bir güçle kendini hissettirmeye başladığı sırada. En yukarıdaki ve en boş noktada, kayalık çıkıntının en ucunda durmak ve yüzünü, saç köklerini, belleğini ve daha bilmem neyini karanlıklardan esen bu rüzgârın serinliğine bırakmak.

"Ben bir gece rüzgârı insanıyım. Benim gece rüzgârı insanlarım neredeler?" Damağını ya da dilini yelken yapmak yerine şakaklarını yelken yapmak.

Dilsizliğe uğramış olmaya aldırmadığı da işte böyle bir gece rüzgârındayken düştü aklına. Artık konuşamaması iyiydi işte! Artık bir daha ağzını açması gerekmeyecekti. Özgürlük! Hatta daha da fazlası: İdeal olmak! Bir parti, hatta bir din kurmak: Dilsizler partisi, dilsizler dini? Hayır, bu yalnızca kendinin olmalıydı. Dilsiz, özgür, ve sonunda, olması gerektiği gibi, tek başına.

Bir başka gece rüzgârı sırasında başına yine bir şey çarptı, ya da o öyle hissetti; gerçekte yalnızca bir farenin tüyleri sürtünmüştü ona, bir yerlerde bir duvarın üstünde avını midesine indiren bir baykuşun tükürdüğü tüyler.

Gündüzleriye hep aşağıda, kayalığın dibinde kalıyordu; oraya kayalık dibi denilmesinin nedeni kentten oradan başlayarak dümdüz yayılması değildi. Orada birbiriyle birleşen iki ırmağın ötesinde arazi, daha düz olarak, yeniden yükseliyor, sonra da yine alçalıyordu filan, kayalık bozkıra ulaşına kadar bu böyle sürüyordu.

Birçok kaya duvarının, kayalıklardaki çatlakların ve oyukların arasından (ırmakların ve derelerin oyuklarının da) bütün kentte olağanüstü bir yankılanma oluyordu. Yalnızca gürültüyü artırmakla kalmıyordu bu. Yönünü de şaşırtıyordu insana, hatta yukarıyla aşağıyı bile. Aynı biçimde çoğu kez nerenin yakın nerenin uzak olduğu birbirine karışıyordu. Özellikle de sabahları, ortalıkta birkaç kişiden fazlası yokken –geç saatlere kadar uyumak o yörede sık gö-

rülen bir şeydi- birdenbire handaki odasının penceresinin altında iki kişi avazı çıktığı kadar konuşmaya başlıyordu, eğilip aşağı baktığında kimseyi göremiyordu, sokakta bir tek kişi bile olmuyordu, ta uzaklarda bozkırın ortasında elini kolunu sallayan, nokta büyüklüğünde iki kişi görüyordu, onların söylediği her sözcük küçük odasının içinde anlaşılır biçimde cınlıyordu.

Tekdüze baykuş sesleri, aşağıdan mı? yukarıdan mı? sayılmazsa kopkoyu ve sessiz bir gecede, ırmağın daraldığı ve savanlık bölgedeki en büyük bahçelerin bulunduğu yerde, suyun adeta savrularak aktığı kıyı boyunca, orada pusuya yatmış köpeklerden birinin soluk alırken çıkardığı ses, kayalıklara çarpıp geri dönüyor, köpek de havlayarak yanıt veriyordu bu sese, yankılanan bu sese bir sonraki köpek de yanıt veriyor, bunu da yankısı izliyor, vadinin daralması nedeniyle iki katlı oluyordu bu yankı, vadinin yukarılarındaki üçüncü köpek de ırmağın kıvrıldığı bir yerde çoğalan yankısıyla bu havlamaya katılıyor, böylece gürültü gitgide artıyor, bütün dağlık arazide ve ovada çoğalan bir yankı, sonunda, yo, hâlâ sonuna gelinmiş değil, orada birbirine havlayan köpeklerin sayısı yalnızca üç olsa da sanki gecenin içinde tam takım bir düşman köpek ordusu varmış gibi oluyordu.

Yaz henüz sona ermemişti, buna rağmen insan bunda bile kuşkuya düşüyordu. Bunun nedeni kente bulunan çok sayıdaki elektronik ısı ölçer değildi pek, bunların hepsi farklı dereceler gösteriyorlardı, çoğu kez de bu fark yazla kış arasındaki kadar oluyordu. Kimi kez daha Temmuz'un başında görülen yaprak dökümü de alışılmadık bir şey değildi.

Burada mevsimler de tuhaf bir biçimde bir öne gidiyordu bir geriye; bir an çok ilerleyken birden çok geriye kayıyorlardı. Orada geçirdiği günlerin birinde anlatıcı o iki ırmaktan birinde, debrisisi daha çok olanında, her iki kıyıdaki kavak ağaçlarının hışırtısının, fısıltısının, cırcırböceklerinin seslerinin, yaz seslerinin arasında yüzerken, ansızın –ırmak yukarı yüzüyormuş– ağaçlardan dökülen ve üstüne inen sarı, kırmızı, kara yaprakların altında kalmış, sonu gelmeyen bir kuyruk gibi, hevenk hevenk, suyun üstünde ve altında sürükleniyormuş yapraklar; bu da sonbahar izlenimini daha da güçlendirmiş; öte yandan bir dakika sonra bir guguk kuşunun ötüşü duyulmuş, sanki henüz ilkbaharın sonlarıymış gibi.

Ve üzeri, çoğu henüz ham olsa da, meyve dolu karadut ağacı; oysa Taxham'daki dut ağacının bütün meyveleri dökülmüştü, hatta yerdeki kırmızı lekeler çoktan solmuştu bile. Aynı şey burada beyaz-sarı açan mürver ağacı için de geçerliydi, öte yana bakınca da kasım gelmiş gibi kararmış, savaş günlerinin mezarlıklarını anımsatan, üstlerinde yaz meltemleri esen ay çiçeği tarlaları görölüyordu.

Yolunu pek şaşırılmıyordu, şaşırsa da aldırılmıyordu; böyle bir şey yaşamanın tam sırasıydı.

O yörede oturanların çoğu ondan daha çok kaybediyorlardı yollarını. Orayı en az tanıyan kendisi, bir şey öğrenmek için yanaşılacak kişi oluyordu; çoğu kez de konuşmaksızın, işaretle yardımcı olabiliyordu.

Aslında ona soru soranların kimisi turistlerdi, ama başkenti Gece Rüzgârı Kenti olan kırsaldan gelenler, köylüler yani; başka turist gelmiyordu. Ve gösterişsiz giysiler giyen, özellikle de yabancı saydık-

ları o topraklarda çekingen davranan bu turistleri ya da gezintiye çıkmış insanları seyretmek keyif veriyordu; ufak taşkınlıklar yapıyorlardı, yaşlılar bile sığrayıp duruyorlardı (her defasında yalnızca bir adım).

Bir keresinde süslenmiş otomobillere binmiş bir düğün alayının aşağıdaki anayoldan hızla geçişini gördü, korna çalışları temkinliydi, arabaya takılmış konserve kutuları takırdıyordu, evli çiftin arabasında bu sözü edilenler gibi iki yaşlı insan görmüştü, belli ki oranın köylüleriydiler.

Ama genellikle yolda yürürken, kadını ararken ya da başka şeyler düşünürken gözlerini yerden kaldırmazdı. Kentten çıkıp dört bir yanı kaplayan bozkıra adım attığında hep birkaç mantar bulurdu; o yöreye özgü ve genel tanımdan uzak türler de olsa tanırdı bunları.

Mantarları yerdi, hatta yol üstünde, bir barda bile, hep aynı bar olurdu bu, çünkü orada meramını anlatması için bir-iki işaret yeterli olurdu. O yörenin insanları için kendi çevrelerinin bitkilerinin bu kadar yabancı, hatta ürkütücü olması dikkat çekiciydi. En çok rastlanan, nereye adım atılsa –evlerin arkasına bile– bulunan, iştah açıcı mantarlar söz konusu olduğunda bile ona hayatını tehlikeye atan biri gibi bakarlardı, mantara bakmak bile hayatlarını tehdit ediyormuş gibi geri çekilirlerdi, ve birkaçı, pek çoğu yine de mantarların çekiciliğine kapılırdı, bir şeytan işine değil de bir mucizenin çekiciliğine kapılırcasına.

Ama orada oturanlar –hem yalnızca kent merkezinde oturanlar değil– kendi yörelerindeki daha başka birçok bitki ve meyveyi de tanımıyorlardı ya da bunlardan uzak duruyorlardı. Bir gün, hanın olduğu

sokağınkine benzeyen, ama kentin bir başka çıkışında bulunan, tıpkı oradaki gibi bozkırın yamaçlarına kurulu küçük, uzun evleri olan bir dış mahalleden geçerken, bir kapının yanı başındaki bir ağaççıktan bir incir kopardı; o sırada yaşlı bir kadın kapıdan dışarı fırlayıp 'sakın yemeyin!' diye bağırdı; bağırması, onu hırsız sanmasından değil, sözde zehirli olan incir yüzündendi; kendisi ömür boyu ağzına koymamıştı bu inciri, kapısının eşiğindeki incir yüzünden onun da ölüp gitmesini istemiyordu.

Kadının kaygılı bakışları altında o lezzetli meyvelerden, hem de en küçüklerinden yalnızca iki tane yedi, oysa ağaçta ne varsa hepsini yiyip bitirmek isterdi. Oranın en eskilerinin bile kendi kapılarının önündeki şeyler hakkında bilgi sahibi olmamaları ve bunlardan korkmaları her gün tanık olduğu bir şeydi.

Kadını ararken birkaç kez iki yol arkadaşına da rastladığı oldu. Birbirlerinden yalnızca geçici olarak ayrılmış olsalar da şairle sporcu kendilerini arabasına alan adamı tanımamış gibi yaptılar. Ya da arabadan ve handan uzakta olunca, sokaklarda, onu gerçekten tanımadılar, zaten o da Taxham'dan alışkındı buna.

Bambaşka bir şeyle meşgul göründükleri için de üstelik fark etmediler onu. Onlar da bir şey arıyorlardı, ancak ondan farklı olarak daha açık seçikti arayışları. Aradıkları neydi? Kavga mı? Para mı? Seyirci mi? Anlatıcımdan daha yürekli olan ve onları yalnızca bir gece için değil sonsuza kadar kurtaran bir yardımcı mı? Hem bir tek kurtarıcı değil koca bir kurtarıcı halk mı, kurtarıcılardan oluşan bir halk mı? Yoksa aradıkları onları mahvedecek kişi miydi, onları yok edecek, onların haklarından gelecek biri miydi?

İş önlükleri yerine giymiş oldukları şık giysilere karşın o ikisi her defasında daha da kılıksız görünüyordular. Dişlerinin neredeyse tamamı dökülmüştü, hem de birkaç gün içinde. Yoksa daha önce takma dişleri mi vardı ve şimdi bunları kaybetmiş ya da yutmuşlar mıydı?

Yüzleri bir bakıyorsun kıpkırmızı oluyordu, bir bakıyorsun ölü gibi beyaz. Ayakkabılarından ayrılmış topukları yerde sürükleniyordu. Sakallarının üzerinde sümüklüböcek gezmiş gibi izler vardı. Düzgün görünen tek yerleri bakımlı tırnaklarıydı (bu da onlara birer sapık katil görüntüsü veriyordu).

Böylece, durup dinlenmeksizin, neredeyse gece gündüz, ellerini kollarını sallayarak kentlin her yerinde dolaştılar, gelen geçenin yolunu kestiler, görünüşleri, yürüyüşleri, sesleri yüzünden onlara hakaret ettiler, bütün bunları bir oyunmuş gibi yaptılar, küfürleri şiir okur gibi söylediler, hatta bazen de şarkı biçiminde, böylece en azından rahatsız edilmediler, hatta ara sıra bu gösterileri için para bile verildi onlara.

Bir keresinde onlara yılın en sıcak gününde, kentlin yukarı tarafındaki Plaza Mayor'da buz kalıpları satarken rastladı, 'yapay olarak dondurulmuş değil, kamyondan düşme değil, buradaki kayalıklarda ta buzul çağından kalan, Kayzer Konstantin tarafından Kayzer-Buz'u olarak seçilmiş olan buzlar'dan satarken. Bir başka sefer de aşağıda, ırmağın üstündeki büyük köprüde onu tanımaksızın yolunu kestiler ve suratları alaca bulaca boyalı, saçlarına kapkara karga tüyleri takılı durumda kendilerinin fotoğrafını çekmesini istediler (bunu yaptı da).

Kentteki bütün eczanelerin önünden geçiyordu anlatıcım, böylesine bir taşra kenti için oldukça fazlaydı bunların sayısı, neredeyse iki düzine vardı; bir şeye ihtiyacı olduğundan ya da hasta olduğundan değil; yoksa onun dilini çözecek bir ilaç var mıydı?

Hemen hemen hiç yaşlı bir eczacı görmüyordu ne de eski türden bir eczane. Yaylalardaki eczacıların hepsi de güçlü görünüyorlardı, yüzlerinin ve ellerinin derisi sertti, sanki boş zamanlarında ya da her zaman dağa tırmanıyorlardı ya da açık havada yürüyorlardı, en azından kendilerini açık havada, birinci raftaki kozmetiklerin ve ikinci raftaki ilaçların önünde olduğundan çok daha rahat hissediyorlardı.

Tek yaşlı eczacıyı kentin üst tarafındaki tek eczanede gördü, burası da yeniydi ya da yenilenmişti: gece nöbeti sırasında eczacının yüzü, demirli kapının yanındaki ufak pencerede görünmüştü, gece rüzgârı esen sokakta bir tek müşteri bile yoktu; belki de hava almak istemişti eczacı; bir keresinde de güpegündüz arkadaki, doğruca kayalık uçuruma açılan büyük pencerenin önünde, yani bir kayalık penceresinde görmüştü eczacının silüetini; eczanede tek başına, yardımcısız çalışan yaşlı adamın hatları bozkırın artalanında açık seçik görülmüştü; otların, kumların ve kayaların sarısını alan, hiçbir yerinde bir tek insan bile olmayan öğle güneşinin altında neredeyse bembeyaz kesilen bozkırda; sokakta duran anlatıcım da kendisinin daha sonraki halini görür gibi olmuştu.

Bana bu öyküyü anlatanın görüştüğü tek kişi, kentin aşağı kesimindeki izbe bir yerde bulunan bir barın sahibiydi. (Ama 'izbe' de ne demek? Sayısı çok olan barların yarısı öyle bir havadaydı zaten, adları

da öyleydi: 'Kovuk' ya da 'Köşe' gibi.) Bu barmen de yaşlıydı, ama bedenindeki her şey kırış kırış ve beyaz olmak yerine kıllı ve fırçamsı bir görünüm almıştı. Ağzını açmasına bile gerek olmadan anlaşılıyordu: Bu adam duldu, hem de çoktandır, çocukları da çok uzun zaman önce bir daha dönmek üzere çekip gitmişlerdi ve bu da onun tezgâhın arkasında duracağı ve bu lokalin açık olacağı son mevsimdi. Bir daha ki yıl burada olmayacaktı.

"Ne zaman oraya gitsem bar sahibi tezgâhın arkasında durmak yerine, birkaç basamakla inilen çini döşeli salonun ortasında, cılız bir floresan ışığının altında dikiliyordu. Ancak benim müşteri olduğumu anlayınca iki büklüm eğilip tezgâhın arkasına geçiyordu. O da benim gibi ağzını pek açmıyordu. Aslında oradaki bütün rafları dolduran tek tip şişelerdeki içkiden başka sunacağı bir şey de yoktu. Farklı olan tek şey, bana meze olarak sunduğu şeylerdi. Ama bunları, yani zeytinleri, fıstıkları, göz açıp kapayıncaya kadar kızarttığı kalamarları, keklik yumurtalarını, ırmak yengeçlerini, –benim getirdiğim ve onun da konuşmadan hazırladığı– mantarları, özel olarak zaten ısmarlamak gerekmiyordu; canı ne isterse onu sunuyordu! Böylece tezgâhın iki yanında, baş başa orada duruyor ve genellikle de göz göze gelmiyorduk, o da benim gibi, aynı şeyleri, aynı tempoda yemek ve içmek için benim varlığımdan yararlanıyordu. Başındaki saçları dimdik, kaskatı dikeliyordu, kulaklarıyla burun deliklerindeki tüyler de. Kalın tezgâh beyaz mermerdendi, bir yerinde derin olmayan bir çukur vardı, içi de hep temiz suyla doluydu, ama deliği yoktu; eskilikten donuklaşan bardakları kullandıktan sonra bu çukurluğun içinde hemen, birer birer yıkar,

oraya yeniden temiz su doldururdu. O barın en sessiz olduğu zaman, yıkanan o minicik, incecik kadehlerin mermerin üzerine dizildikleri, yandaki çukurun temiz suyla doldurulduğu, her şeyin yerine kaldırıldığı, ikimizin de artık içki içmediği ya da bir şey yemediği, tertemiz dizilmiş eski, minik kadehlere ve o açık renk mermer tabanlı yuvarlak minyatür göle, deliği olmayan çukurluktaki azıcık duru suya baktığımız zamandı; belki de aynı dakikalarda Uzakdoğu'daki bir tapınağın bahçesinde bir ziyaretçiyle bir keşiş, örneğin Japon Denizini simgeleyen bomboş bir kum tarhının ortasındaki bir kaya parçasına bakıyorlardı."

Bir sabah anlatıcım yine böyle dört bir yanda kısa çıkmaz sokaklara bölünen ve bozkırın kayalık yamaçlarından sağlı sollu yukarı uzanan dış mahallelerden birine gelmişti. Evler hep olduğu gibi küçüktü, aslında duvarla çevrili kulübelerdi bunlar: aralarında ve arkalarında kayadan duvarlar yükseliyordu, en alçak kayalar bile evlerin duvarlarından daha yüksekti.

O mahallenin içinden geçen sokaklardan yalnızca bir tanesinin en yukarısına kadar arabayla girilebiliyordu; ötekilerin uçlarıysa çok geçmeden dik basamaklara dönüşüyordu. Basamakların şurasında burasında, o alçak yapıların arasında apaçık görülecek biçimde, birkaç otomobil duruyordu, pek fazla değil, ve bozkırın yamacındaki bu otomobiller sanki birbirinin üstüne binmişti, ta yukarıda, dış mahallenin de ötesinde, bir kayalık çıkıntının üstünde tek başına duran, ev boyunda ve genişliğindeki araba da sanki komutanın arabasıydı.

Hiç böyle bir alışkanlığı olmasa da ve yalnızca birkaç adımlığına da olsa bir koşu tutturan anlatıcım

ne yaptığını biliyordu. Aşağıdaki kulübelerin çoğunun önünde banklar vardı, doğu yönüne çevrilmiş bu banklar da, kırk yılda bir de olsa kimse oturmasa bile, bir cam kutunun içinde dış duvara yerleştirilmiş elektrik sayaçları, orada insanların yaşadığını kanıtliyordu, yaşamaktan da öte orada çalıştıklarını, iş gördüklerini: sayaçların sayı dilimleri çok hızlı dönüyordu, hatta birkaçının ok gibi gidiyor, neredeyse uçuyordu.

Ama anlatıcım mahallenin yukarılarına çıktıkça dilimlerin dönüşü yavaşladı. Önceleri yalnızca daire çizerek dönen metalin kesintisiz parlaması görülüyordu, ama sonraları sayacın dönen boyalı rakamları da açıkça seçilmeye başlamıştı. Yamacın yukarılarındaki bazı sayaçların dilimleri hiç hareket etmiyordu. Yükseldikçe bu hareketsizlik giderek artıyordu. Bu evlerin çoğunun pancurları da indirilmişti, tüten baca da pek yoktu.

Sabah güneşi altında bu metal levhaların hareketsiz durması çok tuhaftı. Öte yandan yukarıda, gitgide çoğalan kayaların arasında fenerler vardı, hatta yenilikten parlayan, evlerin tepesinden bakan direklerde; birkaç kez dolanıp tutturulmuş kalın elektrik kabloları sarkıyordu her taraftan, en küçük yapıda bile bolca kablo vardı. Aynı zamanda evlerin çoğu, gününbirlik ya da daha uzun bir süre için terk edilmiş olsalar da bakımsız görünmüyorlardı. Ta yukarıda, neredeyse mahallenin bitiminde yer alan bir tanesinin üzerine satılık olduğu yazılmıştı, hemen taşınılabilecek durumdaydı. Evin yan tarafında, oyun oynarken bir sıra oluşturup bozkırdaki çoktan boşalmış yamaça tırmanan çocuklar, evin yassı çatı çizgisinin üstünden, sabah göğünün artalanının üzerinde görünüyör-

lardı. Onların saçlarının uçları da, tıpkı yamacın sırtındaki savan otları gibi beyazımsı, saman sarısından bile açık renkte parlıyordu.

"O ev bozkırı gören bir manzaraya sahip olsaydı daha o gün satın alırdım onu. Ama bütün pencereleri elbette kayalığın üzerindeki kente bakıyordu." Yoldaki bir dönemeçten sonra ilk yıkıntılarla karşılaştı. Burada, yalnızca sayaç oyukları değil, kapılar ve çatılar da yoktu. Ufalanıp dağılmış dört duvarların içinde küçük ağaçlar, çoğu kez de incir ağaçları büyüyordu; ağaçların dibinde, döküntülerin arasında, şilteler ve kırık çanak çömlek. Ama yine de bol çiçekli ve meyveli bir sebze bahçesi ya da dolup taşan bir tavuk kümesi göze çarpıyordu.

Ancak ondan sonra, o mahallenin en son şeyi geliyordu, bozkır yukarı bir yapı; ne bir evcil hayvan barınabilirdi burada ne de bitki yetiştirilebilirdi, bahçe aletlerinin konulduğu bir depo da olamazdı burası. Bir tür küçük odaydı, oldukça büyük bir küçük oda, üzerinde bulunduğu yamacın çıkıntısını kısmen aşan bir oda. Büyüklüğüne rağmen sanki içi yokmuş izlenimini uyandırıyor, sanki bu oda yalnızca dört duvardan oluşuyordu; sanki içinde ne aletler ne de hayvanlar için yer bırakılmıştı, hele insanlar için hiç. Gerçi her tarafı tahtadan olan o yapının bir tahta kapısı da vardı, hatta birden çok kapı vardı, belli ki oradan buradan toplanıp getirilmişti bu tahtalar. Ancak bu kapılar birbirinin önünde duruyorlardı, yo, birbirinin üstüne yaslanmışlardı, içlerinden birini itecek ya da kaldıracak olsanız –çünkü girişi açmanın tek yolu buydu– arkasından öteki çıkıyordu önünüze, hem de boşluk bırakmadan, böylece, kapıları kenara

ite ite sonunda bir iç mekâna ulaşmak yerine kendini yine açık havada buluyordunuz.

Duvar olması gereken şeyler de aynı izlenimi uyandırıyor: Sanki, ta en arkadaki duvara kadar, hepsi birbirinin üstüne yığılmış, birbirinin üstüne sımsıkı bindirilmiş, istiflenmiş tahtalardı, örneğin aşığıdaki ev yıkıntılarından alınma, ıskartaya çıkarılmış pencere çitaları da vardı, ama bunlar ışık ya da hava girsin diye konulmamıştı, çaprazlama yerleştirilmiş ya da dümdüz konulmuş, kalaslar ve kütüklerle beslenmişlerdi, ve dört bir yana sımsıkı yerleştirilmişlerdi, içerde bir boşluk kalmışsa bile olsa fare deliği kadardı.

O kayalık bozkırın en yüksek yerinde böylesine bir yapı bulunması inanılmazdı. Neydi bu? Ne anlama geliyordu? Daha çok bir barikata benziyordu. Bu barikatta biçimi olan, o üst üste yığılmış kalasların ve kütüklerin arasında bir biçime sahip olan tek şey, en üstteki bir parmaklıktı, bir tür korkuluk ya da balkon. Gözcü yeri olan bir barikat. Başka da bir şey yoktu: ne bir baca, ne bir su yolu ne de bir göbek salata.

Bütün bunlar mahalledeki son fenerlerin ve elektrik kablolarının da ötesindeydi. Oysa araba yolu neredeyse ta buraya kadar geliyordu; barikata benzeyen bu yapının az uzağında ev boyutundaki, neredeyse bir otobüs boyundaki araba park etmiş duruyordu; o da bir Santana cipti, gelirken yanlarından geçen cipten çok daha büyüktü, bunun farları da bozkırın taşlarına karşı bir kafesle korunmuştu.

Boş duran arabanın ve çıkıntı yapan tahtaların yanından geçip –görünürde hiçbir merdiven yok– o parmaklığa doğru tutuna tutuna ilerledi. ("Ama daha

önce, birkaç adım gerilemişim," diye anlattı anlatıcım. "Böyle geri geri giderken dünya nasıl da harekete geçiyor, tıpkı çocukken öne yürürken bazen olduğu gibi!") Korkuluktan kulübenin içine bakınca, aşağıda, tahta bölmenin bir iç merdivenle ulaşılan iç tarafında bir odaya ya da bölmeye benzer bir şey görülüyor. Aşağı inmeyip orada, yukarda, yüzüstü yatıp uzun uzun içeriyi seyretti. Bir yatak, daha doğrusu bir portatif yatak, aşağıda, üst üste duran tahtaların arasına sıkıştırılmıştı. Yine de bir örtüsü vardı, bu sabah açılmış; başka da bir şey yoktu, hiçbir şey; suların ikiye bölündüğü yerdeki evde 'galip' kadının kurduğu görkemle kıyaslanınca tam bir tezattı buradaki; o sırada hiçbir insan da yoktu orada.

"Kocasının yasını mı tutuyordu?" diye sordum. "Ya da bir günahın kefareti mi ödüyordu?"

Anlatıcım önce yanıt vermedi, sonra şöyle dedi: "Yolda geçirdiğim günlerde sık sık yalnız kaldım, oysa daha önce hiç böyle bir şey yaşamamıştım. Bir keresinde bir bardaki tezgâhtan bir ekmek parçası aldım ve bir süre yanımda oradan oraya taşıdım, çünkü ekmeğe onu kesmiş olması gereken kadının parfümünün kokusu sinmişti. Ya da yanlarından geçerken beni birazcık itip kaksınlar diye sokakta sarhoşlara yanaşım. Dükkân kapılarını, benden önce onları açmış olanların dokunduğu yerden tutarak açtım ya da kapattım. Handaki banyoda temiz havlulara değil de benden öncekinin kullanıp bir köşeye bırakmış olduğu havlulara kurulandım. Lokantalarda kahveme şeker koyarken de başkalarının daha önce ambalajından çıkartıp ikiye bölmüş olduğu kesmeşekerleri aldım. Ama o barakadaki yalnızlık! (Yo, daha ziyade insanların oturduğu bir barikattı bu.) 'Galip kadın'!

Ortaçağa ait okuduğum destanlardan biliyorum ki bu tür sıfatlar ya da adlar çoğu kez tam tersini ifade ederler. Bir 'galip kadın', en başından bir 'mağlup'tur. Destanların özü, serüven iyi bir sonla biterse mağlubun aslında galip olmasında yatar. Ona galip denmesinin nedeni, gerçekte galip olabilmesi ya da olabileceği ya da olması gerektiği içindi. Şimdiki mağlubun galip gelmesi alınına yazılmıştı. Bu iki durumun arasında da serüven yaşanıyor."

Barakadan aşağı atladı. Rüzgâr çıkmıştı. Yapılacak bir şey vardı! O andan başlayarak konudan ayrılmamalıydı, hiç ayrılmamalıydı, ya da koku alma özelliğine sahip olan anlatıcımın dediği gibi, burnu koku aldığı sürece. Ne diye ayrılmamalıydı? Bir şey keşfetmek ya da keşfedilmiş olanı yeniden keşfetmek için.

Aynı gün, bu anlattığı öykü içinde son kez şaire ve yıldız sporcuya rastladı.

O günlerin Santa Fe'si, en azından kentin daha geniş yer tutan aşağı mahallesi, çok gürültülüydü. Ne var ki orada bir bağırıtı, şimdiki gibi bir bağırıtı duymamıştı hiç. Çocuklar, futbol seyircileri, vinçlere yön gösterenler, piyango bileti satıcıları ya da herhangi bir bağırın, başka türlü bağırırdı. Öğlen olmak üzereydi, anlatıcı kenar mahalle sayılan bir yerde, ıssız boğa güreşi arenasının yanından dümdüz yürüyüp geçiyordu, arena gelecek yıldan önce kullanılmayacaktı, çünkü yılda bir kez yapılan güreş, yaz başında yapılıp bitmişti; hazirandan kalma afişler sararıp solmuştu. Çılgık dışardan gelmişti, sokakla arenanın kavisinin arasında, hiç kimsenin kullanmadığı kuytu bir yerden, özellikle yazın herkesin oturmaktan kaçındı-

ğı, güneş alan tribünlerin bulunduğu, biraz bakımsız taraftan; orada sonbahar biterken motokros yarışları yapılacak, konserler verilecekti.

Devedikenlerine yapışıp kalmış plastik ve kâğıt parçacıklarıyla dolu olan bu yerde, iki yol arkadaşı genç bir adamla birlikte duruyorlardı. Bağırان genç adamdı. Onların çevresinde duran birkaç genç daha vardı. Son haftalarda sokaklarda birbirinin üstüne yürüyenler olmuştu, bir anda ciddileşip bir anda da yapmacık bir kavgaya tutuşuyorlardı: oralarda adetti bu. Ama buradaki ciddiydi, o gencin iki adamın önünde sağa sola zıplamasından ve daha çok kendi kendineymiş gibi bağırmasından belliydi bu. Hayatında hiç böyle bağıracağı olmamıştı o gencin. O güne kadar onlarca yıldır, sokakta yürürken, olsa olsa bir mırıldanma duyulmuştu ağzından, anlaşılmaz bir mırıltı, bazen de bir tükürük çıkmıştı. Şimdiyse vakit gelmişti ve o da savaş çığlıkları atıyordu. "Öldüreceğim! Sizi şimdi öldüreceğim!" Sonunda o ikisini tanıyan çıkmıştı, beklemedikleri bir biçimde olsa da.

O genç gibileri son zamanlarda sıkça ortaya çıkarılmışlardı. Hep tek başına, ya da olsa olsa ikişerli doluşmalarına karşın bulvarlarda ve bozkırdaki yollarda yan yana ve arka arkaya toplanınca koca bir grup oluyorlardı, onların yanında yöre halkı neredeyse azınlıkta kalıyordu.

Kimi zaman yaşları hiç de küçük olmayan bu kişiler sokakta gitgide ön plana geçiyorlardı. Büyük alanları, köprüleri, hatta kamu binalarının giriş kapılarını bile onlar dolduruyordu neredeyse. Öteki insanların arasından bakıyorlar, onların ne selamlarına ne de en basit sorularına yanıt veriyorlardı. Birbirle-

riyle de konuşmuyorlardı, ya da kendilerinden olmayan biri yaklaştığında susuyorlardı.

Böylece bir biçimde aralarında bir bağ olduğu anlaşılıyordu. Sanki herkesin konuştuğu dili yadsıyorlar, hatta bunu anlamıyormuş gibi yapıyorlardı. Kendilerine özgü bir dilleri vardı, bunu kullanarak yalnız kalmak istiyorlardı. Yalnız kalmak demek, buldukları bölgede –zaten onların kendi bölgesiydi orası, çoktandır çoğunluk olmamışlar mıydı orada?– onlardan ve onların dillerinden başka bir şeyin geçerli olmamasıydı, bununla ilintili olarak da o topraklar ve oranın yönetimi üzerinde hak iddia etmeleriydi, ki kısa sürede bunu elde edeceklerdi, hem de çok kısa sürede. Herkesin ortasında havaya bakmaları bir karar birliği izlenimi uyandırıyordu. Ve asla, hatta her gün onlara çarpanlar karşısında bile yüzlerini buruşturmuyorlardı, ne yanlarındakine ne arkalarındakine ne de kendilerine, kendi kendilerine gülümsüyorlardı. Onları bağlayan tek şey sayılarıydı görünüşte. Ancak her biri, birlikte girişecekleri, her an olabilecek ve şimdiye kadar benzeri görülmemiş derecede şiddetli bir darbeye hazırdı. İçlerinden bazıları şu ya da bu sokakta meydan okurcasına dolaşmaya başlamıştı bile. Ötekilerin, görünüşe bakılırsa sayıları gitgide azalan ötekilerin yolunu kesiyor değillerdi. Kışkırtıcı olan, yalnızca bu insanların yürüyüş tarzıydı, yorgun gibi, kemiksizmiş gibi sürüklenerek yürüyorlardı, ayaklarını sürüyorlar, dalgın olduklarını başkalarının gözüne sokuyorlar, sonra da birdenbire birinin üstüne yalancıktan saldırır gibi yapıyorlar, ama bakışları boşluğa takılı olarak onun yanından geçip gidiyorlardı.

Bu meydan okuyanlar öylesine biçimsizdiler ki çoğu kez onların kadın mı erkek mi olduğu anlaşılıyordu. Bu insanların özensiz hareketlerinde, zamanından önce yaşlanan, kendilerini olduğundan daha yaşlı, daha çirkin ve daha biçimsiz gösteren ve dünyanın suratına bir hakaret gibi çarpılan kadınların havası vardı; sonra ansızın, karşısındakiyle göz göze gelir gelmez bir çarpıda, yıldırım gibi doğrulup bir ölüm komandosuna dönüşüyorlardı.

Kendisini şöyle ya da böyle heyecana düşüren bir şey olduğunda burnunu sokmaktan geri kalmayan şair, bu meydan okuyulardan birinin tuzağına düşmüştü. Büyük bir olasılıkla hiçbir art niyet gütmenden o çocuğa yanaşıp konuşmuştu, çocuğun amacı ya da düşünceleri onu hiç mi hiç ilgilendirmiyordu ya da bunları bilmiyordu, onu ilgilendiren tek şey karşıdan gelen o gencin dış görünüşü ve yürüyüş tarzıydı, bu gencin üzerine yürüyüp onun anlayacağı bir dille ve sözcüklerle hücumu geçmişti.

Şairin kendini koruyacak durumda olmadığı beliydi. Kaba kuvvet kullanamazdı, zaten daha önce de böyle bir şey yapmamıştı. Nasıl ki insan düşünde birine saldırmak ister, ama yumrukları ötekinin bedene değmeden zayıflar, olsa olsa hafif bir dokunuşa dönüşür, işte o da bu durumdaydı. İşin daha da ilginç yanı, birçok spor kolunda deneyimli olan olimpiyat şampiyonu parmağını bile kıpırdatamıyordu, bunun nedeni olası sarhoşluğu da değildi; o da hiç kendini savunmamıştı, o da savunmasızdı, hem de çocukluğundan beri. Zaten saldırgan da onu hedeflemişti.

Saldırmanın bıçağı yoktu. Zaten bir silaha da hiç gerek yoktu, hiç konuşmadan, bağırmadan sporcuya

girişmişti bile, göstere göstere indirdiği yumrukların sonuncusu öldürücü olacaktı. Yakından bakılınca yüzü kırış kırış olan, yaşlı birine benzeyen genç, kaskatı kesilmiş olan sporcunun üzerinde uyguladığı yumruk ve öldürücü yumruk pantomimini hızla yineleyerek sporcunun yanı başında taş kesilmiş gibi duran şairi de, sözcükleriyle kışkırtmayı sürdürdü, amacı onun da işini bitirmekti.

"Şunu fark ettim: Öyküm tehlikedeydi," dedi anlatıcım. "Öyküm benim için önemliydi, hem de çok! Öylece seyretmeye devam etseydim, her şey olup bitirdi, daha önce olan her şey de önemsiz olurdu. Aynı şey geri dönüp gitseydim de, yoluma devam etseydim de, başka yere baksaydım da geçerliydi. Öykümün elimden alınmasına izin veremezdim. Böyle bir şey olamazdı! 'Hayır!'" Uzun zamandır ağzından çıkan tek sözcük bu olmuştu, neredeyse duyulmayacak biçimde, dişlerinin arasından. Sözüne devam etti: "Sakinleş, yüreğim." Yüreği sakinleşti. Böylesi de vardı.

Hayatı boyunca hiçbir şeye direnmemişti; kendini savunmayı becerememişti, ya da canı istememişti bunu. Sükûnet onun tek savunma biçimiydi; sükûnetin kendisi olmak. Şimdiyse, karşısındaki iki kişinin kafataslarını çökertmek için onların önünde gitgide daralan manevralarla, neredeyse kafalarına ve boyunlarına değerek saldırıya geçen o gence vurup devirdi, o da arenanın duvarına çarpıp bir daha ayağa kalkamadı. Böylesi de vardı.

Seyirciler o üçünün gitmesine izin verdiler, hatta birkaçı sanki bu olanları onaylıyordu; sanki her şeyi çığırından çıkaracak böyle bir şiddet eyleminin henüz zamanı gelmemiş gibi, ülkede savaşın patlaması

için henüz vakit erkenmiş gibi. Sürücünün otomobili hemen köşeyi dönünceydi. Böylesi de vardı. Ve şimdi herkes titriyordu; bir tek o titremiyordu. Sükûnet sürüyordu.

Daha sonra onları, yine hiç konuşmadan, buyurgan bir tavırla –arabanın, yani kendi arabasının anahatarlarını şairin eline tutuşturup ona yolu göstererek– eve göndermesi, bir zamanlar, oğlunu polis merkezinden aldığında ona attığı tokat gibiydi (orada kendisi, yani çocuğun babası, az daha kelepçeleri takan polisin üstüne yürüyordu).

İki suç ortağı söz dinlediler. Ayrılmadan önce hepsi birden hanın barında birer içki daha içtiler. Eski Olimpiyat şampiyonu birden –gerçekten birdenbireydi bu– şarkıya başladı: "Evdeki ahır kokuyor. Çılgın inek, sütü gübrelerin içine döktü. Atın çiftesini göğsüne yiyen anne öldü. Köyün sinemasında talaş sobasının kıvılcımları sinema perdesinin üstüne sıçradı. Kadın öğretmenlerin eteklerinin altına bakıldı. Bombaların açtığı çukurlarda seksek oynandı. Yataкта gerinildi ve babanın ayakucuna bıraktığı ısırganotlarına basıldı. Komşu, evin kapısında kendi oğlunun üzerinde tepindi. Acemi er olarak mısır tarlasında uyundu. Kayakların kıvılcımları televizyon ekranından geçti. Erkek kardeş Kanada'da kayboldu. İlk sevgili, Son Günlerin Azizlerinden biriyle evlendi. Japonya'daki kar Güney Amerika'daki karla karşılaştırıldı. Geceleyin çayırda yapılan slalomda bacak kırıldı. Baba da öleli çok zaman oldu. Kız kardeş de öleli çok oldu. Binlerce atın nallarından çıkan kıvılcımlar mezarlığı kapladılar. Son sevgilinin eli evin kilitlerini

değiştirdi. Dönemece sürtölerek geçilmedi. Madalya bir tek kez satılmadı. Beni düşürdüler. Ama her defasında evin yolunu buldum. Karanlıkta kıvılcımlar perdenin üstünden geçtiler. Yazın alacakaranlıkta yarasaların yanında oturdum. Kış akşamları da arkadaşların yanında. Ve evdeyken ya da yuvamdayken ne o yeri ne de evi düşündüm, düşündüğüm tarlalardan geçen yollardı."

Sürücüye elini uzattı Olimpiyat şampiyonu, sürücü ve öyküsü hakkında bir şeyler biliyormuşçasına hiç gözünü kırpmadan ona bakan şair de ayağa kalkıp şöyle konuştu: "Sabahtan akşama kadar yollarından şaşmadan at sürdüler. Çevrelerinde hep kelebekler uçuşuyor ve düşüncelerini dağıtıyorlardı. Mağaralarının ağzında, Pythia gibi, bir cırcırböceği oturuyordu. Oturup düşünerek çözüm bulunamazdı, bambaşka bir yönden gelebilirdi o. Kralların zamanından farklı olarak artık hiçbir makam yoktu. Neden yoktu acaba? Hiçbir zaman, hiçbir mevsimde bu kadar yalnız olmamıştı. Dağa tırmananlar ipin ucunda sallanırken birbirleriyle nasıl konuşurlarsa öyle şiir yazmak! Ah, Avusturya'da doğmuş olmak! Ama bütün hayatı boyunca korku ve dehşet içinde yaşayabilir mi kimse? Bırak kalbin kanasın ve konuş! Ne kadar büyük olursa olsun bir kafa, kafa olarak ne kadar da budalaydı; ne kadar büyük olursa o kadar kötü. Bir kral oğlu yalnız başına at sürmemeli. Kadın iki mızrak boyu uzakta oturuyordu. Adı olmayan bir kadınla evlenilemez. Onların düğünü sırasında bütün kentte bir tek kapı bile kilitlenmedi. Ama onun daha uzaklara at sürmesi gerektiğini kimse bilmiyordu. Gururlu bir kadının benzersiz yalnızlığı! Çok geçmeden ikisi de yorgunluktan öldüler. Gözyaşı yok, günümüzün kahramanı: Ağlarsan işin bitik demektir. Korku-

suz ve dehşetsiz bir aşk, ısıtmayan ateş gibidir. Kalbin, süvari, karnında patlasın. Aaron değneğini o kalbe vursun ve kayaya döndürsün; Musa yasalarını bu kayadan çıkarsın. Bütün sokaklardan geçilmeli, yoksa serüven asla sona ermez. Kralın sarayında beklemek gerek. Sonunda başlarına gelen en güzel şey güzel bir karşılamaydı. Benim yerim: Yüzüm aşağı dönük olacak. Rüzgâr olacak ve ben artık olmayacağım. Temelde bugüne kadar hayatımın neredeyse her günü bir utanç ve yüzkarasıydı; gurur duyduğum tek şey uykusuz geçirdiğim geceler. Mürekkep mantarı mürekkebinde, hemofil kanında yatıyor. Ağacın ne kadar yüksek olduğu tepesinde oturan insandan anlaşıldı." Uzun yılların şairi de bunun üzerine elini uzattı ona.

O ikisine para verdi ve onların arabasına binip gitmelerini izledi; şair direksiyondaydı, bir kez sarsıldılar, sonra bir kez daha. Aynı günün ikindisinde kendisi de sokağın ucundan bozkıra çıktı. Daha önce de bozkıra doğru geniş kavisler çizerek açılmış, her seferinde de akşama doğru kente geri dönmüştü. Her defasında onu geriye, Santa Fe'ye çeken bağ artık kopmuş, yolu değişmişti. Anlatıcının öyküsünde ilk kez olmak üzere yön de belliydi: kuzeybatı.

Handaki takvime bakılırsa yeni ay gelmişti. Ancak güpegündüz bile gökyüzünde bir hilal görünüyordu; takvim geçen yılın takvimiydi.

Anlatıcım tüm enerjisiyle insanların dünyasından uzaklaştı. Enerji dolu olarak bozkıra daldı. Binlerce sokaktan geçmelisin atınla, yoksa serüvenin hiç sona ermez!

Daha önceki ufak yürüyüşlerde olduğu gibi, evleri arkasında bırakıp otluk araziye girer girmez güneş gözlüğünü çıkardı, bunun nedeni yalnızca güneşin burada, çoğu beyaz badanalı olan evlerin arasında olduğundan daha az göz kamaştırması değildi; oradaki ayrıntıların etkisi de farklı oluyordu. O günlerde, iyice göz alan öğlen güneşinde bile koyu renkli gözlüğü bir an bile takmadı gözüne. Hem zaten her adımı, daha önce de, tıpkı böyle atmamış mıydı? Yoksa o adımları atanlar ataları mıydı? Hangileri? Bozkır gezini Kral Gılgamış mı? Aynı zamanda, şimdiye kadar her seferinde olduğu gibi, şunu ya da bunu daha önce yaşamış olduğu duygusuna kapılır kapılmaz, büyük bir tehlikeyle karşı karşıya gelecekmiş gibi de hissediyordu kendini.

Arkasındaki kent henüz çok gerçektir, vinçler, motorlu testereler, kaldırım makineleri. Ancak asfalt yolun sonundan savana atılan ilk adımla birlikte bambaşka bir gürültü dünyası oluşuverdi. Adımları, tıpkı devrileceği bir noktada ya da bir tür gürültü ayrımında olduğu gibi adeta işitilmez oldular, en azından otların arasındaki binlerce başka sesi bastırmıyorlardı; sanki yürürken ayakbaılarını çıkarmış gibiydi.

Ot ve otluk arazi sözcükleri de pek uygun düşmüyordu buraya. Dağlık arazideki bu ilginç bozkır—ama her bozkır ilginç değil midir?— ottan çok, yaz sonunun kuru bitkilerinden ve dikenlerinden oluşuyordu; yer yer de oldukça gevşek topraklar vardı, bunların üzerinde de bir moloz ve kül tabakası; ya da bozkırın her yeri tıkanıp kapanmış bir yolu çağırıyordu. Gerçekten de ta uzaklara kadar yerlerde cam kırıkları, porselen parçaları, şişe kapakları filan vardı. Bir tek ceviz ağacı boy vermişti orada, yolculuğun ilk kumanyası olarak onun çatlak kabuklarına el attı. Bozkırdaki egemen renk griydi, gümüş grisi. Boşta olan iki eliyle, yapraklarını döküp grileşmiş papatyayı, dev anason çalısını ve yine öyle solup grileşmiş lavanta çalılığını tuttuğunda bir koku duyulmuştu. Ertesi kış bana bu öyküyü anlatırken o koku hâlâ burundaydı.

Bozkırda uzunca bir süre geri geri yürüdü yine, bir yandan da Gece Rüzgârı Kentine veda bakışları atıyordu. Buradaki çevreye tezat oluşturan, oradaki evlerden çok, aşağıda birbirine kavuşan ırmakların, meyve bahçeleriyle kavaklıkların yemyeşil kıldığı kıyılarıydı. Uzun kavak ağaçlarının doruklarındaki—kentin aşağısında güneşin eriştiği tek yer burasıydı—güneş ışınları olmasa o yörenin her yanı onun gözüne iç karartıcı bir loşlukta görünecekti. Uzaktan gelen vuruş sesleri yansılı kayalıkların arasında çoğalıyor, yansıyan ses çok yakından geliyormuş gibi oluyordu, sesler birleşince, kentteki minarelerden, çok, pek çok minareden duyulan ezan sesleri gibi geliyordu kulağa. Bir yandan da geri geri giden adımlarının altında dört bir yana sıçrayan on binlerce gri çekirge-

nin sesi, tırnak keserken duyulan sese benzer sert bir çıtırtı.

Evet! Haydi bakalım! Olduğu yerde yüz seksen derece döndü. Bozkırdaydı, yanına ne alıp götürbilirdi ki? Kime? Kime olursa. Bir şey götürmeliydi. Üzerinde hâlâ zamanla rengi solan mavi iş kılığı vardı, bol gömleği ve pantolonu. Bir de güneşe karşı bir mendil bağlamıştı alnına. Mendili sıkarken kaşları da büzülmüştü, sanki bu hareketle birlikte gözleri de sıkılmıştı. Gerçekten de daha iyi görmeye başlamıştı. Okyanus neredeyse bin bozkır mili uzakta olsa da ufkun en yakın yerinden deniz mavisi yükseliyordu.

Hiçbir sürprizle karşılaşmadan akşama kadar yürüdü, iri bir hayvanla bile karşılaşmamıştı. Gördüğü en büyük hayvan, tepesinde sarmallar çizerek savanın içlerine doğru uzaklaşan kartaldı, kanatları neredeyse dümdüz açılmış iki bıçak gibiydi, koyu siyah ışıltıyan bir kayalık kargası sürüsü bir süre onun peşinden gitti; kartal olsa olsa üç beş kez tek notalı böğürtüler çıkarsa da, başının üstündeki kargaların ritmik çığlıkları havayı deliyordu, koro halinde bir kırbaç şaklamasıydı bu.

Anlatıcımşa doğru karşıya bakıyordu, en çok da yere, geri döndüğünde artık tamamlamak istediği mantar kitabı için özel ve olabildiğince acı bozkır mantarları –uzman sayılıyorsa, acı mantar uzmanıydı o– arıyordu; ayrıca böyle bakılmaktan hoşlanıyordu da. Ancak karayollarının uzağındaki o geniş bozkırda bir araba sesi duyduğunda başını kaldırıp bakıyordu, ya da yana dönüyordu (ancak çok narin otomobiller düzgün yoldan giderlerdi orada). Yürüyüşünün ilk

saatlerinde yine de yanından birkaç araba geçti, kimi uzaktan kimi yakınından, her seferinde de şu herhalde sayısız büyüklükte ve biçimde olan Santana arazi arabalarıydı geçenler. Daha sonra, bu arabaların bozkırdan öyle gelişigüzel geçip gitmediklerini fark etti: Direksiyondakiler, arazideki kimi yerde uçurum gibi derinleşen, sağdaki soldaki çukur derelere dikkat etmek, tıpkı kendisinin yaptığı gibi onların çevresinden dolaşmak zorundaydılar.

Buna karşılık, yürüyüşünün daha ilk saatinde olduğu gibi, koşuya çıkmış olanların soluklarını ense-sinde hissettiği zamansa başını çevirip bakmıyordu; ilk başta, onların önünde yürürken tıpkı onlar gibi adımlarını hızlandırmaya çalışmış, ama sonra yavaşlamıştı. Genellikle büyük bir grup halinde hızla ilerleyen, tekerlekleri tanksavar genişliğindeki motosikletler geçerken de başını kaldırıp bakmıyordu; haykırışları ve gıcırtiları o çıplak arazide kendilerinden önce duyulan bu araçlar sonuna kadar yanından ayrılmıyorlardı onun, hatta dört bir yanda çekirge seslerinden başka hiçbir sesin duyulmadığı yerlere gidene kadar bile; sürücülerin miğferli, mumya suratlarına ve zikzak biçiminde doğaya doğru atılan bedenlerine bakmasına gerek yoktu; tekerleklerinin altında yeşeren ne varsa parçalanıp dağılıyor, yerinden sökülüyor, eziliyor ya da belki de yeni oluşturduğu kökleri koparılıyordu. Belli ki bu sürücülerin her biri kendini mutlak bir serüven simgesi olarak görüyordu. Ama onun aradığı, serüven değildi.

Güneş batmadan önce en sonunda bozkırla baş başa kaldı. O arada 'daha büyük bir hayvan' çıkmıştı ortaya; bir kovukta yaşayan sahipsiz bir köpek önce

dişlerini göstermiş sonra da parmaklarını yalayarak bir süre peşinden gelmişti. Ortalık o kadar sessizleşmişti ki, çoğunlukla yerin altından gelen ve belli belirsiz duyulabilen sesleri duyabilmek için isteği dışında elini kulağına tutar olmuştu. Seyrek otların arasından bir esinti geçtiğinde ince yapraklı bir kitabın sayfaları çevriliyormuş gibi hafif bir çıtırtı duyuluyordu.

Evet, bu yörede daha önce dolaşmıştı, çok uzun zaman önce, ve yalnız da dolaşmamıştı, bunu bütün bedeninde hissediyordu. Az sonra geceyi geçireceği bir barınak bulması gerekecekti, ama gözlerini son güneş ışınlarından korumak üzere elini siper ettiğinde, en uzaktaki bulutların gölgesine kadar –oradaki bulutlar da ötekiler kadar kıpırtısızdı– baktığında bile sığınabileceği en ufak bir yer göremedi. Aynı anda ayağının altında, yol bulunmayan o yerde, bir böğürtlen çalısının neredeyse bütün bütün gizlediği bir kilometre taşı ya da yol levhası görüldü; bu gördüğü şeye bakılırsa, ‘Los Jeronimos’ pek uzakta değildi. Öte yandan, daha önce ‘Los Lobos’ (Kurtlar) adını taşıyan bir tabelaya rastlamış olmasına karşın öyle bir yer bulamamıştı; ‘Weymar’ adlı bir yol tabelasından sonra bu yeri bulamamış olması da unutulmamalıydı.

Buradaysa tavuk sesleri duyuluyordu şimdi, hatta hindi guruldamasına benzer bir ses. Sese doğru gidince gözden gizlenmiş bir koyağa geldi, orada bir küçük kilise yıkıntısından ve yanında çöp yığınları bulunan bir bahçeden başka bir şey yoktu. Yola çıkalkı çok olmamıştı ki savanda yürüyüşü değişiverdi, geniş geniş atıyordu adımlarını, ayaklarının iç tarafları hafifçe öne dönüktü, kar temizleme pulluğu gibi. Bahçe kapısındanayken önünden salına salına bir kirpi geçti, uzun zamandır görmemişti böyle bir şey, aynı anda

güneş de battığı için, batmadan önceki dakikalarda hayvan gözüne birden koskocaman ve yabanıl görünmüştü, "yolculuğum boyunca gördüğüm en büyük hayvandı."

Bu öykünün geçtiği sıralarda Avrupa'daki münzevilerin sayısı gitgide artıyordu. Bunlardan biri de bozkırda yaşıyordu, bu öykünün anlatıcısı geceyi geçirmek için onun yanına sığındı. Kilise yıkıntısının arkasında duran çürüğe çıkarılmış treylerde ona yemek ve yatacak yer verildi.

İkisi de konuşmak için ağızını açmamıştı, ancak ertesi sabah, kahve suyu kaynarken, bozkırdaki münzevinin sağır olduğu ortaya çıktı. Hem kendinin hem benim bir zamanlar iyi tanıdığımız kişiyle, Salzburg'lu eski diller öğretmeni kayıp Andreas Loser'le olan benzerliği anlatıcımın dikkatini çekti. Evet oydu adam. Birbirlerini tanımamış gibi yaptılar; ama münzevi ansızın Jamaika'dan gelme 'Mavi Dağ' kahvesini çıkardı ortaya. Demek üçümüzün arasından, tam da özellikle kulak verip dinleyerek yol almayı düşünmüş olan kişi sağır olmuştu ha, hem de bozkırın bitmeyen sessizliğinden?! Hem de adı 'Sabana de la Sonora' olan bir arazide?

"Orada geçirdiğim bir tek gece bile," dedi anlatıcım, "kulaklarımın tıkanmasına yetti, öylesine sessizdi gece, tavukla hindi bile susmuşlardı, uyandığımda, hiç olmazsa duyulacak bir ses çıksın diye elime bir demir testeresi alıp o kilisenin çanına sürtmek istedim."

"Bu Loser hiç değilse münzevilere yakışır biçimde size yardımcı oldu mu?"

"Evet. Hem bozkırda geçirdiğim bütün o zaman boyunca, gerçekten de, yayan yürüyor olsam da, atın üstünde dörtnal gidiyormuşum gibiydi."

Yürürken onu rahatsız eden şey, doğudan gelen güneş sırtına vururken, sürekli olarak önünde kendi gölgesini görmesiydi. Bu yüzden de ara sıra yine yengeç yürüyüşüne başvuruyordu. Ama daha sonra gölgesine bakıp toprakta açık seçik fark edilen ayrıntıları inceledi, öğlen yaklaştığında da zaten gölgesi neredeyse görünmez olmuştu; gölgesini küçülmüş olarak görebilmek artık hoşuna gidiyordu, çünkü bu, en ufak bir değişiklik göstermeyen savanda bir ilerleme, fark ettirilmeden eşlik edilme duygusu uyandırıyorordu içinde.

Böylece günlerce yürüdü. Hiçbir yerleşim yerine rastlamadı. Ama yalnız kaldığı gün de olmadı. Bir gün, uzaklarda, adeta bozkırdaki bir başka yolda, el arabası iten birini gördü. Bu gördüğü kişi ona doğru yürümeye başladı, az sonra da bir flütten gelircesine birkaç nota duydu, ama daha tizdi bu notalar, ezgisi de uzaklara yayılarak, her yere nüfuz ederek durmaksızın yineleniyordu. Delikli bir metal çubuk kanalıyla varlığını duyuran bu gezgin satıcıyı sevinçle karşıladı; o arada ayakkabısının bağları, her ikisi de, kopmuştu. Gezgin satıcının el arabasının üzerinde büyük harflerle ULTRAMARINOS yazılıydı, aslında demek istenen, 'denizaşırı ülkelerden mallar'dı. Ya da gezgin satıcı sırf ayakkabılarını cilalamak için gelmişti onun yanına, hem de ne cila!

Bir öğle sonrası biraz kestirmek amacıyla bozkırda gölge veren salkım çiçeklerin olduğu bir yere uzandı, daha sonra toparlanıp kalkarken birden yanı

başında ağırca bir şey, bağırarak, havaya sıçradı; yine sahipsiz bir köpekti bu, daha küçücükken bozkıra salınmıştı; önceden oraya yatıp uyumuştur, ikisi de o diz boyu otların içinde neredeyse yan yana yatarlarken birbirlerini fark etmemişlerdi, ama görünüşe bakılırsa köpek yerleştiği yerden şimdi korku içinde kaçıyor. Bir keresinde de külrengi bıldırcınlar o hiç ev bulunmayan bozkırda önünden kaçışmışlardı, önce yavaş yavaş, sonra birden hızlanarak, telaşla, yıldırım gibi havaya fırlamışlardı, koca bir bıldırcın sürüsü; yerden bitercesine ortaya çıkıveren birkaç avcı da bunların üzerine ateş etmişlerdi.

Bir sabah da koşan biri çıkmıştı karşısına, nereden geliyordu? Giysisinin önü terden sırılsıklamdı, hiçbir koşucunun koşamayacağı kadar hızlıydı; adam onun arkasına geçince geri dönmüş, yolunu kesmişti, elinde bir tüfek vardı ama belli ki avcı değildi; onun üstüne gelip silahının emniyetini açmış, onu karısına tecavüz etmekle suçlamıştı, yüzleşme için kendisiyle gelmesi gerektiğini söylemişti; ama bakışları karşısındakinin elindeki mantarlara ilişince hiçbir şey söylemeden oradan kaçıp gitmiş, bambaşka bir yöne doğru uzaklaşmıştı.

Bir keresinde de, akşam olurken ufak bir grupla karşılaşmıştı, ata binmiş bir genç kadın ve bir yanında üniforması yırtılmış çocuk yaşta bir asker, öbür yanında kaşpuyierinin önü açık, bir omzunda küçük, benekli, sarı gözlü bir doğan, ötekinde mantosunun tokasına sıkıştırılmış olarak bir deste iskambil taşıyan orta yaşlı bir adam vardı; ona, yaşlı bir adam görüp görmediğini sordular, yolunu şaşırmış, büyük olasılıkla da hafifçe aklını kaçırmış bir adam, yürürken havaya yazı yazan, arada bir, onun yaşında biri

için tuhaf kaçacak biçimde seke seke yürüyen; haftalardır onu arıyorlarmış ve onu ölü ya da diri bulmadan evlerine dönmeyeceklermiş. Onların sorusuna başını kısaca hayır anlamında sallayarak yanıt verip yoluna devam etmiş olsa da bu aranan adamın bir yerlerde, hem de pek yakında karşısına çıkmış olduğunu düşündü, bunun sonucu olarak da bu karşılaşmanın nerede ve nasıl olduğu gece boyunca aklına takıldı; hayır, görmemişti o adamı, sesini de duymamıştı, kokusunu da koklamamıştı –bu sonuncusundan kesinlikle emindi– ama? Adamı arayan o küçük gruptan yayılan telaş havası yüzünden aranan adamın resmi bir tür hayalet gibi zihninde yer etmişti.

Bozkırda batıya doğru binlerce adım gitmişti ki, o çelik çubuktan çıkan keskin, çınlamalı notaları yeniden duydu, hem de birçok kez; gezgin satıcının Ultramarinos arabası yine karşısına çıktı, o anda en çok neye ihtiyacı varsa ya da neye sahip olmak istiyorsa, ister bir elma ister bir yara bandı olsun, onu sundu ona.

Olabildiğince düz yürüdü. Bulunduğu yönden sapması durumunda, geriye, yolunu şaşırdığı yere dönmesi söz konusu bile değildi. İleriye, öne doğru gitmekten başka bir şey yapmıyordu, hatta yönünü yeniden bulmasını engelleyecek, neredeyse aşılmaz engeller yoluna çıksa bile. Belki birazcık dolanarak gidebilirdi (ama aşırıya kaçmadan). Ama geri adım atmak asla! Ancak geri geri giderek ilerliyorsa izin verilebilirdi buna!

Dolambaçlı yolların en doğallarını bile bazen hiç düşünmeden yok sayıyordu. Bu yüzden dik yamaçlardan aşağı kayıyor, yuvarlanıyor, takla atıyordu,

hem de kaç kez. Gitgide hızlanarak aşağı kaydığı böyle anların tiryakisi olmuştu neredeyse, kayarken de şurada burada önüne çıkan bir kekik çalılığını, yanından hızla geçerken kokluyor, birkaç böğürtlen koparıp ağzına atıyor, kabuğu soyulmuş bir ağaç dalında kurtların bıraktığı deliklere dikkat ediyordu.

Böylesi tehlikeli anların duyuları keskinleştirmesinde şaşılacak bir şey yok. Ancak bu durum, uzun süre etkisini koruyordu, bu yüzden de bunlardan kaçınıyordu. Tökezlerken ve düşerken kendisini rahat bırakmayan dehşet duygusu, sürekli yürümekten günde en az bir kez yorgunluktan yıkılıp kalan anlatıcımın gözlerini iri iri açmasına neden oluyordu, bu yüzden de daha sonra düz toprağa ayak bastığında önündeki bozkırı her zamankinden de geniş bir ekranda görüyordu.

"Böylece hiçbir şeyim eksik olmuyordu," dedi anlatıcım. "Ama tam da hiçbir şeye ihtiyacım olmadığında, bazen her şeyin eksikliğini çekiyordum. Bu nedenle zamanla, şimdiki ânın ve bugünün, dehşet verici şeylerle tazelenmesi yerine bambaşka bir şeyle tazelenmesini ister oldum. Çünkü, zaman zaman, zihnim yolda karşıma çıkan şeylerle adamakıllı dolu olduğunda, kendi kendime, istenç dışı, bir şeyler anlatmaya başladığımı fark etmiştim. Belli bir kişiye anlatmıyordum belki –yoksa öyle mi?– ama kendime de anlatmıyordum. Bu anlatma işi o kadar genişledi ki, beni çevreleyen bozkır kadar oldu. Böylesi anlarla, düşüncelerimin başka yerlere gittiği, tasalandığım, kendime ya da dünyaya küstüğüm, ya da daha kötüsü içimden bile konuşmadığım anların birbirine karşıtlığı karşısında bu anları neyin özel kıldığını fark ettim: İçgüdüsel olarak böyle konuşmaya başladığımda dü-

şüncelerim başka yerde olmuyordu, anlattıklarım orada olmayan ya da uzakta olan şeylerden söz etse de tam tersine tehlikenin içindeyken ya da hemen arkasından, olduğundan çok daha keskin bir biçimde çevremi algılıyordum. Daha keskin olmasa da daha renkli ve daha zengin bir biçimde. İç ve dış birbirinin içine giriyor, biri ötekinde bütünleşiyordu. Anlatmak ve bozkır birleşiyordu. Ve böylesi yakışık alıyordu. Böylesi bir anlatma, insanı keşifte bulunmaya götürüyordu, geçiş sağlıyor, hayranlıkla çevreye bakılmasına yol açıyordu, başını kaldırıp kuşlara, kartallara bakıyordun!"

Bir gece bozkırda, yıkık dökük pistlerden birinin kenarındaki bir garajda geceledi, bir bar tezgâhıyla bir de yatak olarak kullanılan bir girinti vardı orada. Bir başka gece, nöbetçi kuleleri ve dikenli telle çevrili bir garnizonda, bir başka gece yol kenarında, terk edilmiş küçük bir kulübede, kırık dökük eşyanın arasında (gece olunca bunlar yeniden eski halini alıyor, yerli yerinde oluyordu).

Uykusu, kısa olsa da, hep deliksiz ve düşsüzdü. Olağanüstü bir sabırsızlık onu uykusunda rahat bırakmıyordu. Bozkırın içlerine doğru yoluna devam etmek için duyduğu sabırsızlık. Yeni ayın karanlığında yatıyor ve o yörede günün ilk ışığının ne zaman görüneceğini kestirmeye çalışıyordu. Saatler boyu değişmeyen, ama hissedilir derecede genişleyen, çok şeylere gebe karanlığa sövüyordu. Ne zaman görünecekti ilk ışık ve sabah kuşları? Baykuşların sesleri bit-sindi artık.

O garajdaki küçük yatakta ışık yakmıştı, televizyonu açmış, üzerine yağ bulaşmış bir gazeteyi oku-

maya çalışmıştı: ama 'Santa Fe Günü' adlı gazete –demek hâlâ Gece Rüzgârı Kentinin o kocaman eyaletindeydi– geçen ilkbahardan kalmaydı, televizyondaki haberler de önceki ya da sonraki günün haberleriydi. Bozkırda yol almak için daha fazla bekleyemeden daha sabah karanlığında ayağa fırladığı bir gün, önünü yoklayarak adım adım ilerlemek onu öyle yormuştu ki bütün gün gözlerini açık tutmakta zorlanmıştı.

Bozkırdaki çöplerin arasında yarı kaybolmuş durumda, eğri büğrü duran, yerleşim yerlerini gösteren ve 'Santa Ana', 'San Juan' ya da 'San Francisco' (zaten o yerler de kaybolup gitmişti) gibi tabelalar yerine zamanla üzerinde 'Santa Paciencia' yazan bir tabela görmeyi diler oldu. Takımyıldızları seyretmekten bıkaçağı, kırk yıl dursa aklına gelmezdi, hele şu pırıl pırıl parlayan, gökyüzünde yay çizen ve sonbahar yaklaştığı için her gece görünen Avcı Oriyon'u; şimdi bütün o yıldızları görmek için başını kaldırıp yukarıya bakıyordu: Avcı'nın dizlerini, kemerini, sadağını oluşturan yıldızların tan ağarırken solduğunu görmek için; önce sadak silindi, sonra kemerdeki üç yıldız sıra geldi, silinmemekte direnenler hep omuzdaki iki yıldızdan biri oluyordu, özellikle de pırlıttısı gün yüzünden en son silinen, dizdeki yıldız Aldebaran. "Ah, sonunda gitti, gökyüzü boşaldı; artık yola çıkabilirim!" Ama daha dikkatli bakınca Avcı Oriyon'un, neredeyse gün ışığında, yine parladığı görülüyordu, hatta kemeri ve sadağı aydınlık gökyüzünde iyice ışıldıyor, ışıldıyordu; yoksa bunlar gözünde kalan kara imgeleri miydi yıldızların? Santa Paciencia!

"Ne zaman bozkıra ilk adımımı atsam hep heyecanlanıyordum," diye anlattı anlatıcım, "garajın, kışlanın, istasyonun, terk edilmiş ağılın önündeki beton, asfaltlanmış, taş döşenmiş, düzeltilmiş zeminden çıkıp bu alt tabakanın üstüne, içine, aşağısına, yukarısına ne zaman geçsem; o zaman bedenim yaylanmaya başlıyor, bu yaylanma bedenimden onca yükü çekip alıyordu. Ne kadar da kolay oluyordu bu, neredeyse aşırı kolay. Bu yüzden de taşlar koydum ceplerime; sürekli heyecan çekmekten kurtulmak değil, daha da fazla heyecan çekmek amacıyla durmadan yemek yediğini, midesini doldurduğunu söyleyen yazarı şimdi daha iyi anlıyordum."

Topraktan yükselen, özel, aromatik, baharatlı bozkır kokularının onun bu halini daha da güçlendirmiş olması mümkün mü? "Evet ama asıl güçlendiren bu kokular değildi. Hatta akşam olurken başım ağrıyordu bu yüzden, neredeyse midem bulanıyordu. Öylesine çoktu ki bu kokular ve bitkiden bitkiye öylesine farklı derecelerde, nitelikte ve hassasiyette oluyorlardı ki, bütün bunlar birleşince bir öz ya da esans elde edilebilir diye düşündüm, şimdiye dek kimsenin koklamadığı, tadına bakmadığı ve mutlaka dönerken yanımda götürmem gereken bir şey; uyardıktan ya da zorlamadan derin derin soluk almaya yönelttiği için de sağaltıcı gücü vardı. Yine bir tür öz olarak, bozkırdaki o bitki dünyasında zamanla bambaşka bir şey fark ettim: O bozkırın, yazın ta ortasına kadar bambaşka bir yer olduğunu gösteren ne bir meyve vardı orada ne de yeşeren bir şey; o uzun sapsapların, dalların tepelerinde soluk sarıdan griye kadar değişen renklerde sararıp kalmış otların, top top bitkilerin, çalılıkların ve dalcıkların çokluğundan anlaşıyordu

bu. Çiçeklerin ve meyvelerin solmuş kalıntıları bile çoğunlukla ufalanıp toz haline gelmiş, yere dökülmüş ve havaya karışmıştı. Ufka uzanan çiçek ve küçük meyve denizinden geriye kalan neredeyse yalnızca çiçeklerin yapraklarına, toz haznelere, boyunlarına filan destek vermiş olan şeylerdi: bunların başında sapları geliyordu elbette ve ayrıca çanakyapraklar, çiçeklerin boş dipleri ve destekleri, boşalmış tohum tüpleri ve çanakları. Onbinlerce küçük, miniminicik, çoğu kez de soluk kahverengi ve kireç beyazı çiçek ve meyve iskeleti, kendileri gibi sararmış, upuzun saplarının üzerinde, bütün bozkır boyunca, uzanıyorlardı, akla gelen binlerce biçimde, silindir, burgaç, dişli, balpeteği ve hatta üç, sekiz, dokuz biçiminde yükseliyorlardı bu mini iskeletlerin üzerinde. Orada görülmedik bir öz gibi üzerime gelen işte bu, bozkır bitkilerinin binlerce değişik biçimdeki sayısız iskeletiydi. Sanki bu minicik bitki iskeletlerinde kaybolmuş ve batmış koca bir dünya vardı da bu dünyayı o bitkilerde yeniden inceleyebiliyordunuz. Çünkü 'kaybolmuş' sözcüğü orada 'kokusu uçup gitmiş' anlamına gelmiyordu. Boş lavanta iskeletleri öyle bir lavanta kokuyorlardı ki. Boş gelincik kabukları da öyle bir gelincik kokuyorlardı ki. Kimyon sapları boştu, ama her zamankinden de çok kimyon kokuyorlardı. Benim burnuma bir de öteki koku, binlerce boş kılıftan yükselen koku, yani öz geliyordu. İskeletlere bakıp kokularını içime çekince –evet, onlara karşı içim sevgiye benzer bir şeyle doluyordu–, hatta onlara kulak verince (kabukların takırtısına örneğin), kendi iskeletimi de hissediyordum, ve bunun beni dehşete düşürdüğünü söyleyemem. Bitki kalıntılarına eğildiğimde bir an için göklere yükseliyormuşum gibi oldum, pe-

ki nerede hissettim bunu? Kemiklerimde. Buna benzer günlerin akşamında, gece kaldığım yere döndüğümde, böyle son derece ürkütücü bir bozkırdan bir kez daha sağ salim çıkabilmiş olmama her defasında hayret ettiğimi eklememe gerek var mı?"

"Bu konudan böylesine gözüpekçe söz ettiğime göre," dedi Taxham'ın eczacısı, "kendimden ve mantarlardan da kısaca söz edeyim. Kısaca diyorum, çünkü benim bu mantar tutkum karımın benden uzaklaşmasına neden oldu, şimdi de yazıcımı kaybetmek istemem doğrusu! Öykümüze devam edebilmek için bu konuyu anlatıp geçelim. Öte yandan şunu da kısaca belirtmek isterim ki, gazete ve televizyondaki güncel konular dışında, insanlığın son ortak konuşma konusunun çeşitli mantar türleri olacağına eminim, birbirlerini hiç tanımayanlar dahil herkesin, birbirine kulak verip, dostluk içinde görüş birliğine varacağı son konu bu olacaktır. Belki hâlâ paylaşabileceğimiz son ortak serüven bu olacaktır, anlatması bu kadar güç olduğu için de. Buna karşın bitip tükenmek bilmiyor bu serüven. Resimlere direndiğinden, bozkırı anlatması da böyle güçtür. Öyle bir mantar kitabım olacak ki insanlar, evet tam böyle, ben de hep bunu söylemişim! diyecekler, hiç böyle bir şey söylememiş olsalar bile."

"Hem de öyle ki, bozkırda onca bitki ve taş bulmuş olsam da yalnızca mantarların karşısında bir şey bulmuş olmak duygusunu tam olarak hissettim. Önüme çıkan en tadılmaz, hatta zehirli olanlardan bile bir parça ısırırım, en azından dilimin altına bir parça koydum, evet, tek başına yaptığım yolculuk ve suskunluk çoğu kez böylesine tatsız tuzsuz yapıyordu ağzımın içini. Ağzıma asit girsin istiyordum, özel-

likle de dilime acı değsin, ne kadar acı olursa o kadar iyiydi. Bazısı öylesine acı oluyordu ki, midemde tutamıyordum onu. Mantar kitabımda bu acı mantarlarından birkaçını tavsiye edeceğim, çiğ yenmek üzere. Ama bozkırdaki iyi mantarlar, tatlı olanlar: Gözlerim nasıl da açılıyordu onları görünce!"

"Sonra?" diye sordum.

"Başlangıç olarak yetmez mi bu?" diye sordu eczacı, "onlara bakmak bile heyecanlandırdı beni."

"Avcının avı karşısında heyecanlanması gibi mi?"

"Evet, olabilir. Tek farkı, mantarların benden kaçır değil, tam tersine beni bekler gibi olmalarıydı. Sonunda beni buldun, diyorlardı! Ama sayıca fazla olmamalıydı bunlar; o harika şeylerin fazlası, tahrik edip duyguları köreltiyordu."

"Bir şey daha var; bunu da söyleyince mantar konusunu burada kapatacağız: o mantarları koklarken bütün yakınlarımla kokusunu da aldım: babamın, annemin, büyükannemle büyükbabamın, özellikle de çocuklarımla, çocukkenki kokularını."

Daha sonra, anlatıcımın bozkırdan geçerken hiçbir şey aramadığı günler geldi. Ve o da bunu bir özgürlük olarak duyumsadı; "daha önceki arayışım olmasaydı bu özgürlükle karşılaşamazdım."

Bir tepenin üstüne oturmuş biri, boşlukta balık avlıyordu. Aşağılarda, zemindeki devedikenleri aynı zamanda deniz kirpileri idi. Erkek ardıç çalılarında, rüzgârsız geçen koca bir gün boyunca bozkırın bir ucundan öbür ucuna dişi ardıç çalılarında doğru sürü sürü polenler uçuşuyordu; demek bozkır sonbaharında açan çiçek vardı? Evet. Bir çam ormanında –demek bozkırda ormanlar da vardı? Evet– sincapların

kemirmesi için belli bir ağaç vardı (kentlerde kuşlar için uyuma ağaçları olduğu gibi); çam iğneleriyle kaplı zemine sanki elma artıkları serpilmiş gibiydi. Oradaki uzun otlar da –bozkırda bir seferliğine otlar da vardı– başlarını hem sallıyorlar hem de hızla indirip kaldırıyorlardı. Bir bulut tarlası, beyaz, oluklu, köpüklü, bir ölüdeniz biçiminde. O dağlık arazideki yığıntıların şurasında burasında yassı, oval taşlar, taşların tam ortasında kara bir daire. Buz çağında yontulmuş çakıltaşları, erirken buraya, denizin dibine çökmüşler, ‘göztaşı’ adını almışlar."

Üzerine konan küçük, minicik bozkır hayvancıklarını ciğerlerinin tüm gücüyle üflese de onlar yerlerinden kıpırdamıyorlardı bile. Bir gece, serinlikte iki elini, gündüz toplamış olduğu, boğa kafası büyüklüğünde ve onun gibi bordo-siyah bir yelli mantarın içine soktu –yine öyle bir mantar!– ve mantarın içindeki güneş ısını kendine çekti: işe yaradı. Toprağın üzerinde bir kelebek kanadı, dimdik, hafifçe yalpalarak, tilki kuyruğu gibi zikzak çizerek hareket etti: kapkara bir karınca taşıyordu onu. Öte yandan karıncaların burada bir topluluğu yok gibiydi; bir delikten üç-dört karınca çıkıyordu yalnızca; demek ki birbirinden uzak ve ilişkisiz küçük karınca köyleri ve öbek öbek yuvalar vardı.

Her yerde olduğu gibi arılar da dolaşıyordu orada, ama toprağa yakın hareket ediyorlardı. Bir keresinde de kocaman bir yeşil çekirge daha küçük bir yeşil çekirgeyi sırtında taşıyordu, küçük çekirge düşünce havada taklalar atarak kendisini taşıyanı aradı. Yeniden üst üste olunca bu ikisi bir at profili çizdiler; oysa bozkır kelebeklerinin yandan görünüşü koyunlara benzer. Bu kelebeklerden biri, taş grisi olan biri,

bir seferinde kendi gibi gri olan bir kayalığın önünde uçuyordu, kayanın üstüne vuran gölgesinden seçilebiliyordu ancak.

Ara sıra da bozkırda arı kovanları görüyordu, çoğunlukla da bir kayanın dibine dizilmiş olarak, böylece sürekli bir vızıltı duyuluyordu, kovanlarına dönen arılar karanlık deliklerden içeri süzülürken kabarık sarı tüylü bacakları parıldıyordu –demek orada çiçek açan bir şeyler vardı?– böyle bir arı topluluğunun önünden her geçişinde üstüne bir hayvan, ya bekçi arı ya da polis arı saldırıyor, çoğu kez de sokuyordu, hep de elmacık kemiğinden.

Bozkırın uzun, seyrek otlarının arasında kalan ve ancak önlerinde durunca fark edilen küçük yeşillikler, kendiliğinden gelişen sebze bahçeleriymiş, içinde kuzukulağı ve kara hindiba salatasını andıran, ama ondan daha sık, yumuşak ve sulu olan, tadı da bunlar gibi hafif acı olan bir bitki vardı. "Oradaki kadar lezzetli şeyler yediğim olmadı hiç," diye anlattı, "fazla değildi, ama o oranda da lezzetliydi. Ve ilk kez olmak üzere de hiçbir şey okumadım, ya da şöyle söyleyebilirim: bozkır, bozkırdaki yerler benim kitaplığım oldu."

Sonra arı kovanları azaldı, kovanlara giren arıların arka ayaklarındaki çiçek tozları da gitgide azaldı. Sonunda arka bacaklar tümüyle tozsuz oldu. Daha sonra bulduğu böğürtlenlerin hepsinin yalnızca yarısı olgundu; öteki yarı yeşildi, olgunlaşmayacaktı da. Öte yandan bozkırdaki yıkık bir evin yanı başında bir manolya çiçek açıyordu, o yıl ilk çiçeğini veren bir ilkbahar ağacı.

Özellikle çam dallarının durup dinlenmeden uğuldadıkları, adacıklar gibi kümelenmiş çam ormanları, ilkbahar öncesi günleri yaşar gibiydi. İşte böyle güneşli, ancak serin bir gün, akşama doğru, balçık sarısı, neredeyse çorak iki küçük yamacın arasında, rüzgârdan korunmuş bir yerde dinleniyordu, iki yamacın eteklerinin buluştuğu yerdeki boğazın dibinde yatacısına serilip yatmıştı. Çam iğneleriyle kaplı toprakta yan yatmıştı, toprağın şurasından burasından, çıplak bir sapın üzerindeki zar gibi incecik bir yapraktan oluşan bir bitki başını uzatmıştı, yapraklardan metalik bir çınlama duyuluyordu.

Elini uzatsa tutacak kadar yakınında olan balçık duvara gitti bakışları. Duvar enlemesine nişler oluşturarak oyulmuştu; bu niş, diye düşünmüştü, yumuşak balçık tozuyla ve çam iğnelerinden oluşan tabakayla birleşince gecelemek için çok uygun olurdu. Görüş açısında, batmaya yakın güneşin yarattığı, kırmızıgrısı, oldukça çatlak topraklardan başka bir şey yoktu.

Eskiden beri basit, dramatik olmayan olayların ve hareketlerin tanığı olduğunda dikkatini gözlemlemeye yöneltirdi; örneğin yağmur hızlanırken ya da yavaşlarken, ya da öylesine yağarken; kar erirken; bir su birikintisi yavaş yavaş kururken. İşte yine böyle batmakta olan güneşin aydınlattığı balçık mağarayı izliyordu.

Gerçekten de bir aydınlatmaydı, yapay gibi görünen bir aydınlatma, bir projektörün ya da film ışıldığının aydınlattığı; her bir ayrıntısı adamakıllı ortaya çıkmıştı, toprak duvar taneli, kıvrımlı, rölyef gibi görünüyordu. Kimi yerde dışarı çıkmış olan ağaç köklerinin liflerinde balçık kırıntıları ve birkaç da yosun parçası sallanıyordu, ancak şimdi, güneşin gün bo-

yunca ulaştığı o bir tek anda sabah çiği siliniyordu üzerlerinden. (Bozkırda çok çiğ oluyordu, yapışıp kaldığı tek yer de neredeyse yalnızca kuşların tüyleri ve üç-beş yosunlu yerd, ama oldukça yoğunu burarlarda, yosun yastıkları sulu sünger gibi oluyordu.)

Bakmasını engelleyen tek şey, ta içine kadar örümcek ağlarıyla kaplanmış bir avcı fişegi kovanıydı; çok uzun zamandır kumların altında kalmıştı. Ama almadı onu, oraya aitmiş gibi dokunmadı ve kendini bıraktı. Bıraktı. Ve hiç soluk almadan uzandı oraya; bir süre soluk almaya ihtiyacı olmadı.

Düz yerleri gitgide lamba sarısı bir renk alan, çatlak ve kabarık yerleri de kömür karası olan niş, yorgun gözlere iyi geliyordu, hatta yeşilden de iyi. Burası bir dağın yan yüzü de olabilirdi, bir zaman öncesinde, bütün tarihin ötesinde ya da en azından dışında, ve kişi bu tarih öncesi dağda, tıpkı onun kadar upuzun uzanmış yatardı. Şu anda yapılan savaşlar o dağın çok ötesinde yapılıyorlardı. Balçığın içinden kum dökülüyor, kum çiğları vadi aşağı akıyorlardı. Ne kadar yaşlıydı bu dünya. Ya da ne kadar genç? Hatta işin başında mıydı, ya da daha öncesinde? İçe doğru eğimlenen balçık düzlük, batan güneşten aydınlanmış ya da ışıklanmış gibi durmuyordu, sanki içinden aydınlatılmıştı; sanki kendisinden yayılıyordu ışık, ışık kaynağıydı; sarının her tonunun oynaştığı balçıkta ışığın ta kendisiydi. Sevgili atalarım. Sevgili babam. Sevgili annem.

Balçıktaki bir delikten dışarı bir ejderbaşı uzanıyor, bir çayır çekirgesi apansız cırlıyor, yukarda, yamacın tepesinde elinde silahıyla bir bozkır avcısı çıkıyor ortaya ve orada yatan hayvana ateş ediyor, bu-

nun üzerine aşağıdaki dar geçitte anlatıcının ikizi ortaya çıkıyor, ve avcı tarafından ânında vuruluyor. Ve bir yeşil ekirge havaya sıçrıyor, zıplarken uçmaya başlıyor, bazen böyle bir Şeyi o da beceriyor, salt düşlerinde olsa da (havaya sıçrarken gri kabuğunun altından mavi kanatlarını germişti ve uçarken hep mavi görünmüştü, ama yere konar konmaz yine koyu gri olmuştu).

Dar geçitin başka bir tarafından bir arazi aracı yaklaşmıştı, yine bir Santana idi bu, düğün arabası olarak süslenmişti, araba onun olduğu düzeyde durdu, direksiyonda anlatıcının oğlu vardı, gelin de Şenliğin genç kraliesiydi. Oğlu ona doğru eğilip Şöyle dedi: "Sen beni reddetmedin baba. Ben kendi isteğimle uzaklaştım senden. Seni terk ettim. Zaten senin isteğiğin de buydu." Anlatıcımrsa oğluna hemen Şu yanıtı vermek istedi: "Ben çok büyük bir hata işledim, telafi edilemeyecek bir hata!" Ama ağzından tek bir sözcük bile çıkmadı, bunun üzerine gen çift ona el sallayıp yollarına devam ettiler. stne üstlük taş gibi sert ve ağır kestaneler dökülmeye başladı aşağıdaki yola, her tarafa çarptılar, bir tek onun başına rastlamadılar, oysa bu darbelere ihtiyaı vardı; sonra da oğlu kaybolup gidiverdi, bundan sonra birbirlerini bir daha asla grmeyeceklerdi.

Az önce 'yaratılış'ı izlediği oyuğun karşısında l gibi yorgun yattı. Zamanı dolmuştu. Bu duvardan çıkıp kurtulmak olanaksızdı. Boş gibi duran bir sümüklüböcek kabuğu, balçık duvarın dibinde tuhaf bir biçimde sarsıla sarsıla ilerliyordu, sonra durdu, yine yuvarlanarak ilerledi, sonunda, az uzakta, balçığın sarısından rengi ayırt edilemeyen bir arının duvarın üzerinde aşağı doğru saldırdığını ve sümüklüböcek le-

şini içinden çıkarmak amacıyla kabuğu iteleyip kakaladığını fark etti. Bir başka eşekarısı da bir arıyı sarmalamış, tozun içinde onunla yuvarlanıyordu. Ve anlatıcım öylece yatarken, balçık yüzeyde az önce ortaya çıkan bir mantarı çekip aldı, ama onu topraktan koparmaya çalışırken kendisi için fazlaca ağır olduğunu gördü, evet, hatta gitgide ağırlaştı, her iki eliyle kendisini tutup çekmeye çalışsın kendi altındaki oyulmuş toprağın diplerine çekti, artan bir karanlık ve sonra da dipsizlik.

Şimdi de ecel terleri dökmeye başladı anlatıcım. Böyle bir şey var mıydı? Evet. Ecel teri normal terden daha ağdalı olurdu, bütün gözeneklerden kötü bir su olarak fışkırır, insanı dış dünyadan koparır, deriyi havasız bırakırdı.

Akşam öncesinin aydınlattığı balçık duvara şimdi de bir gölge vurmuştu, uçucu bir gölge değil, telaş etmeden, dikkatle onun arkasına geçen ve orada çömelip kalan birinin gölgesi, bir kadının gölgesi, karşısına çıkan en güzel gölge – daha önce hiç böylesine sevimli, canayakın bir gölge görmemişti!

Bu kadın gölgesi ona şunları söyledi: "Buradaki ölülerin arasında canlı bir şey aramaktan vazgeç! Bu suskunluğundan sıyrılacaksın. Yoksa bu suskunluğun senin bugün ölümüne neden olacak. Senin susman, bir suskunluk değil. Gerçi başlangıçta ve daha bir süre sana dünyayı genişletti. Ama sen böyle yalnız kaldıkça suskunluğun da bir tehlike halini aldı, hatta hayatını tehdit eder hale geldi. Sürekli bir suskunluk içinde olman, şu anda senin gözüne ne kadar anlamlı görünse de, senin için yalnızca bugünü gerçek dışı yapmakla kalmıyor, geriye doğru etki ederek senin daha önce yaşamış olduğun her şeyi yok ediyor, hatta

ta çocukluğuna kadar en simgesel olanları bile. Belleğini değersiz kılıyor, bozuyor –oysa belleğin olmadan dünyada ne işin var–, ve sendeki izleri siliyor. Dünyanın sınırına dayandın, dostum. Ve dünyanın sınırının ötesine geçmek tehlikesiyle karşı karşıyasın. Bu yüzden ‘yeniden konuşmak’ yönünde harekete geçeceksin, ‘sözcükleri yeniden bulma’, ‘cümleleri yeniden kurma’, yüksek sesle, hiç olmazsa duyulacak kadar. Konuşman baştan sona yanlış ve budalaca olsa da: Önemli olan ağzını yeniden açman. Hem de hemen bu akşam, aşağıda Zaragoza’da. Yardımına ihtiyacım var. Evet yanlış duymadın: Yardımına ihtiyacım var. Ancak bana yardım edebilmen için önce ağzını yeniden açman gerek!"

Kafasının arkasına bir darbe daha yedi, bu defaki adeta yumuşakçaydı. Ve kadının gölgesi kayboldu. Arkasına döndüğünde kimseyi göremedi. Artık bozkırdan çıkmalıydı.

Birden telaşa kapıldı. O mu kapıldı? Evet. Daha önce pek yapmadığı bir şeyi yaptı: koştu, hızla koştu.

Hep yokuş aşağı gidiyordu. Arada bir, koşmasını kesmeden sıçradığı da oluyordu. Uzun süre önce yitirmiş olduğu bir şeyi gördüğünde bile onu yerden aldı ve hemen koşmasına devam etti (ne olduğunu söylemediği bu şeyi bambaşka bir yerde yitirmişti oysa – yine bir karga mıydı onu taşıyıp getiren?).

Hızlanırken daha da keskinleşti duyuları. Küçük parmak boyundaki, kuyruksuz bozkır kertenkeleleri kayalıkların arasındaki yarıklara kaçtılar. Bütün o zaman boyunca önüne çıkan tek yılan, uzun, kol kalınlığında, gri-siyah bir yılan, yine kendisi gibi gri-siyah bir ağaç gövdesine şaklayarak tırmandı ve

yukarda asılı kaldı, tıpkı eczane işaretindeki yılanı benzemişti; her ikisinin, aşağıdaki adamın ve yukarda sallanan yılanın bakışları aynıydı: göz kenarıyla, kıpırtısız.

Sonra bozkırın griliğinin içinden pervaneler çıktı, onlar da bozkır gibi griydiler, gece kelebeklerinden biri kanatlarını iki yana açtığında kanatlar saydam göründü, iç taraflarında bir ay, yıldızlar, gezegen halkaları vardı, işlemeli cam pencerelere benziyorlardı biraz, ortaçağdakilerin değil de yaşadığımız çağın. Ayrıca hava, yeryüzündeki küçük çatlaklardan ve deliklerden gelen evrensel işaretlerle, kara kurbağa bağırışları ve çekirge sesleriyle doluydu. Birkaç yarasa zikzak çizerek uçuyordu, onları ne kadar özlemiş olduğunu fark etti. Artık geriye dönüş yoktu. "Dönmeğeense ölürdü!"

Kente yaklaştığının ilk belirtilerinden biri, bozkır bir uçtan öteki uca geçen bisikletliler oldu, cıyaklayan frenlerinin sesi ufku kaplamıştı. "Yanımdaki sopayla onları vura vura öldürdüm," dedi anlatıcım, "o günden beri bozkır başbelalarından temizlendi yeniden." Bir başka belirti: Sürekli yürüyüşü sırasında yerde bulduğu ve kendine hareket kazandırmak için olabildiğinde ileri fırlattığı irili ufaklı şeyler; başlangıçta yalnızca taşlar ve sopalardı bunlar, daha sonra bunların yerini gitgide artan bir ölçüde boş şişeler, konserve kutuları, piller ve tuğla parçacıkları aldı.

Arkasında, belki epeyce aşağılarda, henüz görülemeyecek bir yerdeki kentin bulunduğu son bir sırta gelince, uzaklardan binlerce sesin oluşturduğu bir şarkı duydu, bir koraldı bu, devasa bir manastırdan gelir gibiydi; bu sesin otomobillerden geldiğini anladı, ak-

şam iş çıkışında otoyola dolmuş, hareket halinde, birbirini tampon tampona izleyen otomobillerdi. Kente ilişkin ilk gördüğü şey aşağıda, ayaklarının altındaki havaalanı pistiydi; iniş ışıkları kıvrıla kıvrıla uzuyordu, gökyüzünde de bir yolcu uçağı olduğu yerde göz kırpar gibiydi, oysa anlatıcım orada, dağlık arazideki bozkır otlarının arasında, elinde bir yerlerden bulduğu bir bozkır patatesiyle, kendisiyle aynı yükseklikte bulunan iri uçağın tam karşısında duruyordu gerçekten de; arkasında, insansız boşluğun ötesinde, irileşen, henüz karanlık olan ay, önünde, hem sağında hem solunda, otoyol ve bu yolu kesen demiryolu; üçgenin içindeki dünyaya geri dönmüştü.

Ne olursa olsun bütün o zaman boyunca daireler çizmemişti. Çünkü kent, yola çıktığı Santa Fe'den çok farklı bir konumdaydı; gerçi bütün İspanya'ya hükmeden bozkırın içindeydi yine, ama alçak arazideydi, otluk bozkır orada bir ot ve şalgam savanına dönüşüyordu; iyi de oluyordu, böylece artık başında baskı olmayacaktı. Aşağıya varınca, tıkanmış kulaklarını açtı. Oradaki kent yalnızca bir eyalet başkenti olsa da içine on tane Santa Fe ya da Gece Rüzgârı Kenti sığardı, adının Zaragoza olması öyle sıradan bir benzerlik miydi? Hayır, burası gerçek Zaragoza'ydı, arka görünümdeki alçak arazideki Ebro'yla birlikte.

Kuzeydeki kent çıkışına ulaşana kadar şimdi bütün bu kocaman Zaragoza'yı baştan başa geçmek gerekiyordu, Öylesine uzun zamandır yaya yürüyordu ki, sonuna kadar sürdürmek istiyordu bunu, hem de dosdoğru giderek.

Sorun yaratan, uzun mesafeler değil, her yerde önüne çıkan engellerdi. Böylece bir başka serüvenle

daha karşılaştı; geniş bozkırdan çıkıp, yayan olarak, bugünkü küçük dünyaya girmek bir serüvene dönüşebilirdi, hatta bu, yürüyerek oradan çıkış yolunu bulmaktan daha da serüven dolu olabilirdi.

Üstelik kendi kendisiyle bahse girmişti: hedefine varıncaya kadar bozkırdan olabildiğince ayrılmayacaktı, hatta kentten geçerken bile; deneyimlerine göre bu iş İspanya'da yapılamayacak bir şey değildi. Ancak bozkır öncelikle karayollarının arasında kalan mahallelerde korunmuştu. Böylece otoyol korkuluğunu tırmanıp aştı, koşarak ve zıplayarak karşı kıyıya geçebileceği o ânı bekledi, yine aynı biçimde demiryolunu geçti, önünde yalnızca otoyolun öteki bölümü kalmıştı, sonra uçuş pisti, sonra yerel tren yolu, hep sert otların bittiği üçgen alanlardan, neredeyse boş, hep daralan, sivrilen, küçülen üçgenlerden geçti, ta kentin içine kadar, hatta neredeyse kentten dışarı.

"Burada artık ayrıntılara girmek istemiyorum," dedi anlaticım. "Ama günün birinde günümüzde geçen bir serüven kitabı yazacak olursanız, açık araziden –böyle bir yer kalmışsa– metropollere yapılan bir yürüyüşü anlatmalısınız."

Kendi sıradışı serüvenini anlatırken yalnızca üçgen arazi parçalarından geçerken karşısına çıkan ve yolların arasında kaldıkça, sıkıştıkça daha da çoğalan ve daha da çeşitlenen çok sayıdaki hayvandan söz etti. Özellikle de bozkırda rastlamadığı, büyük hayvanlara rastladı oradaki savan adacıklarında, kente yaklaştıkça büzülen, sonunda kafes gibi daralan, genellikle sivri, gitgide sivrilen üçgenler biçiminde olan, sonunda küçüle küçüle çizgi halini alan o adacıklarda; dışarda, bozkırda olmayan tavşanlar orada, öbek öbek oturuyorlardı, hatta şurada burada, kaçmayı dü-

şünmeden, bir tilki de oturuyordu yuvasının önünde, beyaz bir gelincik de; sanki bütün hepsi, yüksek raylarla ve setlerle çevrili ot yuvalarında, yukardaki uçaklardan bakanlar dışında bütün gözlerden uzak olduklarını bilir gibiydiler.

Zaragoza'nın merkezine girmeden geçmiş olsa da orada, daha önce Gece Rüzgârı Kentine benzer bir şenlik yapılmakta olduğunu fark etti. Çok sayıda kilisenin kapıları ardına kadar açıktı, içleri de ışık içindeydi, oysa çevredeki bütün dükkânlar kapalıydı (bunların arasında özellikle eczaneler göze çarpıyordu –gözleri onları arıyordu– daha önce Santa Fe'dekin tersine bu kentte bütün dükkânların demir kepenkleri de indirilmişti).

Evet, Santa Fe'nin koruyucu azizesi Nuestra Señora del Pilar, yani Sütunların Azizesi şerefine düzenlenen yıllık şenlik yapılıyordu. O zaman Ekim ortaları mı oluyordu? Evden uzaklaşalı o kadar olmuş muydu?

Zamanı telafi edebileceği gibi adımlarını hızlandırdı. Şenliği gözü görmüyordu. Bir başka yan sokaktan ansızın çelik flütün sesi duyuldu, kentin yapıları arasında bozkırda olduğundan daha tiz çıkıyordu bu ses, çılginca, damların üstüne yükselerek, seyyar satıcı arabasını birkaç adım sürdükçe tempolu olarak yinelenen bir dizi ses; eskisine kıyasla daha vahşi, gem almaz, kibirli ve aynı zamanda –ne de olsa seyyar satıcı, bayram günü de olsa, malını satmak istiyordu– hizmete hazır bir nezaket ve mesafeyi koruyucu resmiyet içinde. Seyyar satıcının müzik umurunda değildi, onun derdi bağırarak ve malını sunmaktı. Sesi şenlik gürültülerini bastırıyordu.

Demek ki seyyar satıcı onunla aynı yolculuğu yapmıştı, bir eyaleti baştan başa geçmişti, sonra da bir başkasını, sonra da bir başkasını, böylece bunca hafta sonra, her biri kendi usulünde yol teptikten sonra aynı anda o büyük kente varmışlardı.

Gürültülü müzik uzaktaki bir paralel sokakta, onunla aynı yükseklikte, Rio Ebro'ya doğru ilerliyordu. Öyküsünü anlatırken ilk kez olmak üzere, kimbilir ne zamandır ilk kez? gözlerine yaşlar doldu. Hemen seyyar satıcının yanına gidip ondan bir şeyler satın almak istedi.

Buna gerek kalmadan Puente Piedra'da karşılaştılar, orada seyyar satıcıya bıçağını biletti.

O arada gece olmuştu, Zaragoza'nın da, kendisinden önceki kent gibi bir Gece Rüzgârı Kenti olduğu ortaya çıktı. Randevusuna gitti: Navarra krallarının sarayı yerine Ebro'nun kuzeyinde, öte yakasındaki kentin dış mahallelerindeki bir otogara.

Kendini yorgun hissetmemesine karşın dizleri bükülüyordu. Otogar, bir yanında sıra evler dizili, öte yanıysa bozkıra açılan bir sokağın sonunda yer alan uzun, duvarsız bir holdü. Holün tavanına çok sayıda kalın, yuvarlak beton direk destek veriyordu, her bir direk değişik istasyonların duraklarını belirliyordu, Huesca'ya, Lerida'ya, Tudela'ya, hatta daha da ötesine, Pirene Dağlarının ötesine giden otobüslerin duraklarını. Direkler, kaideler üzerine oturtulmuştu. Camlı, iyi aydınlatılmış bir bekleme salonu olduğu halde, neredeyse karanlıkta yolcular bu kaidelerin üzerinde –merkezdeki şenlikten başka bu direklerin yanında da şenlik vardı– oturuyorlardı, sayısı iki düzineyi geçen kaidelerin her birinde birer yolcu

vardı. Ayakta durup sırtlarını beton duvarlara dayamış olanların sayısı da az değildi.

O da kendi sütununun dibine oturdu, sokağa en yakın olanına; gelip geçen kamyonların rüzgârı yüzünü yalıyordu. Hole giren otobüsler direklerin arasındaki koridorlardan geçerlerken küçük araçlar gibi büzülüyorlar, çıkarken de devleşiyorlardı. Sokaktaki sıra evler neredeyse boş gibi duruyorlardı. Demek ki buradaki şenlik, kentin belirli semtlerinde yoğunlaşan türdendi, böylece kentin öteki semtleri daha da ıssız görünüyordu. Plastik parçaları kentten dışarı uçuşuyordu. Gümüş rengi top top devedikeni isporları ise, bozkırda sıkça görülen dikenli çalılarla birlikte, yerde yuvarlanarak ara sıra da zıplayarak, kentin içine doğru. Artık zaman geçmiyor muydu?

Tam o sırada omzunda bir el hissetti, öyle sıcak ve yumuşaktı ki bu el. Bir başka el de alnına kondu, bir el daha. Birçok el dokundu ona, omuzlarına –titiyordu– bir palto koydular. Ve kadın, onu izleyen kadın, "Uyuyorsun," dedi.

Katlanır kapıları açık ve binmeye hazır olarak önünde duran taşıt, bir Santana arazi aracı değildi, geçen defa gördüğü, neredeyse otobüs uzunluğundaki Santana da değildi, gerçek bir otobüstü, otogardaki öteki otobüslerden farklı bir yanı da yoktu, tek farkı içinde ikisinden başka kimse olmamasıydı; kadın direksiyonda, o da yanında, turist rehberleri gibi ayrı bir koltukta, kadınıninkinden oldukça aşağıda duran döner bir koltukta.

Orada, arazide gittikleri bütün o zaman boyunca, sırtı gidiş yönüne dönük olarak oturdu; geceleri, boş koltukları seyrediyordu, gündüzleri de koltukla-

rın da ötesindeki, geriye doğru kayıp giden, hatta daha da ötesi, bu görüş açısından bakınca görüş alanına yeni giren yerleri; önceden göremiyordu oraları, ancak otobüs onlarla aynı yükseklikte olunca görüyordu; önce koskocaman görünüp sonra gitgide küçüldükleri için ayrıntılarının anlamı çok daha iyi algılabiliyordu böylece. Yoksa böyle bir oturuş –gidiş yönüne ters– yaşlılıkla ilgili bir şey miydi? "Yine de," dedi anlaticım, "şuna karar verdim ki, hayatımda bir kez daha kıtaları aşacak olursam, mümkün olduğunca gidiş yönünün tersine oturacaktım, ama yine de pencere kenarında oturmalıydım."

O ikisi henüz yola çıkmazlar. Kadın Zaragoza'daki otogarda, sütunun kaidesinde onun yanına oturur ve "Eee?" der.

Sanki kadını ilk kez önden görmektedir. Güzelidir kadın. Ve bu, hem yalnızca bu öykünün geçtiği günlerde değil, çok seyrek rastlanan bir şeydir. Ve adam bozkırda topladığı acı mantarların en acısını ısırırken, kadın da onu dinlerken, bu acılık dilinin ortasından ta yukarıya, saç uçlarına, aşağıda da ayak parmaklarının uçlarına kadar yayılır, dudakları en sonunda birbirinden ayrılır, ve kimbilir ne zamandır ilk kez olmak üzere sesi çıkar; sanki kadın onu dinlerken aynı zamanda sözcükleri de ağzından çekip almıştır. Adamdan ter boşanır, bir süre önceki ecel terinden çok farklıdır bu ter. Kadın güler. Onunla alay mı etmektedir? Yüreği kanamaya başlar. Böyle bir şey olur mu? Evet, olur. Yüreği sonunda kanamaktadır, ve o yeniden konuşabilmektedir, önce bağırır yalnızca: "Benden ne istiyorsunuz? Benden ne istiyorsun? Söylesene ne istiyorsun?"

Yeniden konuşabildiği, ya da ondan bir önceki anla birlikte içine aşk da girdi, yanında şu düşünceyi de getirerek: "Çok geç. Çok çok geç, çok!" Sonra da aşağı yukarı şöyle dedi: "Bok. Yine o. Yine o. Evet, öyle. N'apalım. Bok. Çok olmadı. Ne zamandı? Bir keresinde biri bana iyi davranmıştı. Hem bir kişi de değil. Bir kez de değil. Bok. Ya ben? Yalnızca bir an için iyiyim. Sonra kafam karışır. İyiydim, şimdi yine yalnızım. Kimseyle konuşmam. Bok. Yaşamak! Kimin için? Soylu insanlar için. Ah bir sürü soylu kişi. Onları kim kurtaracak? Onlara kim adalet sağlayacak? Onları ölümler arasından uyandıracak bir yasa. Bozkırdaki seyyar satıcıya bir anıt. Bok. Bir zamanlar çocuklarım olduğu için ne kadar mutluydum. Onlar beni kutsamıştı. Karım da çocuğumdu. Annem de çocuğumdu. Babam, sevgili çocuğum! Büyükbabam, tuhaf küçük oğlan! Bok. Her şey düzelecek. Hiçbir şey iyi değildi. Bugün her zamankinden de iyi hatta. İsa'nın göğe yükseliş bayramı neden doğumunun bayramından önce geliyor takvimde? 'Bilmem artık.' Babamın annesi hep böyle derdi. Yoksa annemin annesi miydi? 'Artık bilmem.' Onun söylediği bu söz, hayatta duyduğum en güzel cümlelerden biri olmuştur hep. 'Artık bilmem.' Bir oğlu dışında bütün oğullarını savaşta şehit verdi. Kendisi de kanserden öldü. Bok! Ebro'nun üstündeki taş köprüde durduğumdan bu yana çok zaman geçti. Evime yakında varmazsam artık hiç varamam."

O zaman o ikisi birbirlerinin kollarına atılırlar. Ya da kadın adamı kucaklar. Adam kilolu olduğu için boğuk bir çatırtı kopar. Ama o zaman bile yola çıkmazlar. Önce otogarın barında kahve içerler, Jamaika'nın Mavi Dağından gelen kahveden değil ama;

ve fincan yerine bardaktan içerler. O barda, 'galip' kadın adamın saçından bir tüy alır –bir bozkır kartalına ait değildir bu tüy– adamın tırnaklarını keser –kimse bakmamaktadır onlara–, ters giymiş olduğu ayakkabılarını çıkartır –böyle ters ayakkabılarla onca yolu nasıl gidebildi ki?– ve düz giydirir, ona bir giysi verir, adam da tuvalete gidip onu geçirir sırtına.

Elbise kadının ölmüş kocasına mı aittir? Kadın hiçbir şey söylemez; pek ağzını açmaz zaten; bir tek kez konuşur, otobüste, hareket etmeden önce: "Senin ortaçağa ait destanlarında şöyle bir olay vardır: Yanlış kadını seven ve onu haksız yere karı olarak alan kişi, içtiği bir büyülü içki yüzünden kadına geceleri sahip olduğunu sanır, hem de bütün bir ömür boyu. Bugünse bu hayal, büyülü içki olmadan da kurulur ve vardır, hem de her yerde. Birlikte olduğum adam benimle olduğunu sandı. Bunu hayal etmek bile ne kadar aşağılayıcı! Bu yüzden o ölür ölmez evimdeki eşyalarını attım. Ölmeden önce de onunla benim aramda asılsız umutlardan başka bir şey olmadığını anlamasını sağladım. Kocam ölmeden çok önce bitmişti bu iş! Bundan sonra bir kez daha birisi için yanıp tutuşursam, o zaman o adamı görür görmez dayaktan geçireceğim!"

Sürücü kadın anlatıcımı eve en dolambaçsız yoldan götürmedi. Nerelere girip çıktıklarını anlatıcım bana söylemedi, zaten ben de bilmek istemiyordum.

Birlikte neler yaşadılar acaba? Anlatıcım bana yalnızca birlikte neler duyduklarını ve neler gördüklerini anlattı. Öyle bir anlatım tarzı vardı ki birlikte kokladıkları şeyleri bile anlatmadı. "Pamplona önlerine gelince Pireneler'deki ilk karı gördük. Biar-

ritz'de fenerlerin olduğu kayalıklarda denizi dinledik, orada öylesine vahşiydi ki deniz, sanki dört bir yandan dalgalar kayalara vurup çatlıyordu, okyanusun açıklarında küçücük bir mercanadasının üzerinde durur gibiydik. Toulouse yakınlarında, Garonne ile Canal du Midi arasındaki bir köyde otururken bir çocuk bize bütün öğle sonrası boyunca bir takım şeyler taşıdı: elmalar, taşlar, tüyler, kopuk teyp kasetleri, lastik bantlar, iki salkım üzüm, iki küçük balık, bir köstebek leşi, sonunda da bizi temsil etmesi gereken bir resim. Narbonne yakınındaki tuzlalarda tuz öbeklerinin üstüne tırmandık, oturup boş, taşlı araziye baktık, altımızdaki tuz kristalleri gitgide artan bir sesle gıcırıyorlardı. Bir günlük yolculuk sonunda kuzeyde, bir ormanın içinde, başımızın üstünde, tarlalar arasında fren sesine benzer bir gıcırta duyduk; bir ağacın dallarının çatallandığı bir yerde, dallardan birinin yandaki ağacın dalının üzerine bindiğini gördük, rüzgârla birlikte birbirine sürtünen ve yaylanan dallardan bir gıcırta, bir inilti ve arada bir de bir iç çekiş duyuluyordu. Bir gün ve bir gece ilerde, cilveleşen iki kediyi izledik saatlerce. Birkaç ırmağı, dağ sınırını ve iklim eşiğini arkamızda bıraktıktan sonra da Alp-lerde neredeyse hiç kullanılmayan bir geçitte durduk, hafif kavisli, manzarayı büyüten otobüs camından bakınca tümüyle karla kaplı, bembeyaz, masmavi bir gökyüzünün, sımsıcak ve dingin bir güneşin altında uzanan ve girintisi çıkıntısı olmaksızın yukarı doğru kabaran dağlara baktık; manzaranın içinde, birkaç çukurluğun ve dönemecin içinde –kalın kar tabakasının dibindeki akıntuların ve akarsuların işaretiydi bu– bu gördüklerimize ek olarak güneş parlıyordu, bir zamanlar dendiği gibi bir 'ışıldı'; ve buzulkarın dibinde,

iki derenin birleştığı yerde, karın özellikle yumuşakça belirginleştirdiği, geniş açılı bir çukurlukta, bembeyaz kabartının ortasında gölgelik tek bir küçük yer vardı; sözü edilen ışıltı oraya vuruyor, başka yerde olduğundan daha ılık, daha sıcak parılıyordu. Sürekli olarak yolda değildik ya da sürekli mola vermiyorduk, arada bir birlikte dağa taş tırmanıyorduk, ve inanıyorum ki, bizi öyle yürürken gören, hatta evlilik hayalleri kurmaktan çoktan vazgeçmiş biri bile, bize baktığında kalbi daha hızlı çarpardı, en azından bir an için, en azından uzaktan bakınca!"

Ve böyle bir yoldayken, kadın ona eve dönerlerken söylediği cümlelerden bir yenisini söyledi: "Gönlümün, iyi günde kötü günde sana böyle akmasının nedeni, bir seferinde senin, Untersberg'le Penedes Boğazı arasındaki, anlatacak bir öyküsü varmış gibi duran tek erkek olduğunu söylemiş olman, bu öykü alevler içindeki Truva'dan kaçan Eneas'ın öyküsünden daha acıklı olsa da."

Bir başka sefer, yine böyle baş başa yürürlerken kadın ona şöyle dedi: "Bozkırın kıyısındaki küçük tahta kulübede tertemiz olana kadar yattım." Böyle bir şey olabilir miydi? İnsan temizliği yeniden bulabilir miydi? Ya sonra?

Bir sonbahar akşamı Salzburg yakınlarına vardılar. Kadın otobüsü havaalanının önünde park etti ve birlikte iniş pistinde batıya doğru, adamın evinin olduğu yöne doğru yürüdüler. Her tabloyu açık seçik görüyorlar, her sesi bir veda sesi gibi duyuyorlardı. Ve birden kendisini bekleyen yaşamdan ürktü adam, gelecek günlerden, hatta kadın olmadan geçireceği ertesi günden bile ve, "Benimle kal," dedi ona. Kadın

da, "Hayır," dedi. "Çok geç olduğunu, en azından ikimiz için çok geç olduğunu bilmiyor musun? Başka iki kişi için belki geç değildir." Adam da, "Benden yardım istemiştin sen," dedi. Kadın, "Bana yardım et-tin zaten," dedi. Kadın otobüsüne geri döndü, adam da evine doğru yürüdü. Ama vedalaşırken sanki her ikisinin yüzünde de güller açmıştı.

Sınırdaki ırmak seddinin yanındaki, kendi otur-duğu sokaktaki tek dükkânın vitrini aydınlatılmıştı; orada daha şimdiden yeni yılın takvimleri mi satışa sunulmuştu yoksa? Ona bakılırsa Zaragoza'da da pi-yango bileti satıcıları sokak köşelerinde, daha Ekim'in on beşi olmadan Noel piyangosunun biletle-rini satmaya başlamışlardı.

İri iri sonbahar yaprakları ta dükkânın içine ka-dar girmişlerdi. Sınırı ayıran ırmağa, Saalach'a bir göz atabilmek için dükkânın arkasındaki seddin üstüne çıktı. Irmak ne alemdeydi? Akıyordu. Evinin önüne geldiğinde ev anahtarını, acaba ne zamandır? bilinç-sizce elinde sımsıkı tuttuğunu fark etti.

Ev karanlıktı. Fırtınalı ve yağmurlu havaya kar-şın hemen içeri girmedi. İn cin top oynayan sokakta bir komşu çocuğu yaklaştı, yanından geçerken, "Seni tanıyorum," dedi, "burada oturuyorsun. Bu, senin evin. Sen Taxham'ın eczacısısın." O çocuk öylesine sevecenlikle konuşuyordu ki. Arabası evin önünde duruyordu, sanki oraya az önce park edilmiş gibi mo-torundan hâlâ çıtırtılar geliyordu.

Önce bahçeden geçti. Bütün meyveler toplanmış-tı, yalnızca incir ağacında birkaç meyve kalmıştı, ge-çerken birini koparıp ağzına attı. Bu kadar kuzeyde incir ağacı olur muydu, hem de üzerinde olgunlaşan

meyvelerle? Evet, artık neredeyse her yerde neredeyse her şey bulunuyordu.

Sanki biri elinden tutup götürüyormuş gibi gözleri kapalı hareket ediyordu. Gözlerini aç! Komşunun bahçesinden kendi bahçesine uzamış olan sedir ağacının altında karanlıkta üç ve dokuz ve on beş, yirmi yedi şapkalı mantar, yo, tam yirmi sekiz tane diz boyu yüksekliğinde şapkalı mantar parıldadı, yalnızca şapkalı mantarlarda olabileceği gibi hepsinden yağmur damlıyordu. "Şimdilik size dokunmayacağız!" ('Biz,' demişti.)

Kapının önünde alışılmadık bir şeye takılıp tökezledi: Bir ağaç kökü topraktan çıkmış, tam girişte uzunlamasına kabarmıştı. Yukarıda, karısının oturduğu bölüme giden kapıyı açarken, döşemeye hızla çarpan bir cisimden gelir gibi bir gürültü duyuldu, hafif ve küçük bir cisimden. Demek karısı dışarı çıkmıştı, ama tatilden dönünce kocasının bölümünden ayrı olan bölümde oturmaya devam etmişti; eşyaları, ki onlar da görünmüyorlardı, bunun kanıtıydılar, her zamanki gibi şurada buradaydılar, ufacık bir esinti bile onların düşüp gürültü çıkarmalarına yetiyordu.

"Bizi ayıran mantarlar değildi elbette," dedi Taxham'ın eczacısı. "Bir keresinde, ama ne zaman ve nasıl olduğunu bilmiyorum, bu kadını öylesine incitmiş olmalıyım ki, özellikle uzlaşmaz davranmış olmasa da, benimle yaşayamaz duruma gelmiş olmalı. Ama evi terk edemiyordu. Bana öyle geliyor ki bu durumda olan yalnız biz değiliz."

Evin kendi yaşadığı bölümünde her şey bıraktığı gibiydi. Kızının tatilini geçirdiği adadan gönderdiği kartlar dışında mektup gelmemişti, kızı da, tatilini bi-

tirip ilerde kendisinin olacak eczaneye döneli çok olmuştı. "Sevgili babacığım," bu sözcükler hoşuna gitmişti. Bir de yazın alnından alınan ufak şişin tahlili vardı. "Ne çıktı?" Bana söylemedi.

Karanlıkta, beyaz duvarın karşısına oturdu, ırnak boyundaki sokak lambalarının ışığında, bahçedeki ağaçların gölgeleri duvara vuruyordu, fırtınalı havada şiddetle savruluyorlar, vahşice öne atılıp hızla geri çekiliyor, bazen de yerinden fırlamaya hazırlanan koşucular gibi bir an beklemede kalıyorlardı. Haydi fırlayın! Gözlerini kapattı, gözkapaklarının ardında bozkırın usul usul ışıldayan zemini vardı, geniş, göz alabilirdiğine. Ev yavaş yavaş ölümlerle doldu. Oğlu da onların arasında mıydı? "Hayır, bu kez değil."

Ensesine bir balta indi, kafası sertçe göğsüne düştü. İnfazı mıydı? Yo, yalnızca uyumuştı. Ama kafası göğsüne öyle hızla düşmüştü ki, oturduğu yerde boyunu kırılabilirdi. Ne kadar da sersemlemişti. Yatağa. Yo, henüz uyumamalıydı!

Bodruma indi, oysa evin bu bölümünden şimdiye dek hep uzak durmuştu. Ama bugün yerin altındaki bu yerde kendini rahat hissediyordu, sanki orada evine tam anlamıyla varmış gibiydi. Hem orasını bir kere düşünde gördüğü o yabancı işgalciler doldurmamıştı, boş ve sessizdi.

Yukarı çıkıp okumak istedi. Okuma lambasını yaktı. Gözü ayakkabı bağlarına gitti, bağlara dolanıp sarkmış, solmuş bir şey dikkatini çekmişti: bir bozkır otunun sapı. 'İvan ya da Aslan Yürekli Şövalye'nin destanını açtı. Nerede kalmıştı acaba? Okuduğu sayfaya işaret koymayı unutacak kadar apansız mı çıkıp gitmişti?

Sonunda kaldığı yeri buldu. Okumaya başladı. Birden durdu, titremeye başladı. Titriyordu şimdi. Şimdi titriyordu işte.

Sondayış

Daha sonra eczacıyla kışın ortasında buluştum, Taxham'daki eczanesinde gece nöbeti tutuyordu, tam kasabanın ortasında boş bir çayırılıkta yer alan, tek tük blok binaların çevrelediği o tuhaf, basık kulübede.

Ve gece yarısını geçene kadar bana yazın yaşadıklarınızı, birkaç kez ara vererek anlattı. Bir ara yaşlı bir kadın gelerek göğüs ağrılarını azaltıcı bir toz aldı, söylediğine göre bu tozu yalnızca eczacı hazırlayabiliyordu. İkinci kez kapı çaldığında vakit gece yarısını geçmişti. Genç bir baba, yataktan düşünce başını yere çarpıp kanatan çocuğunu getirdi, beyaz gömlekleli eczacı çocuğun başını temizleyip sargıyla sardı. Çok yakından gelen bir imdat çığılığı üzerine eczacı hemen yerinden fırladığında da saat epeyce ilerlemişti; oysa bu çığılık, televizyonda gece yarısından sonra oynayan bir filmden geliyordu. Bir başka sefer dışardan, araba altında kalan bir köpeğin sesi gibi hayvansı, tiz bir uluma duyuldu ansızın, bu ses laboratuvarın içinde güçlenerek yankılandı: yaşı belli olmayan ve dayanılmaz bir acı çekiyora benzeyen bir adamdı bu, ya da belki bir derdi ya da büyük üzüntüsü vardı ve bunu, birtakım gurultulu, anlaşılması olanaksız hecelerle birleştirdiği bu inilti dışında başka bir biçimde dışa

vuramıyordu; bir süre böylece, ellerini ovuşturarak, gözleri faltaşı gibi açılarak sürdürdü bunu, sonra eczacının üstüne yürüdü, tam karşısında durdu, yine öyle ansızın sesini kesti ve geldiği gibi karanlığın içinde kayboldu.

Bütün bunları yaparken, yani toz hazırlarken ya da yara sararken eczacının daracık bir yerde iş görmesi çok tuhaftı, üstelik kısıtlı hareketlerle ve neredeyse ses çıkarmadan çalışıyordu; demek ki çalışma tarzı değişmişti, öyle mi? İlaçları da en küçük miktarlarda veriyordu, en küçük kutuları, ya da bazen tek tek; tozlarla şurupları birer kaşık; cam bardaklarda hazır bekleyen kaşıklar vardı, Balkanlarda konuksever kişilerin evinde olduğu gibi; tek farkı kaşıkla bal değil ilaç sunulmasıydı.

Onu izlemek içimi ısıttı. İşini tek başına görse de onu biri, bir başkası için yaptığı hissediliyordu. Ve orada olmayan bütün bu insanlar onun ailesinin üyeleri idi. Bir seferinde gecenin içinden biri çıkıp geldi, ta uzaktayken adama doğru koştu, kolunu sırtına doğru büktü, elinde gerçek bir reçeteye benzeyen bir kâğıt sallayan o adamı, hiç konuşmadan, adeta zor kullanarak iteledi.

O kış günü şafak sökmeden çok önce eczacı öyküsünü tamamladı ve bize Mavi Dağlardan gelme kahveden hazırladı, daha kahveyi koklarken bile etkilendim.

Sonra dışarı, birkaç gül ağacının olduğu çimenliğe çıktık, ağaçlardan birinin tepesinde bir gonca vardı, yerde de birkaç tane böğürtlen, soluk kırmızı renkteydiler ama yenilir durumdaydılar. Eczacı önlü-

günü çıkartıp paltosunu giymişti, ama böyle yapmamış bile olsa emindim ki açık havaya adım atar atmaz üzerindeki ecza kokusu uçup giderdi.

Onu yandan seyrediyordum. İnsanları, bilhassa birtakım özellikleri olanları, onların yüzlerini, bedenlerini betimlemenin bana neden itici geldiğini ve ne kadar başarıyla yapılırlarsa yapılınsınlar bu tür betimlemeleri neden, sanki uygunsuzmuşlar gibi hoşnutsuzlukla okuduğumu bilmiyorum. Yine de eczacının dış görünüşünden en azından şöyle bir söz etmenin sırası geldi sanıyorum: Uzun boylu değildi, ama iriceydi, geniş omuzluydu, onda en çok göze çarpan şey, en iri yeri burnuydu: burun delikleri sürekli şişirilmiş gibi duruyordu. Esmere yakın –ama güneş yanığı değil– teni de alışılmışın dışındaydı; bir seferinde bana öğrencyken sahneye çıktığını ve Mezopotamya'nın Gilgamiş Destanı'nın bir serbest uyarlamasında rol aldığını anlattı – kral rolünde mi? Bu sorumu duymamış gibi yaptı.

Bunun üzerine aklıma, gençliğimde sokaktaki sayısız insan arasında o günün film yıldızlarını görür gibi olduğum ve böyle bir şeyi artık hiç yaşamadığım geldi; bir tek şimdi Taxham'ın eczacısının karşısında olmuştu bu, o bana Gary Cooper'ı, Pedro Armendariz'i ve başka film kahramanlarını hatırlatıyordu, ayrıca Stan Laurel, Jerry Lewis, özellikle de Bustear Keaton gibi komedyenleri de; ama kadın yıldızları da hatırlatıyordu, yaklaşılmaz gibi görünenleri; hatta Edward G. Robinson ve Ernest Borgnine gibi kötü rol oyuncularını da. Bunun nedeni herhangi bir benzerlik değildi, belki az önce dinlediğim öykünün etkisiydi, ama onun bakış ve olup biteni izleme tarzının da etkisi vardı: gördüğü her şeyin hızı hep aynıymış

gibiymi onun için; hızla yavaşlık arasında hiçbir fark yoktu; önünden tam gazla geçip giden bir otomobille kahve fincanından çıkan dumana aynı sakin bakışlarla bakıyordu. Ama o bana bambaşka bir şey anlatmamış mıydı? Hızın onu, salt izlerken bile, paniğe düşürebildiğini? Anlattığı öykünün onu değiştirip değiştirmediğini sordum.

Şu yanıtı verdi bana: "Bir aralık kendi kendime yemin etmişim, buraya dönecek olursam bir başkası olarak döneceğim diye! Ama bende değişmiş görünen tek şey şu: ayaklarım büyüdü; kendime yeni bir çift ayakkabı almak zorunda kaldım."

Ona neden eczacı olduğunu sordum.

"Soydan geliyor," dedi, "eczacı soyundan. Eski-den kendimize ait bir armamız bile vardı."

Sonra da bana bilhassa mı not tutmadığımı sordu. Evet, dedim.

"Tamam," dedi. "Önemli olan, size az önce anlatmış olduklarımı büyük bir kâğıda yazmanız. Yoksa uçup gider. Ama ben kâğıda geçirilmesini istiyorum. Öykümün yazıya dökülmesini istiyorum. Konuşmada, sözcüklerde kalırsa bana geri gelmez. Yazılı olunca farklı. Ben de öykümden bir şeyler almak istiyorum ne de olsa. Konuşmayla yazı arasındaki fark yaşasın! Bu fark, hayatın yarısıdır. Öykümü yazılı olarak görmek istiyorum. Yazıldığını görüyorum. Öykünün kendisi de öyle istiyor."

"Ama bu öyküyü kim okuyacak ki?" diye sordum. "Çünkü nasıl bir anlatım oldu ki bu, pazar meydanında değil, kralın sarayında değil, halkın önünde değil; bir başka kişiye bile yöneltilmedi, yalnızca öykünün konusu olan kişiye, onun kendisine yöneltildi."

"Belki de asıl böyle bir anlatım özgün anlatımdır," diye yanıtladı beni. "Belki öyküler böyle anlatılmaya başlanmışlardır?"

Yıldız yok; Taxham'ın üstündeki gökyüzü kapkaranlık, yalnızca bir an için bir bulutun arkasından, rengârenk bir istiridye kabuğu gibi, ay ışığı görünüyor. "Tarsenefyde!" diye haykırıyor yanımdaki.

Gece rüzgârı burada da esiyordu, hafifçe hissedilmesine karşın aynı derecede etkiliydi. Bu rüzgârla birlikte sanki bir başka rüzgâr daha esiyordu, özellikle biz açık havada duranlar için tasarlanmış, değip geçen bir rüzgâr. Ensemizdeki saçlar havalandı. Arkamızda bir çekirge şakırdamaya başladı. Kış ortasında mı? Evet. Şakırdama aşağıdan değil, yukarıdan, eczanenin duvarındaki bir yarıktan geliyordu. İlerde, karanlıkta bir sarhoş yalpa vurarak yürüyordu.

"Hayır," dedi eczacı. "Onu tanıyorum. O sarhoş değil, karısıyla çocukları tarafından terk edilmiş biri o. Hiç olmazsa selam vereyim ona." Adamın yanına gidip dediğini yaptı. Karanlığın bir başka yerinde, çok genç bir kız, kollarında yeni doğmuşu benzeyen bir bebekle yürüyordu.

Eczacı gecenin içine doğru birkaç adım daha attı. Bozkır adımları mı? Düşmemek için bacaklarını iki yana açsın yürüyen küçük bir çocuğun yürüyüşü gibiydi. Başını omzunun üstünden geriye döndürüp eliyle bana gösterdiği yerde, onun öyküsünün geçtiği ara zamanın bitiminden bu yana günümüzün savaşları oluyordu. Ansızın karanlığın içine fırlattığı taşla sanki o da pekâlâ bu savaşa katılacaktı gibi oldu, herhangi biri kadar zorbaca hem de. Demek bu konuda da değişmişti? Bir hamlede eczaneye dalıp yine

bir hamlede çıktı, daha önceki taşın arkasından bir de yanan gazete fırlattı.

"Daha sonra farkına vardım," dedi bir süre sonra, sabaha karşı laboratuvarındaki küçük masanın başında otururken, "havaalanının kenarında yediğim o darbeyi ta başından beri yarı bilinçli olarak beklemiş olduğumun; ama karnıma yemeyi bekliyordum, başıma değil. Şunu da söyleyeyim ki, benim oğlumu dövdüğüm yere gelince, tokat atmak için yalnızca elimi havaya kaldırmış olduğumu yazmanızı öğütlerim; tehlikeli bir durumu tehlikesiz göstermeye çalışmıyorum, tam tersine, vurmak için elini havaya kaldırmak, özellikle kendi çocuğunun karşısında, sonra da vuramamak, gerçekten vurmaktan çok daha ayıplanacak, en azından çok daha çirkin ve ürkütücü bir şeydir."

O dakikadan sonra ona sorularımı çok daha rahat sorabildim: Bu yılki gibi bir serüveni yeniden yaşamayı arzuluyor muydu? "Tuhaf bir yıl!" demekle yetindi. Ve sonra da: "Burada her şey iyi gidiyor, kendim iyiyim, işim iyi. Ama bu bana yetmiyor. Yalnızlık hissediyorum ve suçluluk duygusu."

"Öykünüz boyunca işlediğiniz şu ya da bu hata ve kusur için mi bu duygu?"

"Evet, bu öyküde hatalarım oldu. Ve yine böyle hatalar işlemek istiyorum, vakit geç olmadan! Nerede olursam olayım yeni bir serüvene hazırım; dikkatimi üzerine çekecek önemli bir şeye. Ve bu, özlemden çok hırstır. Ustam Paracelsus'un mantarlar konusundaki kitabında dediği gibi, lezzetli bir şeyi gören kişi aynı anda bir başka lezzeti aramaya başlar. Ancak ben o özel, kapkara ışıldayan eşiği bulamıyorum ar-

tık. Eskiden, öykümün geçtiği günlerde ona sahibtim. O eşiği yeniden bulabilmek için neler vermedim!"

"Havaalanının kıyısındaki ormanda, firavuninciri ve pınarın olduğu kayran hâlâ duruyor mu?"

"Yeni binaların yapımı için orası ağaçlardan temizlendi ve kurutuldu. Doğrusu da buydu."

"Ya şu iki yol arkadaşınızla, şair ve dünya şampiyonuyla, onlarla burada karşılaşıyor musunuz hiç?"

"Evet, mahzendeki lokantada. Hem o lokantadan ve o ikisinden neden uzak durayım ki? Rastgele tanıştığım insanlar onlar, o sıralarda dilim tutuk olmuş olsa da artık beni konuşurken duyduklarında hiç şaşırıyorlar. Tesadüfen tanıştığım insanlara karşı duyduğum bağlılık, arkadaşlarıma duyduğumdan daha süreklili, hem de tehlikesiz."

"Ya Gece Rüzgârı Kenti?"

"Sokaklardaki çoğunluk orada üstünlüğü ele geçirdi, kendi devletlerini kurma yolundalar. Orada günümüzün savaşlarından biri yapılıyor, baş sahnesi de boş bozkırlar."

Buradan sonra artık hep, "Sonra?" "Sonra?" diye sordum sorularımı. "Bir gün gelecek, düşmanım olmayan o kadın benim evime ayak basacak." "Sonra?" "Size de böyle mi olur? Benim sanki akranları yokmuş gibi geliyor bana; herkes ya benden çok yaşlı ya da çok genç görünüyor gözüme." "Sonra?" "Ama yaşlandığımı da hissediyorum, şöyle ki, hâlâ içimde var olan, belki eskisinden de güçlü olarak var olan canlılık, onu dışarıya vurdurtacak dürtüden yoksun artık. Önümde bir şey duruyor ve ona hareket kazandırmamı bekliyor, ama ben onu şurada ya da burada öylece

bırakıyorum." "Sonra?" "İnsan çoğunlukla düşlerin nasıl bittiğini hatırlar. Nasıl başladıklarınıysa hemen hemen hiç hatırlamaz!"

Sonra bir kez daha ayrıntılı bir soru sordum: "Şarkı söyleyebilir misiniz?" Ve bir gece önce binbir güçlkle konuşmuş olan, her an susuverecekmiş, yalnızca dudaklarını kıpırdatacakmış izlenimi bırakmış olan (onu seyretmek bile acı veriyordu bana) o adam ayağa kalktı, bozkırın öbek öbek otlarının üzerinden eğildi –gerçekten de öbek öbeği bunlar–, havayı derin derin soludu, soluğunu dışarı verirken de bir şarkı mırıldanmaya başladı, hatta şarkıyı yüksek sesle söylemeye de başladı, çok güçlü olmasa da nüfuz ediciydi sesi; uzun zaman üzerinde çalışmış, gizli gizli hazırlamış duygusunu uyandıran şu şarkıyı söyledi:

"Sonsuz bir zayıflıkla birbirlerinin kollarına atıldılar.

Birbirlerinde sonsuz mutluluk buldular.

Birbirlerinin yanında sonsuz bir yorgunlukla yatıldılar.

Sonsuz bir şaşkınlıkla uyandılar.

Bütün pencerelerden sonsuz bir sabırsızlıkla baktılar.

Sonsuz bir sabırla yollarına devam ettiler.

Birbirlerini sonsuz sevdiler.

Birbirleriyle sonsuz özgür oldular.

Birbirleriyle sonsuz yürekli oldular.

Birbirlerine sonsuz minnettar oldular.

Birbirlerini sonsuz ödüllendirdiler.

Terlediler,

bağırđılar,
ağladılar,
kanadılar,
sustular ve
birbirleriyle konuştular,
sonsuzca.

Sonsuz bir kederle ko-ptular birbirlerinden.
Her biri bir başka yöne gitti,
sonsuz bir öfkeyle, sonsuza doğru."

Sabaha kadar eczaneye başka hasta gelmedi. Eczacının her gelene ilk sözü, "Ne istiyorsunuz?" olmuştu. Ondan sonra saatlerce sustuk ve yağması beklenen karı bekledik yarı karanlıkta.

Karanlık ve bulutsuz bir Aralık günü başladı, uçuş pisti, demiryolu ve otoyol arasında kalan Taxham üçgeninde; bu üç yerin sesi de artık rahatça duyulabiliyor ve birbirinden ayırt edilebiliyordu. Eczacı benimle birlikte kapıya kadar geldi; sabahları ilk kuş havalanır havalanmaz yazımın başına oturmak istediğim günler geldi aklıma. Bir zaman durduk orada.

Sonra ben, "Öykünüzdeki bozkırđ yazmak gelmiyor içimden," dedim. "İlkin, Avrupa'nın neresinde bozkır var ki? Sonra şu 'bozkır' sözcüğü de hoşuma gitmiyor. Kullanılıp tüketilmiş gibi geliyor."

Eczacının yanıtı şu oldu: "Ama benim öyküm 'çimenlik'te geçmiyor, 'çayır'da da. 'Bozkır'dı orası, ben 'bozkır'da yürüdüm, 'bozkır'ı açtım. Yerine başka sözcük geçirilemeyecek sözcükler vardır, bunlar yüzyıllar boyu yazılış biçimlerini de korurlar; elbette fazla değildir bunların sayısı, örneğin 'rossignol', yani bülbül; ortaçağa ait destanlarda bile bugünkü gibi ya-

zılırdı bu sözcük. Ya da 'la joie', sevinç, ya da 'la gué', geçit, ya da 'droit', hak; ya da 'perdu', kayıp. Bozkır da öyle, çevre de. İspanya'daki hemen hemen bütün kentler bozkırdadır, birbirlerinden yüzlerce mil uzaktadırlar, Avila, Salamanca, hatta Madrid. Granada'daki Alhambra, bozkıra tepeden bakan bir kayalığın üzerindedir. Cordoba'daki Mezquita ile Rio Guadalquivir arasında birkaç adımlık mesafe vardır, oradan da bozkır birkaç adım uzaktadır; keçiler, dolu memelerini sürükleye sürükleye giderler oraya. Burada, Taxham'da bile bozkır vardır ya da daha yavan bir deyişle, bozkırlaşma; hem bu yalnızca demiryolu seddinde ve artık gelmeyecek sirk için ayrılmış alanda değil. Şu laboratuvardakiler de çiçek değil, bozkır bitkileridir, o bitkilerin boş, biçim biçim, çürümeyen çanakları ve sapları. O demeti asla kaldırıp atmayacağım. Bir keresinde bozkırda tek başına dikişlen bir ağacın dibinde oturuyordum, birden at tepmiş gibi, yoluna devam et dercesine sırtımdan itildim; beni iten, rüzgârdaki bozkır ağacının gövdesiydi. Orası bozkırdı, şimdi de bozkırdır, adı 'bozkır' olacaktır. Ve öykümü okuyacak olanlara bozkırı sevdirmelisiniz, ve elbette, belirli bir ölçüde korku da duyulmalı ondan. Koklayın! Koklama duygusunda bellek gücü olup olmadığını bilmiyorum gerçi, ama sürekli olarak koklanırsa unutmayı engeller. Şunu da tadın, kurutulmuş bir acı bozkır mantarı. Başağrısına iyi gelir, sanrılara ve delilik duygularına, dalkavukluğa, dil tutulmasına, yalnızlığın yavanlığına."

"Doktor konuşuyor!" diye düşündüm ve işte o zaman eczacının alnındaki yara izlerini gördüm, daha tam olarak iyileşmemiş olduklarını da.

Biraz durduktan sonra, "O bozkırdıyken," dedi, "zaman zaman kendime hayranlık duydum, yaşlıca biri için şaşırtıcı bir şeydi bu, özellikle benim için şaşırtıcıydı. Ve inanın bana, ya da bakın: En azından ara sıra kendine hayran olmayan insanlara güvenilmez."

İlk kuş havalanmadan çok önce, koşuya çıkan biri görüldü; demek artık Taxham'da da koşanlar vardı? Sanki son dünya savaşının ortasında annesine sesleniyormuşçasına soluk soluğaydı, soluksuz kalmıştı.

Ve yine bir aradan sonra eczacı: "Öykümün içine mutlaka bir kez 'duralamak' sözcüğünü yerleştirmelisiniz. 'Duraladı.' İlkin, bu çok güzel bir Almanca sözcük, hem de durmak güç katar; olanlara, bilinçsizce olanlara, dünyada bilinçsizce olup bitene, görüntü seline, konuşmalara, insanın kendi iç konuşmasına bile müdahale etmektir; kalp çarpıntısına, kulak çınlamasına, mide ağrılarına ve daha birçok şeye iyi gelir."

Uzunca bir 'duralama'dan sonra son bir öneri: "Yalnızca aşk öyküleri yazın! Aşk öyküleri ve serüven öyküleri, başka bir şey değil! – Bir giden oldu. Ev sessizleşti. Ama eksik olan bir şey vardı: Bir kapının kilidinin kapanırken çıkardığı tıkırtıyı duymamıştım."

"Kar yağsın!" dedi ya o ya da ben. Ve gerçekten de bir kar tanesi ışıldadı. "İşte yağdı!" dedik aynı anda.

Ve sonunda bu sabahın ilk kuşu geldi, iri bir karğaydı, bağırıp haykırıyor, bir yılını yutmak üzereymiş gibi boynunu geriyordu.

"Bağır, haykır bakalım karga," dedi Taxham'ın eczacısı, sesi sanki epeydir boğazında tıkanmış, dışarı zorla çıkabilmiş gibiydi. "Başka şeyler de becerebileceğini biliyorum."

Yaz/Sonbahar 1996